Roj

haftalık haber yorum gazetesi

Yıl: 1 Sayı: 10 12 Ağustos 1995

30.000 TL. Yurtdışı 3 DM (KDV dahil)

Ferhat, Akif, Eşref ve Mahmut:

Parçalanan bin yıllık yalnızlık



Son bir kez, hep kötü koşullarda yaşayıp, ölmeye mahkûm edilmiş bin yıllık yalnızlığı içindeki bir yaşamla ilişkili olsa da, kendi hayatlarından kesitler düşünüp baktılar dünyaya...
● S. 12'de

Beyaz ve Berk'in eserlerine göre

Kürt Köroğlu ve Köroğlu'nda Kürtler

Hüseyin Beyaz'ın Köroğlu Antep Rivayeti adlı eseri ve İlhan Berk'in Köroğlu adlı şiir kitabında Kürt ve tiplemeleriyle ilgili ilginç belirlemeler var.
● S. 9'da

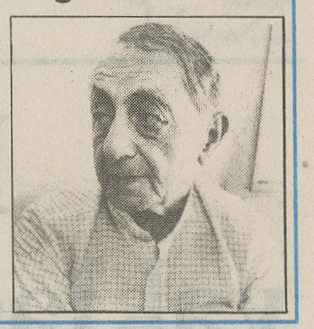

Atom bombası atılışının 50 yılında dökülen timsah gözyaşları ve yine gizlenen gerçek:

Türkiye nükleer silah sahibi



✔Türkiye'nin nükleer silah sahibi olduğu yolundaki haberler yine suskunlukla geçiştirildi. Hiroşima ve Nagazaki'ye ABD tarafından atom bombası atılmasının 50. yılında, yöneticilerce peşpeşe 'nükleer silah karşıtı' demeçler verilirken, Yeşil Barış hareketinin geçtiğimiz nisan ayında yaptığı 'Türkiye'de nükleer silah var' tesbitine ilişkin olarak yine hiçbir açıklama yapılmadı ve akıllara "Sükut ikrardan gelir" deyişi takıldı. Türk basınının görmezden geldiği bu gelişmeyi deşifre ediyoruz.
● S.5'de

'Silahların susması önemli'



✔Barış, Kardeşlik ve Dayanışma Komitesi Sözcüsü Yazar İsmail Nacar ve Prof. Dr. Doğu Ergil'in birlikte hazırladığı çağrı metni, kamuoyunda tartışılmaya başlandı. Kürt sorununun barışçıl çözümü için kaleme alınan çağrı metninde taraflar arasında üç aylık bir ateşkes ilan edilmesi önerisi de var. Nacar'la metin ve barış girişimi hakkında görüştük.
● S.11'de

Amaç, uluslararası heyetin çalışmalarını engellemekti

Genel Koordinatörümüze gözaltı



■ Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu adına avukat Etienne Jaudel ile Fransa Özgürlükler Vakfı'ndan Dr. Henry Medzge, cezaevlerindeki son durumu yerinde incelemek amacıyla 1 Ağustos günü İstanbul'a geldiler.

■ Yaptıkları girişimlerin sonuçsuz kalması üzerine, heyet 5 Ağustos Cumartesi sabahı Diyarbakır'dan ayrıldı. Heyet Mardin'de polis engeliyle karşılaştı. Mardin girişinde polis tarafından durdurulan heyetin tercümanı ve Genel Koordinatörümüz Yakup Karademir gözaltına alındı.
● S.3'te

DEP'li Kılınç: Özal, Öcalan'la görüşmüştü



ANKARA/ Roj- Gazeteci yazar Ali Osman Ölmez tarafından kaleme alınan "Türkiye Siyasetinde DEP Depremi" adlı kitapta, kapatılan DEP'in Şırnak eski Milletvekili Orhan Doğan ile Adıyaman eski Milletvekili Mahmut Kılınç'ın "şok" iddiaları yer aldı. Kitabın hazırlık aşamasında Özal'ın Kürt sorununa ilişkin görüşlerini yazdığı iki mektup ile yazar Ölmez'e bildiren Doğan, Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın Kürt sorununu ateşkes ile birlikte çözebilmek için 4 aşamalı bir plan hazırladığını açıkladı.

Şırnak olaylarından sonra Şırnak eski Milletvekilleri Selim Sadak ve Mahmut Alınak ile birlikte bir rapor hazırlayarak Özal'a gittiklerini açıklayan Doğan, Özal ile olan randevularının 20 dakika olmasına karşın, 1 saat 45 dakika konuştuklarını belirtti. Doğan'ın mektubunda verdiği bilgilere göre, ölümünün ardından PKK lideri Abdullah Öcalan bile Özal'a taziyelerini bildirdi. Yapılan görüşmede, Özal şunları söylüyor:

"Çocuklar, anlattıklarınızın doğruluğuna inanıyorum. Geçen akşam televizyonlarda terörist olarak gösterilen şahısların terörist olmadığını, masum köylüler olduğunu biliyorum. Bu kan durmalı. Ancak bu kanın durması için sizlerin de yardımcı olmanız gerekir. Silahlar susmadıkça, Türkiye'nin adım atması beklenmemelidir. Süleyman Bey (Demirel) askerlerden korkar. O bir şey yapmaz. Oysa bizi askerler sever, ben onları ikna ederim."

Doğan, mektubunda Özal'ın hazırladığı plana ilişkin söylediklerini şöyle anlattı: "Ben Türkiye'yi çağdaş ülkeler düzeyine çıkarmak istiyorum. Kuzey Irak Kürtlerinin dünyaya açılacağı yegane kapı Türkiye'dir. Onlara da sahip çıkmak gerekir. Hatta silahlar bir susabilse, ben de birtakım çevreleri ikna edebilmek, birtakım projeleri hayata geçirebilmek için çalışabilirim. Gençleri dağdan indirebilmek için Pişmanlık Yasası'nı yeniden düzenlemek gerekir. Ondan sonrası ise kolay olur. Kürtçe radyo-televizyon ya da eğitim zor şeyler değil!"
● Devamı S.11'de

Hatay Cezaevi 'rüşvet ve seks pazarı'

Siyasi tutsakların başka cezaevlerine gitmelerini sağlamak amacıyla, baskı ve terör yöntemine başvuran Hatay E Tipi Cezaevi Müdürü Vahap Uzunoğlu'nun cezaevini baskı, işkence, rüşvet ve seks pazarı haline getirdiği bildirildi.
● S.3'de

Temmuz ayı enflasyon oranı, 11 yıl sonra ilk kez yüksek

Eylül'ün gelişi Temmuz'dan belli

Genellikle düşük olan Temmuz ayı enflasyon oranı, TC tarihinde ilk kez 1984'te yüksek çıkmıştı. Geçtiğimiz hafta açıklanan bu yılın Temmuz oranı, 11 yıl aradan sonra, önceki Temmuz'lardan yüksek çıktı. Devlet Bakanı Aykon doğan, yüzde 2.9 olarak açıklanan Temmuz ayı enflasyon artışını "Hayvanlar"a bağlarken, gerçek oranın resmi açıklamadan da yüksek olduğu ifade ediliyor ve "Eylül'deki tırmanışın ipuçları" olarak yorumlanıyor.
● S.4'te

Tutsak ve esir asker aileleri el ele

Esir asker aileleri, akan kanın bir an önce durdurulması için açlık grevindeki tutsak ailelerine destek veriyor. İHD Genel Merkezi, 6 Ağustos'ta gündemdeki insan hakları sorunlarını değerlendirdiği toplantıda ağırlıklı olarak cezaevlerindeki açlık grevi ve Kürt sorununu görüştü. Açlık grevleri yayılmaya devam ediyor. Yeni destek eylemcileri arasına, 8 Ağustos'tan başlayarak Roj gazetesi çalışanları da katıldı. Öte yandan açlık grevini Refah Partisi İstanbul İl Binası'nda sürdüren tutuklu aileleri parti yöneticileri tarafından polise teslim edildi. Bu olayın, RP'nin gerçek yüzünü gösteren yeni aşama olduğu ifade edildi.
● S.3'te

Yekbûn davasında tahliye

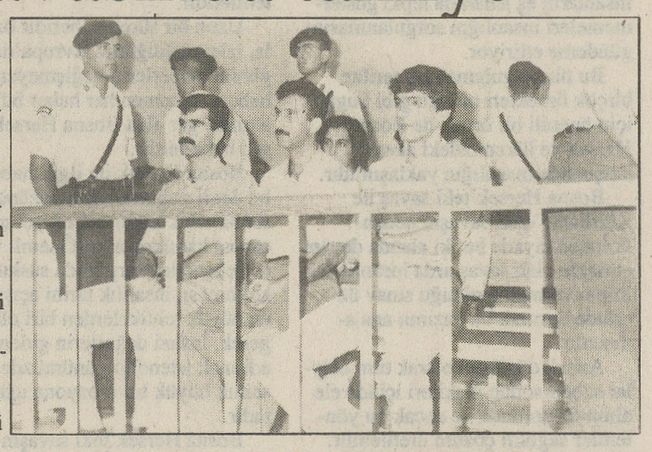

Haber Merkezi- Haziran ayı başında İstanbul'da düzenlenen operasyonlarda gözaltına alınan ve Yekbûn (Kürdistan Birleşik Halk Partisi) üyesi oldukları gerekçesiyle haklarında dava açılan Rıfat Yüksekkaya, Salih Bal, Melek Bal, Başar Hazal ve Zelal Boğa'nın yargılanmasına İstanbul DGM'de başlandı.

Salih Bal, Rıfat Yüksekkaya ve Başar Hazal'ın tutuklu olarak katıldığı, 10 Ağustos'taki ilk duruşmada, söz konusu kişiler suçlamaları reddederek polisin komplosuyla karşı karşıya olduklarını, gözaltı süresince yoğun işkencelere maruz kaldıklarını ve Adli Tabip'ten alınan raporlarla işkencenin belgelendiğini belirttiler.

İstanbul 2 No'lu DGM'de görülen duruşmada, sanıklar ve sanık avukatları, savcılık iddianamesinin dayanaktan yoksun olduğunu, polis tarafından hazırlanan düzmece ve çelişkili ifadelere dayandığını ileri sürerek tahliye talebinde bulundular.

Sanık avukatları, davanın polis operasyonundan başlayarak tamamen zanlar ve tahminler üzerine kurulu olduğunu vurgulayarak, operasyonun Medya Güneşi'nin eski ve yeni çalışanlarıyla sınırlı olmasının da bunun bir göstergesi olduğunu belirttiler.

Duruşma sonunda, savcı, Rıfat Yüksekkaya ve Başar Hazal hakkında tahliye talebinde bulunmasına rağmen, mahkeme Başar Hazal'ın tahliyesine, diğer sanıkların tutukluluk hallerinin devamına ve duruşmanın 28 Eylül'e ertelenmesine karar verdi.

- Boşaltılan köy muhtarları biraraya geldi S.3'te
- **Encümen-i Muallimin'den Eğitim-Sen'e** S. 4'te
- Türkiye iade ediyor, İran asıyor S. 5'de
- **Rusya ve Çeçenlerden askeri anlaşma** S. 6'da
- Kongre üyelerinden Çiller'e uyarı S. 7'de
- **50 saliya bûyera Hîroşîmayê** R.8

8 Ağustos yetmedi

Türk-İş, tabanın baskısı sonucu eylem kararı aldı. 5 Ağustos Ankara mitinginde Kızılay meydanını dolduran işçiler, 8 Ağustos'ta iş bıraktılar. Eylemleriyle Türk-İş'i aşan kamu çalışanları, güçlerini kararlı tutumlarıyla kanıtlarken, 8 Ağustos'ta yapılan eylem biçimiyle hayatı durduramadılar.
● S.4'te



Bülent şaştı, Rahşan ağladı

Basının Van için yazıdığı süslü ve güzel sözlere kendini kaptıran DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit, pembe düşlerle geldiği Van'da düş kırıklığına uğradı. Rahşan Ecevit ise göçertilen köylülerle görüşürken Kürtçe ağıt yakan anne karşısında duygulandı.
● S.5'te

Roj

Sosyal çözüm üretme kabiliyeti ve TOBB raporu

Sosyal sorunlarda çözüm üretmek belli bir esnekliğe sahip olmayı gerektirir. Türkiye siyasi sistemi, böyle bir esneklikten yoksundur. İktidarı ve muhalefetiyle siyasi sistem temsilcileri, tümüyle çözüm üretme kabiliyetini kaybetmişlerdir. Kamuoyunda bir süredir Prof Doğu Ergil'in TOBB tarafından finanse edilen raporu tartışılmaktaysa da, sağıyla-soluyla ve Kürt muhalefetiyle bugüne kadar kimse bu rapor için bir karşı-sav koyamamaktadır. Gelen yoğun tepkiler, raporun detaylı bir incelemeye dahi gerek görülmeden red edildiğini gösteriyor. İpin ucu o kadar kaçırıldı ki Doğu Ergil'in Abdullah Öcalan'ın yerine göz diktiğinden tutun da, CIA ajanlığına kadar her türlü yakıştırma yapıldı.

Siyaset armonisinde Doğu Perinçek Mesut Yılmaz ve Türkeş aynı dili kullandılar. Teşhis Doğu Ergil'in ajan olmasıydı. Tarih, Kürt halkı ve Türkiye emekçileri açısından, raporun içeriğinden ziyade bu çürümüş sistemi kimlerin koruduğu konusundaki gerçekliği su yüzüne çıkarmıştır. Diğer bir nokta ise bu rapor karşısında Türkiye devrimci-demokratik muhalefetin söyleyecek bir sözünün olmamasıdır. İçi boş çözümlemeler ve kısır tartışmalarla gürültüye getirilmek istenen, başta Kürt sorunu ve siyasi-ekonomik haklar, sistem içinde olsa dahi sivil kurumlar etkinliklerini arttırıp, tavırlarını koymadıkları sürece hep, bir başka bahara kalacaktır.

Birleşik ülke sorununa yaklaşım ve zorunlu bir açıklama

Biz ülkemiz kavramından kuzey, güney, batı ve doğusuyla tüm ülke sathını anlıyoruz. Ülkemizde bir sosyalist parti kurmak ortak paydamız. Fakat mücadele alanını kuzeyle sınırlı tutma gibi bir anlayışımız yoktur.

B.YILDIRIM

Mahmut Kiper arkadaşın *Roj*'un 7. sayısında "İçerikte Program Taslağını Güçlendirmek" başlıklı bir yazısı yayımlandı. Arkadaş bu yazısında SBP'nin hazırladığı program taslağını değerlendirmekte ve olumlamaktadır. Buna bir diyeceğim yok. Arkadaşın kendi görüşü. Fakat arkadaş, yazısında bizi de ilgilendiren ve doğru olmayan bir informasyon vermiş. Arkadaşın niye böyle bir şeye ihtiyaç duyduğunu bilmiyorum. Olmayan bir şeyi, varmış gibi kamuoyuna yansıtması doğru bir şey değildir. Her şeyden önce böylesi bir tavır, ilişkileri zedeler. Nazik bir dönemden geçiyoruz. Tüm ilgili ve sorumlu çevrelerin bu tür konularda daha hassas davranmalarının, birliğin selameti açısından gerekli olduğuna inanıyorum.

Kiper, söz konusu yazısında "Bu birlik, ülkemizde yeni bir partileşmeyi önüne koymuş ve mücadele alanını kuzeyle sınırlamıştır. Birleşik Kürdistan'da bir sentezleşme bugün için kulağa hoş gelen, duyguları okşayan bir istemdir. Dünyada 22 Arap Ülkesi mevcuttur, tüm birleşme çabalarına rağmen bizler de aynı süreçten geçebiliriz." diye yazmaktadır.

Burada iki şeyi birbirinden ayırmak gerekir. Birincisi, SBP'nin kararıymış gibi bir saptama var. İkincisi M. Kiper'in kendi anlayışı. Bizi ilgilendiren bu değil. Bizi ilgilendiren arkadaşın verdiği şu yanlış informasyondur: "Bu birlik, ülkemizde yeni bir partileşmeyi önüne koymuş ve mücadele alanını kuzeyle sınırlamıştır..."

M. Kiper'in ülkemiz tanımlamasında net olmadığı görülüyor. Ülkemiz derken neyi kastediyor açık değil. Ülkemiz derken 'birleşik ülke mi, yoksa kuzey mi?' bu bilinmiyor. Buna açıklık getirirse bir çok mesele de kendiliğinden anlaşılır olacaktır.

Biz ülkemiz kavramında kuzey, güney, batı ve doğusuyla tüm Kürdistan sathını anlıyoruz. Ülkemizde bir sosyalist parti kuracağımız ortak paydamız. Fakat mücadele alanını kuzeyle sınırlı tutma gibi bir anlayışımız yoktur. Bu anlamıyla M. Kiper'in verdiği informasyon doğru değildir. SBP'nin böyle bir kararı yoktur. Eğer program taslağını kasdediyorsa M. Kiper, yanılıyor. Program taslağının SBP tarafından onaylanan resmi bir belge olmadığını M. Kiper'in kendisi de biliyor. Zaten kendisi de "Elbette 'SBP'nin hazırladığı program bir taslak programıdır" demektedir. Ki, şimdiye kadar SBP'yi oluşturan çevrelerce bu program taslağı tartışılmış ve izlediğim kadarıyla tüm ilgili çevreler bu program taslağını ya sağ, ya da 'sol' olarak değerlendirmiştir. Bu, program taslağında doğru şeylerin olmadığı anlamına gelmez. Kendi açımda katıldığım ve katılmadığım tespitler var. Gelenek olarak Birleşik Ülke tespiti konusundaki hassasiyetimiz bilinir. Ayrıca SBP içinde yer alan diğer geleneklerin de bu konudaki hassasiyetini biliyoruz.
Biz, programa nihayet bir taslaktır ve süreçle prosedüre uygun tartışılacak ve zenginleştirilerek son şekli verdirilecektir anlayışıyla yaklaştık. Doğrusu da buydu. Bu anlayışımızı bugün de koruyoruz. Daha sonra program üstünde 'anlaşılır mı, anlaşılmaz mı?' o zamanın işidir. Fakat bugün bir program üstünde anlaşamadığımız bir gerçektir. Ki, M. Kiper arkadaş da biliyor 22 Nisan 1995 tarihinde yapılan Avrupa çapındaki toplantıda, program taslağı üstünde konuşan bir arkadaş, program taslağı orta yerdedir, hem hiçbirimizin hem de hepimizin diyerek devamla bu taslak tartışılacak, zenginleştirilecek ve kongrede son şekli verilecektir demiştir. M. Kiper de dahil, hiç kimse buna itiraz etmedi. Mesele böyleyken M. Kiper'in soruna tersten yaklaşımı doğru mudur? Bu konuda daha hassas davranmak en doğru tavır değil midir?

Kiper arkadaşın bu isabetsiz yaklaşımı bir yana Birleşik Ülke meselesine yaklaşımı da doğru değil. Parçacı anlayış, ülkemizin realitesine uymuyor. Bu konuda karamsarlık ve kararsızlık Kürdistanlı birçok politik gücün siyasetine sinmiş durumdadır. Karamsarlık ve kararsızlık politik güçlerimizin mücadelesinin pratik boyutunda değil. Bu alanda kuralına uygun bir savaş var. Karamsarlık ve kararsızlık ilkelerde yaşanıyor. Politik güçler, halkımızın çoğunluğunu çıkarlarına denk düşen bir ortak hedefte mütakabat sağlamış değildirler. Fakat ulus çoğunluğunun çıkarlarına denk düşen bir hedef de vardır. Bu da, parçalanmış, bölüşülmüş, sömürge ülkelerde bağımsızlık ve ülke birliği meselesindeki milli mutabakattır.

Bugüne dek feodal-burjuva ve küçük-burjuva haraketler, milli mutabakatın karşısında yer aldılar. Bu güçler, bağımsızlık ve ülke birliği yerine daima parçacı anlayışı egemen kılmaya çalıştılar. Sorunu tek tek sömürgeci ülkelerin iç sorunu derecesine indirgediler. Hatta dil, kültür vs. gibi bir seviyeye çekmenin uğraşını verdiler. Bu, doğal olarak bu güçleri sömürgeci ülkelerle birlikte çalışmaya götürdü. Bu ilişkilerden halkımızın ağır bedeller ödediğini ve ödemeye devam ettiğini söylemeye bile gerek yoktur. Tüm bu olumsuzluklar Kürt burjuvazisinin "benim parçam bana aittir" anlayışından kaynaklanmaktadır. Bütünü parçaya feda eden mantıktan sormak gerekir: Kürdistanlı sosyalistler bu tuzağa düşmeli midirler?

Mevcut gelişmelerin sunduğu verilere bakıldığında yani parçacı güçlerin teori ve pratikleri irdelendiğinde olumsuzlukların devam edeceğini söylemek kahin olmayı gerektirmiyor. Yaşanan süreçte her şeyin oraya-buraya çarpmadan yoluna gideceğini beklemek gerçekçi bir yaklaşım değildir. Şüphesiz buradan çıkarılması gereken ders, ülkemizin orta yerinde emperyalist sömürgeci güçlerce dikilen sınırtaşlarına secde etmek değildir. Ki, işçi sınıfı, materyalist oluşu nedeniyle ibadet etmeye gerek duymuyor. Şimdi kalkıp işçi ve emekçi sınıflarımıza vaaz çekip feodalizmden ve burjuvaziden ayrı düşmemeniz için siz de bu sınır taşlarına secde edeceksiniz demek Kürdistanlı sosyalistlere düşmüyor. Bunu başkaları zaten fazlasıyla yapıyor.

Ülkemiz devrimi zor bir devrimdir. Devrimimizin sorunları karmaşık ve çözümü hadikaplarla örülüdür. Ama neylersin ki, ülke gerçekliğimiz budur. Bu nedenle hiç kimse hayale kapılmasın; bugünden yarına bağımsızlığa, ülke birliğine ve de demokrasiye ulaşılmayacaktır. Devrimimiz uzun bir tarihsel sürece yayılacak ve zafer; kan, gözyaşı ve emekle ilmik ilmik örülecektir. Birçok aşamadan geçilecektir. Değişik parça ve kanallarda örgütlenecek ve giderek bağımsız birleşik bir halk haraketine evrilecektir. İç dinamiklerimiz sonuçta tarihsel görevlerini yerine getirecektir.

Ayrıca hiçbir ülke devrimi bir başka ülke devrimine benzemez. Her devrim kendi göbeğini kendisi keser. Çünkü her devrim bir yeniyi ifade eder. Bu anlamıyla M. Kiper arkadaşın Kürtleri Araplara benzetmesi isabetsiz bir benzetmeden öte talihsiz bir örnektir. Dünyada başka örnekler de vardır. Vietnam, Polonya, Almanya örnekleri gibi... M. Kiper arkadaşın bildiği gibi bu örnekler istisnai örnekler de değildir.

Özür ve düzelti

Yazarımız B. Yıldırım'ın gazetemizin 5. sayısında yayınlanan, "Hedefte Netleşmek" adlı makalesinde esasa ilişkin hata yapılmıştır. tarafımızdan kaynaklanan bu hatadan dolayı yazarımızdan ve okurlarımızdan özür diliyor ve doğru şeklini yayınlıyoruz.

Gazetede şöyle çıkmıştır: "İşçi sınıfı, ulusal birliğin gerçekleştirilmesi, bağımsızlık ve demokrasi gibi temel sorunlarda diğer tüm sınıf ve tabakalarda ayrılır. İşçi sınıfı bölünmez, tek bir demokrasiyi kendi sınıf çıkarı olarak bilir ve bunun için savaşır."

Doğrusu şöyle olacaktır: "İşçi sınıfı, ulusal birliğin gerçekleştirilmesi, bağımsızlık ve demokrasi gibi temel sorunlarda diğer tüm sınıf ve tabakalardan ayrılır. O, küçük devletlerin kurulmasına ve hele bu küçük devletler aynı ulustan oluşturulmaya çalışıyorsa, bu girişimlerin karşısında yer alır. İşçi sınıfı bölünmez, tek bir cumhuriyeti kendi sınıf çıkarı olarak bilir. Ve bunun için savaşır."

Gençliğin mücadeledeki yeri

Serkan YILMAZ

Ülkemizde sürdürülen ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi, işçi sınıfı ve ezilen halkın örgütlü savaşımını, sosyalizme inanmış ve marksizm-leninizmle silahlanmış öncü gücünü gerektiriyorsa, mücadele içerisinde aktif bir şekilde yer alan işçi-köylü-öğrenci gençliğin de değişik şekillerde örgütlenmesini gerektirmektedir. Devrimci ulusal güçlerin ülkemiz gençliğini doğru bir şekilde mücadeleye kanalize edebilmesi, değişik sınıf ve katmanlardan gelen gençliğin gerek koşulların, gerekse de koşullar içerisinde şekillenen kişilik ve karakter yapısının iyi tahlil edilmesi ve bunun paralelinde sağlıklı örgüt tarzlarının biçimlendirilmesiyle gerçekleşir.

Gençliğin örgütlendirilme sorunu toplumun diğer sınıf ve katmanlarının örgütlendirilmesine sıkı sıkıya bağlıdır ve bu bağlılık karşılıklı etkileşimi beraberinde getirir. Bu etkileşim toplumun diğer kesimlerinin öncelikli örgütlülüğü anlamına gelmemeli. Gençliğin örgüte kavuşturulması onların daha sistemli ve kararlı katılımını beraberinde getireceği gibi, mücadelenin diğer alanlarında yaşanan tıkanıklıklara da olumlu etkiler sağlayacaktır. Fakat, işçi sınıfının politik öncü gücünün, ideolojik, politik ve örgütsel yönlendiriciliği ve denetim olmadan da gençliğin yolunu doğru bir tarzda çizemeyeceği kesindir.

Gençliğin, çalışmalarında ve önüne hedef koyduğu olgulara ulaşmada, temel alması gereken olguların bilincine varıp onu yaşama geçirmede göstereceği tutarlılık ve kararlılığı, bilgi düzeyinden kopuk ve ondan bağımsız olması mümkün değildir. Onun için gençliğin sağlıklı çalışması açısından yeterli bilgi düzeyini yakalamasının koşulları yaratılmalıdır. Genel anlayışın hakim kılınması ve onu kendine rehber alması, yaşamdaki farklı alanlarda içerisine gireceği çalışmalardaki üretkenliği açısından bir o denli sağlıklı olacaktır. Gençliğin kendi içindeki işleyişi kendine özgü olmalıdır. Tabii bu konum ona, genelden kopuş hakkını veriyor anlamına gelmemelidir. Gençliğin temel alması gereken öncelikli olarak genel anlayışı iyi kavrayıp gençlik konusundaki yaklaşımları özümsemesidir. Çalışmalarda izlenecek yol ve belirlenecek taktikler, üretkenliğin yanında kazanımları da beraberinde getirecektir. Özü yakalayıp hareket etme, sağlıklı gelişim açısından önemlidir. Tahlil ve tespitlerin, koşulların gelişim sürecine paralelliği önkoşul olarak belirlenmeli, sağlıklı kararlarla sürece müdahale, hastalık ve nemelazımcılık bir kenara bırakılarak, zaman-mekan tespiti iyi yapılmalıdır. Bu, gençliğin önüne koyduğu hedeflere ulaşımda uygulanması, yapılması gereken temel hususlardır.

Gençliğin kitleler içerisinde hareketi

Gençlik tarafından temel alınması ve kavranması gereken olgular kitlelliği beraberinde getirmeli; koşulların gerektirdiği şekilde örgütlenme ve gerekli etkinliklerde bulunabilecek nitelikli unsurlarla hareket, gençliğin sağlıklı hareketini de beraberinde getirecektir.

Eğer yapılanmaya, birey kazandırma ve hazırlama aşaması olarak bakılıyorsa bu örgütlenmeye gerekliliklerin de yerine getirilmesi gerekir. Kişiliklerdeki zaafların giderilmesi ve düşünsel gelişimi açısından birtakım çalışmalar yürütmelidir. Kişiler süreç içerisinde kitleler arasında saygın, güvenilir, ikna edici ve kitleyi arkasından sürükleyici nitelikte olmaları ön koşul olarak belirlenmeli ve bu temelde hareket edilmelidir. Kişilikler ikna etme yeteneğini çok iyi kullanabilmeli ve kitleyi istedikleri zaman her ne amaçla olursa olsun istedikleri yere çekebilmeli ve onlarla her temelde hareket etmenin koşulları yaratılmalıdır. Yani kitleye her şeyden önce güven verici nitelikte olunmalıdır. Örgütlenme içerisinde yer alan kişilerin devrimci ahlak çerçevesinde hareket edilmeli ve ileriki süreçlere taşımanın zemininin hazırlanması için çalışmalar yürütülmelidir. Gençlik örgütlenmesi bilgi edinme ve propaganda çalışmalarıyla birlikte pratik mücadele içinde, bir yandan öğrenerek, diğer yandan öğrendiklerini yaşama geçirerek mücadele saflarında, aktifçe savaşın içine çekebilmenin temel yöntemlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bosna Hersek ve Kürt gerçeği

Bave AZAD

Yaşadığımız süreçte meydana gelen bazı olaylar arasında önemli benzerlikler bulunuyor. Benzerliklerin olması elbette doğaldır.

Ancak eşdeğer ve yakın benzerlikler taşıyan gelişmeler karşısında insanların eş anlamda tepki göstermemeleri insanlığın sorgulanmasını gündeme ettiriyor.

Bu tür sorgulamaların tarihte birçok örnekleri olduğu gibi bugün için önemli bir örnek de Bosna Hersek ve ülkemizdeki savaş karşısında insanlığın yaklaşımıdır.

Bosna Hersek'teki savaş ile Kürdistan'daki savaşın nedenlerinden ziyade bu iki alanda devam etmekte olan savaşlarda insanlık tarihinin vermekte olduğu sınav üzerinde durmak bu yazının ana amacıdır.

Ancak düşünsel olarak tüm olaylar sebeb-sonuç ilişkileri içinde ele alınmak zorunda ve ancak bu yöntemler sağlıklı çözüm üretilebilir. Esas sorun insanlığın onur savaşımında onursuzluğu seçenekleştiren egemenlerin bu savaştaki yerlerinin doğru tesbiti, haksız savaşın onurlu savaşa yenik düşmesini sağlayan en önemli etkenlerden bir tanesidir.

Egemenlerle, onur cephesi ayrı ve iki düşman cephedir. Dünyadaki tüm haksız savaşların anası emperyalistler ve onların emek ve ulusal istemler üzerindeki zorba sistemleridir.

Uzun bir süreden beridir özellikle, izleyebildiğimiz Avrupa'daki günlük haberlerin değişmeyen tek haberi ve hemen her haber bülteninde yer alan Bosna Hersek ile ilgili haberlerdir.

Bosna Hersek ile ilgili haberlerin bu denli yoğun olması yüzünden insanlar artık haber değeri yokmuşcasına kanıksıyorlar. Önemli ve ciddi gelişmeler karşısında suskun kalınması, insanlık tarihi açısından en büyük tehlikelerden biri olsa gerek. İnsani değerlerin giderek yok edilmek istendiği günümüzde, insanlık büyük bir erozyona uğramaktadır.

Bosna Hersek'teki savaşın sorumlusu emperyalistler, bir taraftan halkları birbirine kırdırırken, diğer yandan da, insanlık savunucusu pozlarında iki yüzlülük yapmaktan geri durmuyorlar. Böl-parçala-yönet ilkesini yaşama geçirmeye çalışan emperyalistler ve onların uşakları, Bosna Hersek'teki savaşta bazen birbirlerini vahşetin destekçileri, yandaşları vs. şeklinde suçluyorlar. Tabii Bosna Hersek'teki vahşet karşısındaki tavrı ile Türk devleti iki yüzlülüğün başını çekiyor. Bosna Hersek'teki savaş, TC'nin Kürdistan'da gerçekleştirdiği vahşeti gizleme perdesi olarak kullanılıyor; savaş ve kaos ortamı, adeta TC'ye can yeleği vazifesi görüyor.

Bu nedenledir ki, TC buradaki olayları bilinçli bir şekilde kendi kamuoyunun gündeminde tutmaktadır. TC'nin Bosna Hersek'teki gelişmeler karşısında takındığı tavır ne demokratik, ne insani, ne islami ne de nasyonaldir. Zira Bosna Hersek'teki gelişmelerin katmerlisini kendi ülkesinde "kardeşiz ve müslümanız" dediği Kürt halkına karşı kullanıyor.

"Kardeşiz, dinimiz bir" dediği Kürt halkını katleden TC'nin B.Hersek için insanlıktan söz etmesi sadece bir demagoji değil midir?

Bir kez B. Hersek'teki savaş ile Kürdistan'da sürdürülen kirli savaş rakamsal olarak karşılaştırıldığında TC'nin, B. Hersek demagojisine niçin dört elle sarıldığı daha iyi anlaşılır.

İşin ilginç bir yanı da TC ve kemalist patentli iktidarına alternatif sahte müslümanlar, Bosna Hersek'tekilere "müslüman kardeşlerimiz" derken, 921 yıl beraber yaşadıkları müslüman Kürt halkının katledilmesi için kemalist ve laik mehmetçiklere milyarlarca lira yardım ediyorlar. TC kimlikli sözüm ona müslümanların müslüman kardeşlikten anladıkları şey ırkçılıktır, Türkçü'lüktür.

Amaç Bosna Hersekte'kileri müslüman sayarak Türkleştirmek ve yeni devşirmeler üretmektir.

TC kimlikli müslümanlar halklar arasında savaşlarda müslümanlık kılıfını ırkçılığın kılıfı olarak kullanıyorlar. TC kimlikli müslümanların, ataları Yavuz Sultan Selim'e verdikleri değerin nedeni Yavuz'un Kürt halkına karşı kin ve nefretini kusan dizelere bakıldığında daha iyi anlaşılır.

TC'nin sürdürmekte olduğu miras, vampirlerin yaşamak için sürdürdükleri yöntemden hiç de farklı değildir. Irkçı faşist TC, çağımızın vebası Hitler faşizmini çok daha geride bırakmıştır.

Hitler saf olmayan Almanları Alman saymazken, TC Türklükle hiçbir ilişkisi olmayan insanları, azınlık ya da ulusları zoraki Türk sayıyor.

Gelecek tarihimizin en büyük baş belalarından biri de "devşirme Türk ulusçuluğudur."

TC, dünyayı Türkleştirme hayalleri ile yaşadığı sürece ne barış ne de kardeşlikten söz edebilir.

Barış ve kardeşliğin yaratılması TC'nin faşist iktidarının yerle bir edilmesinden geçer.

TC, vahşetin, zulmün, ırkçılığın, faşizmin, köhnemişliğin, gericiliğin, işgalciliğin, emek düşmanlığının, vurgunculuğun ve hırsızlığın adıdır.

Bu insanlık düşmanı olgularla iç içe yaşamak istemeyenlerin vermek zorunda oldukları bir savaş vardır.

Bu savaşımda, insanım diyen herkes yerini almalıdır.

KAMUOYUNA

Biz Ermenek Cezaevi'nde bulunan PKK ve Kürdistan Sosyalist Birlik Platformu tutsakları olarak, 14 Temmuz 1995 tarihinde on binlerin başlatmış olduğu ve şimdiye değin 2 şehidin verildiği açlık grevine, 7 Ağustos 1995 tarihinden itibaren katılmış bulunuyoruz.

Kürt sorununda siyasal çözüm talebiyle başlatılan, içeride ve dışarıda halkımızın dostları tarafından desteklenen açlık direnişimiz, halkımızın barış ve özgürlük talebindeki ısrarını ve aynı zamanda mücadeledeki kararlılığını gösteren yeni bir hamledir.

Onbinlerin açlık direnişi, anlam ve önemine uygun bir şekilde demokratik kamuoyunun en geniş desteğini beklemektedir.

Demokratik kamuoyunu göreve çağırıyoruz.

Halkımızın barış ve özgürlük direnişiyle bütünleşen onbinlerin zındanlardaki sesine kulak verin!

07.08.1995

PKK ve Kürdistan Sosyalist Birlik Platformu tutsakları

Med, Zêl, Çarçıra, Nûjen'den Kitaplar

Musul-Kerkük Sorunu ve Kürdistan'ın Paylaşılması (Milletler Cemiyeti Belgeleri -1924)	250.000
Hamidiye Alaylarından Köy Koruculuğuna (OsmanAytar)	275.000
Kürt Ulusal Hareketleri ve 15. yy'dan Günümüze Ermeni-Kürt İlişkileri (Garo Sasuni)	350.000
Batı Ermenistan (Kürt İlişkileri) ve Jenosid (M. Kalman)	300.000
Osmanlı Kürt İlişkileri ve Sömürgecilik (M.Kalman)	225.000
'Kürdün Makus Talihi" ve GAP Projesi (Osman Aytar)	150.000
1925 Kürt Ayaklanması (Prof. Dr. M. Arseneviç Hasretyan, Dr. K. Mashar Ahmed)	70.000
Ağrı Dağı İsyanı (İhsan Nuri Paşa)	175.000
Türkçe İzahlı Kürtçe Gramer (Kemal Badıllı)	230.000
Kürt Gözüyle Yılmaz Güney (Mahmut Baksi)	175.000
Günümüz Türkçesiyle Kürdistan Tarihinde Dersim (Dr. Vet. M.Nuri Dersim)	275.000
Şeyh Mahmut Berzenci Hareketi-ANILAR (Refik Hilmi)	250.000
Destpeka Zımanê Kurdî	150.000
Yarın Düğün Olacak ve Lori Lori (Edip Çelik)	140.000
Bırîna Bêar (İlhami Sertkaya)	60.000
Salar û Mîdya (Cegerxwîn)	60.000
Komün Yürek (Berfi Suruç)	60.000
Gül Söylem (Ali Biçer)	70.000
İnanç Aşk ve Düş (Ali Biçer)	125.000
Özleme Kelepçe Vurmak (Remzi Çakın)	60.000
Destanên Kurdî-Zargotın (Prof. Dr. Celîlê Celîl, Prof. Dr. Ordıxanê Celîl)	185.000
Xatê Xanıma Dêrsımê (Elî Ebdurahman Mamedov)	140.000
Özlem (Hraçya Koçar)	140.000

İsteme Adresi: Nujen Yayıncılık Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sok. Utku ap. No:18/7 Aksaray-İSTANBUL
Tel: 530 65 24-530 64 73 Fax: 530 65 58
Toplu isteklerde gerekli indirim yapılır. İsteklerde aşağıdaki banka hesabına havale çıkararak makbuzun bir nushasını- kopyasını ve siparişinizi fakslayınız ya da postalayınız.

Ahmet Önal
Yapı Kredi Bankası A.Ş. Aksaray - İstanbul Şubesi Hesap No: 0078630-1

stêrka
rizgarî
KOVARA SÎYASÎ û ÇANDA MEHÎ

- AYIN KONUSU: TC'NİN GÜNEY KÜRDİSTAN'I İŞGAL EYLEMİNİN SONUÇLARI ÜZERİNE
- BERLİN-BAĞDAT DEMİRYOLU PROJESİNDEN BAKÜ-CEYHAN PETROL BORU HATTI PROJESİNE
- BIJÎ YEK GULAN
- SÖMÜRGECİ MİLİTARİZM ASKERİ ÇÖZÜMSÜZLÜK BATAĞINDA
- SEVR PALAVRASI -S. Cibran-
- BEXTE ROME TUNEYE-K. Dilgeş-
- SÖMÜRGE-SÖMÜRGECİ İLİŞKİLERİNE GENEL BİR BAKIŞ-N. Barzan, S. Cibran
- YENİ "ORTADOĞU" DÜZENİ "BARIŞ" VE "SINIRLARIN DEĞİŞMEZLİĞİ"-Seyit Fırat
- BURJUVA YARGI DEĞERLERİ VE KADININ ÖZGÜRLEŞMESİ
H. İsmail

10-11. SAYI ÇIKTI BAYİLERDE

ADRES: Çakırağa Mah. Sineklibahçe Sok. Okumuş İşhanı 18/8 Aksaray/ISTANBUL

Roj

ABONE KOŞULLARI

ADI :

SOYADI :

ADRES :

6 aylık : 750.000 TL. / 75 DM
1 yıllık : 1.500.000 TL. / 150 DM
Nûjen Basın Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.
Adıgüzel İNCESU Yapı ve Kredi Bankası AŞ. Aksaray Şubesi İstanbul
TL. Hesap No: 1004470-1
Döviz (USD) Hesap No: 3003005-6
Döviz (DM) Hesap No: 3003010-6
Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sk.
Utku Apt. 18/7 Aksaray/İST.
Tel: 530 65 24 - 530 64 73
Fax: 530 65 58
Avrupa İçin
F. Gözler- Deutsche Bank / Köln
Konto: 2166791
BLZ: 37070060

On binlerin eylemi, toplumun değişik kesiminden kişi ve kuruluşları bir araya getiriyor

Tutsak ve esir asker aileleri el ele

Haber Merkezi - Cezaevlerinde 14 Temmuz'da onbinlerin başlattığı, dışarıda binlerce tutsak ailesinin katıldığı "barış için açlık grevi" sürüyor. Çeşitli demokratik kitle örgütü, kişi ve kuruluşların da destek verdiği açlık grevine son destek ise esir asker ailelerinden.

Esir asker aileleri, akan kanın bir an önce durdurulması için açlık grevindeki tutsak ailelerine destek veriyor. İnsan Hakları Derneği (İHD) Genel Merkezi yaptığı açıklamada iki taraflı ateşkes istedi.

Bu arada *Roj* gazetesi çalışanları da, 9 Ağustos gününden itibaren onbinlerin direnişine destek amacıyla, dönüşümlü açlık grevine başladı. Eylem, BSP İstanbul İl Binası'nda sürdürülüyor.

Kürt halkıyla barış masasına oturulmalı

İHD Genel Merkezi, 6 Ağustos'ta gündemdeki insan hakları sorunlarını değerlendirdiği toplantıda ağırlıklı olarak cezaevlerindeki açlık grevi ve Kürt sorununu görüştü. Toplantı sonunda yapılan açıklamada, cezaevlerinde başlatılan ve dışarda da sürdürülen "barış direnişi", kirli savaşa karşı mücadelede yeni bir boyut ve boyutun eylemli açıklaması olarak nitelendirildi. Yapılan açıklamada, daha çok kan dökülmemesi için şunlar önerildi: "a- Kürt sorununda zor ve inkar politikasına son verilmeli, barışçı, siyasi çözüm gündeme getirilmelidir. b-İki taraflı ateşkes ilan edilmeli, devlet Kürt halkıyla barış masasına oturmalıdır. Savaşan taraflar, barış gerçekleşene kadar insani hukuk belgeleri olan Cenevre Savaş Hukuku ilkelerine uyacaklarını ilan etmelidir. c- Olağanüstü Hal rejimine, koruculuk ve demokratik değerlerin önünde engel olduğu herkesçe kabul edilen özel tim sistemine son verilmelidir. d- Barış ortamı için ayrımsız genel af ilan edilmeli, zindanlar boşaltılmalıdır."

Esir asker ve tutsak ailelerinde ortak tavır

İzmir'de esir asker ve tutsak aileleri ortak bir basın açıklaması yaparak akan kanın durdurulmasını istediler. 7 Ağustos tarihinde HADEP Konak İlçe Binası'nda biraraya gelen açlık grevindeki tutsak aieleri ile PKK'nin elinde bulunan esir askerlerin aileleri yaptıkları açıklamada, geliştirdikleri tavrın halkların kardeşliği ilkesine dayandığını vurgullandı. Sürdürülen savaşın ekonomik dengeleri alt üst ederken, toplumsal dengeleri de sarstığını belirten aileler, her gün acılarının katmerlendiğini söyledi.

Müdahaleler sürüyor

Diyarbakır Merkez İlçe Binası'nda açlık grevi yapanlar gözaltına alındı. Daha önceden abluka altına alınmış binaya 5 Ağustos'ta giren polis, içerde bulunan 90 kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınanlar bir gün sonra serbest bırakıldı.

Diyarbakır YDH İl Binası'nda sürdürülen açlık grevine ise, 7 Ağustos günü son verildi. Konuyla ilgili basın açıklaması yapan İl Başkanı Fahrettin Bukarlı, bilgileri dışında parti binalarında açlık grevi başlatan ve çoğunluğu kadınlardan oluşan bu insanları misafir olarak kabul ettiklerini, ailelerin açlık grevini kendi istekleriyle bitirdiğini söyledi. Eylem sonrası grevcilerin kimlik tespiti gerekçe gösterilerek emniyete götürüldüklerini belirten Bukarlı, kimlik tespitinden sonra bırakılacaklarına dair taahüt aldıklarını söyledi.

Adana Yüreğir HADEP İlçe Binası'nda sürenaçlık grevinde ise iki kişinin mide kanaması geçirdi. Durumları ağır olan 17 yaşındaki Perihan Ok ve 19 yaşındaki Ayşe Kaya, kaldırıldıkları hastanede tedaviyi reddetti.

Açlık grevleri yayılıyor

15 Tutsak ailesi ve yakını 5 Ağusos günü HADEP Bursa İl Binası'nda açlık grevine başladıklarını duyurdular.

Tutsak Aileleri Dayanışma Komitesi imzasıyla yapılan açıklamada, süren kirli savaş bahane edilerek 10 bine yakın köy, 280 civarında mezra, binlerce hektarlık ormanın yakıldığı, halkın koruculara, MHP'li cinayet şebekelerinin eline havale edildiği belirtildi. Ülkede süren ahlaki, ekonomik ve siyasi çürümeye daha fazla ortaklık etmek istemediklerini belirten tutsak yakınları, süren kirli savaşa karşı herkesin duyarlı olmasını istedi.

Bursa Özel Tip Cezaevi'ndeki PRK/Rızgari, KUK-RNK, Tekoşina Sosyalist, TDP, MLSPB (taraftarları), TKEP, DHP, EKİM, MLKP-K dava tutsakları 10'ar günlük dönüşümlü açlık grevine girdiklerini açıkladılar. Ceyhan Özel Tip Cezaevi'ndeki RNK (KUK) tutsakları ise, 12 Ağustos tarihinden itibaren 10 günlük dönüşümlü açlık grevine girdiklerini açıkladılar. Tutsaklar, yaptıkları açıklamada, haklı ve meşru istemleri karşısında devetin duyarsız kalmasını kınadı.



Diyarbakır HADEP İl Binası'ndaki aileler açık grevini sürdürüyor.

DDP'den açlık grevine destek

Demokrasi ve Değişim Partisi Merkez Yürütme Kurulu, 8 Ağustos'ta bir açıklama yaparak, tutsakların ve tutsak yakınlarının başlattığı açlık grevinin yaşanan sürece denk düştüğünü belirtti. DDP'nin açlık grevlerini desteklediği vurgulanan açıklamada, devlet güçlerinin açlık grevcilerine saldırılarını ve gözaltı uygulamaları kınandı. Bu arada, bir grup tutsak yakını, 10 Ağustos'ta DDP Diyarbakır İl Binası'nda süresiz açlık grevine başladı.

Sosyalist Birlik Platformu (KAWA, KUK- TS, TKS, Yekbun), 4 Ağustos günü yaptığı yazılı açıklamada, ulusal ve uluslararası düzeydeki eylemlilikle dile getirilen barış, demokrasi ve siyasi çözüm istemlerini, demokratik istemler olarak algıladıkları belirtildi ve bunların gerçekleşmesi için devrimci ve demokratik güçler görev başına çağrıldı.

Açıklamada, Türk halkı ve aydınları, Türkiye demokratik güçleri, barış, demokrasi ve insan haklarından yana uluslararası kamuoyunun bu sese kulak vermesi istendi.



Çağdaş Sanat Atelyesi Açlık grevindeki ailelere türküleriyle destek verdi.

RP'lilerden tutsak ailelerine oy pazarlığı

Tutsak aileleri İstanbul'da bir yandan açlık grevini sürdürürken, bir yandan da çeşitli eylemlerle grevlerini kamuoyuna duyurmaya çalışıyor. 6 Ağustos'ta RP İstanbul İl Binası'nda başlatılan açlık grevi, grevcilerin RP'liler tarafından "PKK'li" denilerek polise teslim edilmesiyle noktalandı. Konuyla ilgili 10 Ağustos'ta bir basın açıklaması yapan tutsak aileleri, RP İl Binası'nda kaldıkları üç gün boyunca küfür ve fiziki saldırılara maruz kaidıklarını ve tüm insani ihtiyaçlarının giderilmesinin engellendiğini anlattı.

Açıklamada, çocukların bu tür ihtiyaçlar için ağladığı sırada, RP'li görevlilerin, "Sizi buraya biz mi çağırdık?" dedikleri aktarıldı.

Açlık grevinin ikinci günü, polisin içeriye girme hazırlığı yaptığı sırada, hamile olan Fatma Toktaş iki buçuk aylık çocuğunu düşürdü.

Aileler, RP İstanbul İl Başkanı ve milletvekili Mukadder Başeğmez'in konuyla ilgili tutsak aileleriyle yaptığı görüşmede, "Bizi bir sene bekleyin. Biz Allahın izniyle iktidara gelirsek, bu sorunlar bitecek" şeklinde kendileriyle oy pazarlığı yaptığını anlattı.

Eylemin üçüncü günü, sabaha karşı yüzlerce sivil ve resmi polis grevcilerin bulunduğu odanın kapısını kırarak içeri girdi. Aileler, RP'liler tarafından polise teslim edildiklerini ve polisin de kendilerini "PKK militanı" gibi sorguladığını söyledi.

Eren Keskin

Selahattin BULUT

1994'ün ilk ayları idi. Sevgili arkadaşım Hafız Akdemir'in "Gülüşün Özgürlüğümdür" kitabının birinci bölümünü tamamlamış basımı için Doz Yayınevi sahibi Ahmet Zeki Okçuoğlu'nu arıyordum. Uğrayabileceği bütün yerlere bakıyor, ama bir türlü bulamıyordum. Sonunda öğrendim ki toplantının birinde Kürt coğrafyasını ismiyle söylediği, yani"Kürdistan" sözcüğünü kullandığı için hapisle cezalandırılmış; o da bu nedenle bir müddet ortalıkta gözükmemeye çalışıyormuş. İşte Eren Keskin'i o günlerde tanıdım. Beni birkaç kez Ahmet ile buluşturmuş, Hafız'ın kitabının basımı için yardımcı olmuştu.

Daha önce basından aşina olduğum Eren'le o günden sonra sık karşılaştım. Bazen açlık grevlerinde, oturma eylemlerinde; bazen panellerde, basın açıklamalarında; bazen DGM koridorlarında, cezaevleri önünde. Sempatik, kibar, bakımlı bir hanım. Bir o kadar da inançlarında kararlı ve yürekli. Nişanlısı Ahmet'i cezaevine uğurladığında ağzından çıkan sözler, gözlerinden süzülen yaşları adeta yakıyordu. Polis-asker çemberi içinde basına: "Önce Kürdistan'ı parçaladılar, şimdi de aileleri bölüyorlar" diyordu.

1994'ün nisan, mayıs ayları idi. 12 Eylül'ün ilk kaybı Baki Akdemir'

in ve Özgür Gündem gazetesinin ilk şehidi Hafız Akdemir'in annesi Şefkat Ana İstanbul'a gelmişti. Boşalttıkları, yakıp yıktıkları köylerde zarar verebilecek canlı bulamayan askerler, ikide bir Hafız'ın Lice'nin Sisi köyündeki mezarını bozuyor, taşlarını deviriyorlardı. Şefkat Ana Diyarbakır'dan kalkıp gelmiş, derdini anlatacak bir yer arıyordu. Olanları Eren'e anlattığımda şok oldu. Vücudunun bütün suyu kurudu sanki birden. Yalnız gözlerinde biraz nem vardı.

Bir müddet öyle kaldı. Sonra duvardaki Vedat Aydın'a takıldı gözleri; takvim yaprağındaki Musa Amca'ya baktı bir ara ve Kürtlerin acıları biber gibi sürüldü gözlerine... Telefonu aldı Kürt-Türk muhalif basınını tek tek aradı: "Yarın İHD'de çok önemli bir basın açıklaması var; hepinizi davet ediyorum" dedi. Öbür gün sabah erkenden Şefkat Ana'nın koluna girip İHD'nin yolunu tuttuk. Yolda Şefkat Ana'ya basın açıklaması yaptığında ağlamamasını söyledim. O da bana "vallahi Selhadin, çok zor bir şey istiyorsun ama yine de dediğini yapacağım" dedi. O gün İHD'de Şefkat Ana tam bir saat derdini anlattı. "Gözleri yaşını yutan bir kuyu dibi" gibi suyunu emdi ve ağlamadı. Ardından Eren, dünya tarihinde ilk olarak bir insanın mezarının tahribi ile ilgili Af Örgütü'ne başvuracaklarını belirterek ölülerin de haklarının takipçisi olacaklarını söyledi. Dışarı çıktığımızda Şefkat Ana: "Selhadin bana ağlama dedin, ama Eren doya doya ne güzel ağladı kendine" deyip hayıflanıyordu.

1994'ün ekim ayında Diyarbakır Cezaevi'nde baskılar ayyuka çıkmıştı yine. Eren ve Osman Ergin, olayları yerinde araştırmak üzere Diyarbakır'a giderler. Dönüşte, yolda arabaları taranır ve ölümden kıl payı kurtulurlar. İstanbul'a vardıklarında yaptıkları basın açıklamasında Eren, "Diyarbakır'a gittiğinizde ilk önce devletin gizli yüzüyle karşılaşırsınız" diyordu.

"Birileri"ne göre Eren, "fazla olmuştu" artık. "İçeriye atmanın zamanı gelmiş hatta geçmişti bile." Zaten daha önce Belçika Parlementosu'na gönderdiği ve Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan "Dünyanın Kürt Halkına Borcu Var" başlıklı bir tebliğ/yazıdan dolayı hakkında dava açılmıştı. Fakat sıranın bu yazıya gelmesi için daha epey zaman vardı. O "birileri'" bunu da hemen halledince Eren sadece şunları söyledi: "Aydınlar cezaevine girince, kendilerine biraz daha özel ve farklı davranılmasını bekliyorlar. Ben öyle yapmayacağım. O konuda kararlıyım. Yani tam, böyle, bir "terörist" gibi cezaevinde kalmak istiyorum.

Eren'in iki yıl hapis ve 250 milyon lira para cezası yargıtayca onaylanmış bu sefer de uğurlama sırası eşi Ahmet'e gelmişti. Ve belki de bu böyle sürüp gidecek. Çünkü ikisinin aynı anda dışarıda olmasının "birileri" için uğursuzluk olduğu artık gün gibi ortada.

Eren, cezaevine girdikten sonra ilk anlamlı tepki Uluslararası Af Örgütü'nden geldi. Saksı içinde bir çiçek ile yüzlerce dayanışma kartı göndermişlerdi. O gün İHD İstanbul Şubesi'nden bir gurup arkadaş, Eren'in resimlerinin basılı olduğu tişörtler giyinerek pankartlarla, zılgıtlarla, alkışlarla cezaevi önüne gitti. İHD Şube başkanı Ercan Kanar ile Emniyet Amiri arasında sert tartışmalar oldu. Ziyaret engellenmek istendi. Af Örgütü'nün çiçeği içeriye alınmadı. Görevlilerin gerekçesi aklıma geldikçe gülüyorum: "Ya Eren Keskin, bu saksıyı birisinin kafasına vurursa!" Ne bileyim, belki de vurur vallahi...

Zeytin yaprağı küpeli, İHD'nin çiçeği, barış güvercini içeride şimdi. İnanıyorum ki o dışarıya daha bir bilenmiş ve daha bir keskin olarak çıkacak. Bunu cezaevine güle oynaya gidişinden biliyorum.

Genel Koordinatörümüze gözaltı

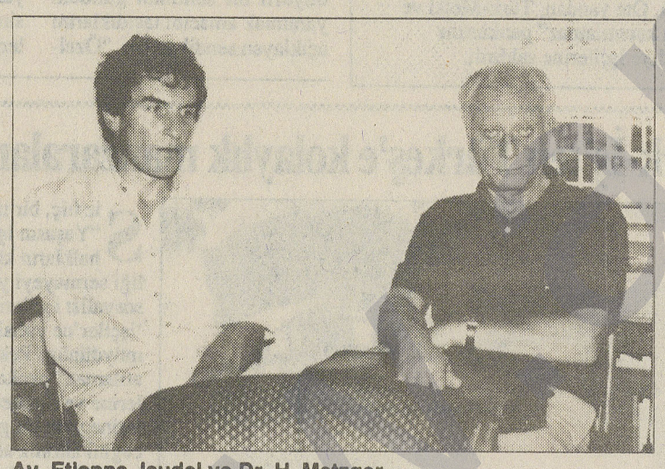

Av. Etienne Jaudel ve Dr. H. Metzger.

DİYARBAKIR/Roj- Cezaevlerindeki son durumu incelemek ve durumu Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi'ne rapor etmek için Diyarbakır'a gelen heyet, incelemelerini yarıda bırakarak geri döndü. Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu adına avukat Etienne Jaudel ile Fransa Özgürlükler Vakfı'ndan Dr. H. Metzger, kendilerine tercümanlık yapan gazetemiz Genel Yayın Koordinatörü Yakup Karademir'le birlikte 3 Ağustos sabahı Diyarbakır'a gelerek araştırmalarına başladı.

Engel engel üstüne

Bölgedeki son gelişmeleri öğrenmek amacıyla, Diyarbakır İHD yöneticileriyle görüşerek ilk incelemelerine başlayan Av. Jaudel ve Dr. Metzger, Diyarbakır E Tipi Cezaevi'nde açlık grevinde bulunan, tutsakların durumunu yerinde görmek için, DGM Başsavcısı'na giderek bu konuda izin istediler.

Görüşme sırasında başsavcı konuyla ilgili Adalet Bakanlığı'ndan bilgi aldıktan sonra, heyetin tutsaklarla görüşme talebini reddetti.

Dr. Metzger, cezaevindeki tutsaklarla görüşme izni alabilmek umuduyla son olarak İl Valiliği'ne gittiklerini belirterek, burada vali hazır olmadığından vali yardımcısı ile görüştüklerini ve gerekli izni aldıklarını söyledi.

Ancak, cezaevine gittiklerinde, bu sefer cezaevi müdürünün engeliyle karşılaştıklarını açıkladı.

Yaptıkları girişimlerin sonuçsuz kalması üzerine, heyet 5 Ağustos sabahı Diyarbakır'dan ayrıldı. Heyet Mardin'de polis engeliyle karşılaştı. Mardin girişinde polis tarafından durdurulan heyetin tercümanı ve *Roj* Gazetesi Genel Koordinatörü Yakup Karademir gözaltına alındı. Polis, heyeti de Diyarbakır'a geri yolladı.

Aynı gün İHD Diyarbakır Şubesi aracılığıyla Avrupa'daki insan hakları kuruluşlarına durumu ileten Av. Jaudel ile Dr. Metzger, daha sonra ülkelerine dönmek üzere Diyarbakır'dan ayrıldı.

Karademir için uluslararası girişim

Karademir'in gözaltına alınması üzerine, hemen uluslararası girişimlerde bulunuldu. Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu Temsilcisi Av. Etienne Jaudel, başta Chirac kabinesi olmak üzere, TBMM'ye, Fransa'nın Ankara Büyükelçiliği'ne, Türkiye'nin Fransa Büyükelçiliği'ne, Uluslararası Af Örgütü'ne, Uluslararası Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'ne başvurarak harekete geçmelerini istedi.

Bunun üzerine, Uluslararası Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü yöneticilerinden Robert Menard, Başbakan Tansu Çiller'e bir mektup göndererek durumla ilgilenmesini ve önlem alınmasını istedi. Menard, Türkiye'deki ve uluslararası plandaki birçok başka yetkili kurum ve kişi nezdinde de aynı girişimde bulundu.

Uluslararası girişimlerin yoğunlaşması üzerine, Karademir 8 Ağustos günü serbest bırakıldı.

'Hatay Cezaevi rüşvet ve seks pazarı'

Haber Merkezi - Hatay E Tipi Cezaevi'nde baskı, saldırı ve yolsuzluk rüşvet olayları giderek yaygınlaşıyor.

Uzun bir süreden beri Hatay E Tipi Cezaevi Müdürlüğü'nü yapan Vahap Uzunoğlu cezaevinde bulunan siyasi tutsakların başka cezaevlerine gitmelerini sağlamak amacıyla, cezaevinde bulunan siyasi tutsaklara yönelik baskı, saldırı ve terör estirme hareketlerinde bulunmaya başladı. Bu uygulama sonucu Adana Ceyhan Özel Tip Cezaevi'ne sevk edilen İbrahim Göröz, yazılı bir açıklama yaparak Hatay E Tipi Cezaevi'nin baskı, işkence, rüşvet ve seks pazarı haline geldiğini vurguladı.

Göröz, siyasi tutsakların sevk ettirilmesinin sebebini şöyle anlatıyor: "1. Müdür Vahap Uzunoğlu, yaptığı rüşvet, yolsuzluk ve işkence olaylarını siyasi tutsakların teşhir edeceğini ve bu tür olayları kabul etmeyeceklerini biliyor. Siyasi tutsakların, çıkarlarını zedeleyeceğinin bilincinde olan 1. Müdür, siyasi tutsakları sürgün etmektedir."

Hatay Cezaevi'ne geldiğinde idarenin kitap, dergi ve gazetelerine el koyduğunu aktaran Göröz, "Koğuşa girdiğimde siyasiler diğer tutsaklardan tecrit edilmişti. İnsanca yaşama koşulları yoktu" dedi.

Dayakçı müdür

Şeho Sağ adlı tutuklu, görüşmeye çağrıldı ve görüşme sırasında 1. Müdür tarafından tokatlandı, hakarete uğradı. Siyasi tutsaklar olayı protesto etmek amacıyla yemek boykotu yaptı. Bunun üzerine 1. Müdür siyasi tutsaklardan bir kişiyle görüşüp, bir daha böyle bir olayın tekrarlanmayacağını söyledi ve 'özür' diledi.

Ancak, daha sonraki günlerde İbrahim Göröz, cezaevi girişinde alınan kitap, dergi ve gazeteleriyle ilgili 1. Müdür'le görüşmek istedi. Görüşmede,1. Müdür aynı tutum içine girdi. Olayın devamını Göröz şöyle anlattı: "Doğal olarak ben de karşılık verdim. 1. Müdür'ün odasında olan 2. MüdürKamil Özdemir, cezaevi idare memuru Celalettin Gonca ve başgardiyan Feyyat Toy beni tutup etkisiz hale getirdi. Bu halde, 1. Müdür Vahap Uzunoğlu'nun coplu saldırısına uğradım. Sonra, beni hücreye attılar. Hücrede olayları protesto etmek amacıyla açlık grevine gittim. Bir hafta sonra Ceyhan/Adana Özel Tip Cezaevi'ne sevk edildim."

Seks ve uyuşturucu şebekesi

Göröz'ün açıklamalarına göre, 1. Müdür Vahap Uzunoğlu ve başgardiyanlardan Fino lakaplı Feyyat Toy, adli koğuşlarda bulunan zengin ve varlıklı kişilere para karşılığında başka hizmet ve olanaklar da sağlıyor. Göröz, "Cezaevinde bulunan adli bayanlar koğuşuna yönelik sürekli saldırı ve dövülme olayları meydana geldi.

1. Müdür ve başgardiyan Fino'nun, adli bayan tutukluları para karşılığında cezaevindeki varlıklı kişilere pazarlayarak cezaevinde bir seks ve uyuşturucu mafyası geliştirdikleri söylentileri giderek artmıştı. Ayrıca varlıklı kişiler rüşvet karşılığında müdür odasında veya müdürün tahsis ettiği yerlerde görüştürülüyordu" dedi.

Ayrıca cezaevi ekmek fırınından dışarıya yapılan ekmek satışlarında da büyük vurgun ve yolsuzluk yapıldığı belirtildi.

Gözaltındaki Bayram'dan haber alınamıyor

Köy koruculari tarafından gözaltına alınan Servet Bayram'dan bir aydır haber alınamıyor. Edinilen bilgiye göre 8 Temmuz tarihinde Diyarbakır'dan işi nedeniyle gittiği Hazro'da korucular tarafından gözaltına alınan Bayram için ailesinin yaptığı tüm başvurular yanıtsız kaldı. Bayram'ın yakınları büromuza gelerek, Hazro ve Diyarbakır savcılıkları ile İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi ve İnsan Hakları Bakanlığı'na yaptıkları girişimlerin sonuçsuz kalması üzerine, konuyu Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na götüreceklerini söyledi.

Diyarbakır'da yine 'faili meçhul'

Diyarbakır'ın Bağlar ilçesi 5 Nisan Mahallesi'nde 37 yaşındaki Harun Efe, uğradığı silahlı saldırı sonucu yaşamını yitirdi. Edinilen bilgiye göre Efe, 9 Ağustos Çarşamba sabahı, henüz bilinmeyen bir nedenle, silahlı kişi veya kişilerin silahlı saldırısı sonucu kafasından aldığı tek kurşunla olay yerinde yaşamını yitirdi. Aynı gün olay sırasında Efe'yle beraber olduğu kaydedilen Mehmet Aydın adlı şahıs ile olayın failleri oldukları ileri sürülen, Ay soyadında 2 kişinin polis tarafından yakalandığı da alınan haberler arasında.

Boşaltılan köylerin muhtarları bir araya geldi

HAKKARİ/Roj- Hakkari'nin Çukurca ilçesine bağlı boşaltılan köylerin muhtarları CHP Hakkari il binasında bir araya geldi. Muhtarlar, CHP Genel Başkanı'na iletilmek üzere sorunlarına içeren bir de dilekçe verdi. Köyleri boşaltıldıktan sonra ilk kez bir araya gelen muhtarlar, ortak yazdıkları dilekçeyi diğer devlet yetkililerine de ileteceklerini söyledi.

Köyleri, 1993-95 yılları arasında devlet güçlerince boşaltılan Çukurca'ya bağlı Erbiş (Çağlayan) köyü muhtarı Karim Dalga, Bılecan (Kavşak) köyü muhtarı Mehmet Tan, Marugan (Kurudere) köyü muhtarı Şehu Arslan, Ziyanış (Işıklı) köyü muhtarı M. Salih Kaya, Eriş (Çayırlı) köyü muhtarı Hasan Çiftçi, Şivışk (Kavaklı) köyü muhtarı Salih Demiral, Tuxub (Kayaklı) köy muhtarı Hacı Erol, Tiyar (Kazan) köyü muhtarı İsmail Keskin, Güzereş (Cevizli) köyü muhtarı Ahmet Ak, Deştan (Üzümlü) köyü muhtarı Cemil Seven, Çınarlı köyü muhtarı Özer Çakır ile Diyadır (Narlı) köyü muhtarı Abudullah Seven devlet yetkililerine iletilmek üzere yazdıkları ve yaklaşık on beş bin köylüyü ilgilendiren dilekçe vesilesiyle 2 Ağustos günü CHP Hakkari il binasında bir araya geldiler.

Muhtarlardan dilekçe

Muhtarlar, göçertilen köylülerin sorunlarını içeren ve önceden hazırladıkları dilekçeyi CHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Hikmet Çetin'e iletilmek üzere il başkanı Gani Çallı'ya verdiler, muhtarlar tarafından yapılan açıklamada aynı dilekçenin birer örneğini Çukurca Kaymakamlığı, Hakkari Valililiği, OHAL Bölge Valiliği, İçişleri Bakanlığı, İnsan Haklarından Sorumlu Devlet Bakanlığı, Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı'na da iletileceği belirtildi.

Köyleri boşaltıldıktan üç yıl sonra ilk kez kendi sorunları için ortak hareket eden Çukurcalı muhtarları dilekçelerinde, "Üç yıldan beri güvenlik nedeni ile kısmen boşaltılan isimleri yazılı köylerimiz tamamen boşaltıldı.

Köylülerimiz, perişan ve mağdur bir şekilde Hakkari il merkezi, Yüksekova ilçesi ve Van iline dağılmış bulunmaktadır"denildi.

Muhtarların çeşitli mercilere gönderdikleri dilekçede, yöre halkının şu anda barınaksız, işsiz ve perişan bir şekilde sayılan ilçe ve illere dağıldığı belirtildi. Yöre halkının yaklaşan kış mevsimi nedeniyle korku ve endişe içinde olduğu ifade edilen dilekçede, hiç kimsenin onlara sahip çıkmadığı vurgulandı. Dilekçe şöyle son buluyor:

"Kış gelmeden önce, tahminen 15 bini aşan nüfusumuza gerekli barınak ve konaklama yerlerinin temini, aç ve işsiz kalan bu insanlarımıza gerekli yiyecek, giyecek ve kışlık yakacak yardımının yapılmasını, özellikle barınma sorununa acilen bir çözüm bulunmasını arz ederiz."

Boşaltılan köy ve mezaralar

Çukurca ilçe merkezinin büyük bir bölümü, Çağlayan, Kavşak, Madenli, Baştepe, Kurudere, Kavaklı, Işıklı, Çayırlı, Pınarlı, Kınık, Karasu, Çımarlı, Kandil, Sarp, Dede, Küçükköy, Cevizli, Üzümlü, Dutluca, Tekevler, Beyköy, Narlı, Yaylacık, Çeltikli, Kayalık, Meşeli, Yapraklı, Kazan, Benekli ve Kaymaklı.

Türk-iş kamu emekçilerinin coşkusunu karşılayamadı

8 Ağustos yetmedi

Türk-İş, tabanın baskısı sonucu eylem kararı aldı. 5 Ağustos Ankara mitinginde Kızılay meydanını dolduran işçiler, 8 Ağustos'ta iş bıraktılar. Eylemleriyle Türk-İş'i aşan kamu çalışanları, güçlerini kararlı tutumlarıyla kanıtlarken, 8 Ağustos'ta yapılan eylem biçimiyle hayatı durduramadılar.



İstanbul'da iş bırakma eylemi sokakta gerçekleşti. Türk-İş'in işçileri kapalı mekanlarda oyalama planı, bu kentte tutmadı.

İş/Sendika- Hükümetin kamu işçisine verdiği 5.6 oranındaki zam (yaklaşık 1 milyon TL) Türk-İş'e bağlı sendikaları harekete geçirdi. Türk-İş, tabanın baskısı sonucu eylem kararı aldı. 5 Ağustos Ankara mitinginde Kızılay meydanını dolduran işçiler, 8 Ağustos'ta iş bıraktılar. Başlangıçta işe gitmeme kararı alan Türk-İş, sonradan eylemi işyerinde iş bırakmaya dönüştürdü. Eylemleriyle Türk-İş'i aşan kamu çalışanları, güçlerini kararlı tutumlarıyla kanıtlarken, 8 Ağustos'ta yapılan eylem biçimiyle hayatı durduramadılar.

İstanbul'da hayat durmadı

İstanbul'da eylem iki yakada gerçekleşti. Sabah saatlerinde, değişik alanlarda buluşarak, Vatan caddesine yürüyen işçiler burada, Esenler, Bayrampaşa, Eyüp ve diğer yerlerden gelen işçilerle buluştu. Değişik semtlerden gelen işçiler Topkapı'dan gelen diğer emekçilerle birleşerek Vatan Caddesi'ne yürüdüler.

Anadolu yakasında, Yol-İş'e üye işçiler Küçükyalı ve Göztepe'den Kadıköy'e yürüyerek burada Cevizli Tekel çalışanlarıyla birleşti. İstanbul'da eylem ulaşımı etkilemezken, deniz ulaşımında büyük bir aksama oldu. Avrupa yakasında İETT şoförleri tam gün çalışırken, Anadolu yakasında İETT şoförleri çalışmadı.

İzmir'de işçi ve memur

İşçi ve memurlar 3 Ağustos'ta İzmir Büyükşehir Belediyesi önünde biraraya geldiler. 8 Ağustos'ta tekrar İzmir Büyükşehir Belediyesi önünde toplanan işçi ve memurlar, yaptıkları basın açıklamasında hükümete tepkilerini dile getirdiler.

Adana'da işçiler sokaktaydı

Adana'da binlerce işçi, bir günlük iş bırakmayla hükümetin TİS görüşmelerindeki tavrını protesto etti. Türk-İş'in aldığı tüm eylem kararlarını hayata geçireceklerini belirten işçiler, "İşçiyiz haklıyız kazanacağız", "İşçiler el ele genel grev" sloganlarıyla hükümeti istifaya çağırdı. Sabahın erken saatlerinde işyerlerine giden işçiler, oturma eylemi yaptılar. "Devlete gücümüzü göstereceğiz" diyen işçiler, zor günler yaşadıklarını, hükümetin kendilerine insanca yaşamayı çok gördüğünü belirttiler.

Diyarbakır'da büyük katılım

Diyarbakır'da işçiler üretimden gelen güçlerini, işyerlerine giderek, çalışmama şeklinde gerçekleştirdiler. Sendika yöneticileri tarafından gezilen tüm işyerlerinde, iş bırakma eyleminin olaysız geçmesi sendikacıları sevindirdi. Eylemin yüzde yüz katılımla gerçekleştiği gözlendi.

Eylülde eylemler artacak

KÇSKK Genel Örgütlenme Sekreteri Tayfun İşçi, Türk-İş'in 8 Ağustos eylemini değerlendirdi. İşçilerin işyerinde bulunmalarını doğru bulmadığını belirten İşçi, "Türk-İş karar değiştirmekle iyi yapmadı. İşçiler işyerine gelmemeliydi. Çünkü işyerine gelen birçok işçi, işverenin psikolojik etkisi ve polis baskıları yüzünden çalışmak zorunda kaldı" dedi. İşçi, Türk-İş'in 5 Ağustos'ta KÇSKK'ya konuşma ve katılım hakkı vermemesini de kınadı. Özellikle İstanbul'da yapılan eylemlerin Şubeler Platformu'nun etkisiyle diğer illere göre daha etkili olduğuna dikkat çeken İşçi, Türk-İş'in 8 Ağustos'taki tavrına, "devamı gelirse, başlangıç olarak fena değil" dedi.

12 Ağustos'ta Sendika Başkanlarıyla bir toplantı yapacak olan KÇSKK, Tüm-Haber Sen'in kapılarına vurulan mühürleri sökmek ve sendikalara yönelik baskılar için eylem kararı alacak. Eylül ayını eylem ayı ilan ettiklerini belirten İşçi, "Hükümet, Eylül ayında bizden korksun" dedi.

Eylül'ün gelişi temmuzdan belli

Genellikle düşük olan Temmuz ayı enflasyon oranı, TC tarihinde ilk kez 1984'te yüksek çıkmıştı. Geçtiğimiz hafta açıklanan bu yılın Temmuz oranı, 11 yıl aradan sonra, önceki temmuzlardan yüksek çıktı.

İş/Ekonomi Servisi- Türkiye'de enflasyon artışlarının en azından durağanlaştığı yaz aylarına ilişkin değerlendirme, geçtiğimiz temmuz ayı enflasyon artış oranı ile bir anda sarsıldı. Geçtiğimiz hafta Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) tarafından yapılan açıklamaya göre temmuz ayında enflasyon, yüzde 2.9 oranında tırmanışa geçti. Bir aylık zaman dilimindeki bu oranda bir artış, yıllık enflasyon oranının üç haneli rakamlardan iki haneli rakamlara düşmesi beklentisini iyice zayıflatırken, ayın özelliği nedeniyle artış, daha da düşündürücü bulundu. Temmuz ayında enflasyon oranının artış kaydetmesine, ilk kez 1984 yılı Temmuzu'nda tanık olunmuştu. Ekonominin ciddi bunalamının işareti ve sonbaharda daha yüksek enflasyon haberi olarak değerlendirilen bu durum, DİE'nin geçtiğimiz haftaki açıklamasıyla 11 yıl sonra yeniden gündeme geldi.

Meyve ve sebze fiyatlarının düşmesinin etkisiyle, geleneksel olarak enflasyon oranında düşmelerin veya en azıyla durağanlaşmanın yaşandığı yaz aylarında artış kaydedilmesi, eylül ayında ekonominin iyice çıkmaza gireceği şeklindeki yorumları güçlendirdi.

Öte yandan, enflasyon oranlarının açıklanandan daha yüksek olduğu kuşkusu da artıyor. Nitekim, DİE'nin tüketici fiyatlarındaki artışı yüzde 2.9, toptan eşya fiyatlarındaki artışı ise yüzde 2.4 olarak açıkladığı günlerde İstanbul Ticaret Odası (İTO) tarafından yapılan açıklamada, toptan eşyadaki artış yüzde 4.7 olarak ifade edildi. Ekonomi çevreleri, iktidarın açıklanacak enflasyon oranlarıyla oynamada DİE'yi kullandığını ifade ediyorlar. Aynı çevreler, DİE eski Başkanı Orhan Güvenen'in, Çiller'in "Açıklanacak rakamları düşük tut" direktifine ters düştüğü için ayrıldığını anımsatıyorlar.

Sebep hangi "hayvanlar?"

Devlet Bakanı Aykon Doğan'ın, 'hayretle karşılanan' enflasyondaki Temmuz artışını "Hayvanlara bağlayan" açıklaması, enflasyonu körükleyen faktörler tartışmasını da yeniden alevlendirdi. Bakan Doğan, temmuz ayı fiyat artışını "Canlı hayvan ve kırmızı et fiyatlarındaki artışa" bağladı. Doğan'ın yerli hayvancılığa vurulacak son darbe olarak yorumlanan "et ithalatının kaçınılmazlığını" mazur göstermek için yaptığı bu açıklamaya karşın, ekonomiyle ilgili sivil çevreler, enflasyonu temmuzda bile azdıran faktörün 'Savaş' olduğunu ısrarla belirtiyorlar. Temmuz rakamlarının yüksek gözükmesinin sorumlusu olarak lanse edilen canlı hayvan fiyatlarındaki artışın da hayvancılığın Kürt coğrafyasındaki savaş nedeniyle ölmeye yüz tutmasının bir sonucu olduğu ifade ediliyor.

Yılda ortalama 7 milyar dolar tutan savaş harcamalarının enflasyonun azmasının belli başlı sebebi olduğu belirtiliyor ve Aykon Doğan'ın açıklaması, ciddiyetten uzak olarak değerlendiriliyor.

Kriz: "Eylül'de Gel..."

Temmuz ayı enflasyon artışının DİE rakamlarında bile geleneksel temmuz ayı beklentilerinden büyük bir sapma kaydedetmesi, eylül ayı için kimi ekonomi çevrelerinin 'daha katlanmış rakamlı kriz' tahminlerine de güc katıyor. Buna göre, düşme yaşanması beklenen temmuz ayı fiyat artışlarının yükselmesi, tüm iyimser ve hatta vasat beklentilerin alt üst olacağı biçiminde yorumlanıyor ve "Eylül, büyük krize gebe" değerlendirmeleri yapılıyor.

Eylülden itibaren, katrilyonlarla ifade edilen iç ve dış borçların faiz ödemelerinin daha yoğun gündeme gireceği ifade edilirken, bunu karşılamak için KİT'lerin satışına hız verilmesi planının da yeterli olmayacağının altı çiziliyor ve bu boyuttan da ekonominin 'Eylül sendromu' vurgulanıyor. 11 yıl aradan sonra ilk kez yüksek çıkan temmuz ayı fiyat artış oranları, yine geleneksel olarak ekonomi ibrelerinin negatif haneleri gösterdiği sonbahara gidilirken, bu kez daha ürkütücü rakamları işaret eden belirtilerden biri olarak ele alınıyor.

Kızılay'da yüz binler

Kızılay Meydanı son zamanlarda tarihinde hiç rastlamadığı işgallere uğruyor. Daha çok askerlerin işgaline alışık olan Kızılay Meydanı, son zamanlarda ise emekçiler tarafından sık sık işgal ediliyor.17-18 Haziran tarihlerinde kamu emekçilerinin ayak sesleriyle inleyen meydan, 5 Ağustos tarihinde bu kez işçilerin ayak sesleriyle ihledi.

"Emeğe Saygı Mitingi ve Yürüyüşü"ne 100 bini aşkın işçi katıldı. Türk-İş'e bağlı sendikaların yanı sıra, Hak-İş, DİSK'e bağlı Genel-İş, OLEYİS, Birleşik Metal-İş, Nakliyat-İş, Kamu Çalışanları Platformu, demokratik kitle örgütleri ve B-SP, İP, SİP gibi siyasi partiler katıldı. Miting boyunca, "Susma Sustukça Sıra Sana Gelecek", "Hükümet İstifa", "Üreten Biziz Yöneten de Biz Olacağız" şeklinde sloganlar atıldı. Mitingde, BSP ve İP'in alana girmesiyle bazı gerginlikler yaşandı. Binaların çatı kısmına yerleşen Özel Tim birimlerinin BSP'nin bulunduğu bölgeye silah dürbünüyle bakması, tepkilere neden oldu. Kitleden "yuh" seslerinin yükselmesi Tim'in geri çekilmesine neden oldu.

Kitlenin Kızılay Meydanı'nda yerini alması sırasında sık sık misket havaları çalındı. Misket havalarının çalınması Türk-İş'in nasıl bir ruh hali içerisinde olduğunu gösteriyordu. Misket havalarını kimi işçiler tepkiyle karşıladı ve işçi marşlarının çalınmasını istedi. Öte yandan, Türk-Metal ve Tes-İş üyesi MHP'li işçiler, "Tüm Haber-Sen kapatılamaz" pankartını taşıyan kamu emekçilerine ve Eminönü Belediye işçilerine saldırdı.



Meral, eylemi eylemsizliğe dönüştürmeye çalıştı.

Sınıf sendikacılığı için yeni adım atıldı

İş /Sendika- Sendikalar "Sınıf sendikacılığı platformu" oluşumu için atağa geçti. Platform Türkiye genelinde, Eminönü Belediyesi Direniş Komitesi'inden Hacı Ömer Yağcı, Eğitim-Sen 6 No'lu Şube Başkanı Zeynep Güler, Tüm Sağlık-Sen merkez delegesi Levent Tuncel, Selüloz-İş Şube Başkanı Halit Soytürk gibi yüzlerce sendikacının imzasını taşıyor.

Platformun amaçları

Platform girişimcileri, işçi ve kamu emekçisi sendikalarında ücret sendikacılığına karşı mücadele edeceklerini belirttiler.

İşçi sınıfının ücretli kölelik düzenindeki siyasal ve toplumsal tüm sorunlarına ve kölelikten kurtuluş mücadelesine duyarlı bir sendikal gündem yaratmak amacını taşıdıklarını açıklayan sendikacılar, "Özelleştirme, taşeronlaştırma, işten çıkarmalara karşı etkinlikler örgütlemek, sınıf dayanışması şiarına sahip çıkmak istiyoruz.

İşçi sınıfının güncel sorunlarını ve mücadelesini toplumun diğer kesimlerine aktarmak, bu konuda baskı oluşturan eylemler gerçekleştirmek peşindeyiz.

Sendikal yapıların kendi içlerindeki kısıtlayıcı, katılımı engelleyici ve sendika ağalarının işini kolaylaştırıcı her türden yasal ve fiili ortama karşı mücadele edeceğiz.

Sarı, uzlaşmacı, işbirlikçi sendikacılığa ve sendika ağalarına karşı işçi sınıfının kendi gücünü harekete geçirmek ve gerici, milliyetçi-şoven kültür ve ideolojisine karşı, işçi sınıfının özgürlükçü, eşitlikçi, dayanışmacı, kültür ve ideolojisini şekillendirmek gibi hedefleri önümüze koyduk" dedi.

1909'da örgütlenmeye başlayan eğitimcilerin mücadele tarihi kitaplaştırıldı

Encümen-i Muallimin'den Eğitim-Sen'e

Yıldırım: Bugünün öğretmenleri orta halli bir yaşamın rahatlığına fazlasıyla kapılmış durumdalar. Kendilerine ve ülke geleceğine dair umutları yeterli değil.

Aysel SAĞIR

İSTANBUL-Yazın dünyası eğitim emekçilerinin mücadele tarihini belgeleriyle anlatan, "Encümen-i Muallimin'den Eğitim-Sen'e" adlı bir kitap daha kazandı. Kitapta,1909'da başlayan örgütlenme mücadelesi, 1995'e kadar izleniyor. Encümen-i Muallim'le başlayan örgütlenme, milli mücadele döneminden geçerek, Türkiye Öğretmenler Derneği Milli Federasyonu (TÖDMF) dönemine dek uzanıyor.



TÖS, TÖB-DER ve Eğit-Sen anlatılarak, bütün süreç kendi toplumsal atmosferi içinde sunuluyor.

Cafer Yıldırım, Sami Evren ve Siyami Erdem'in ortak hazırladıkları "Encümen-i Muallimin'den Eğitim-Sen'e" adlı kitapla ilgili sorularımızı, yazarlardan Cafer Yıldırım yanıtladı. Yıldırım, yaklaşık 10 yıldır öğretmenlik mesleğini sürdürüyor. Uzun süredir Eğit-Sen içinde çalışan Yıldırım'ın, aynı zamanda yayınlanmış üç şiir kitabı bulunuyor.

Böyle bir çalışmaya neden gerek duydunuz?

-Eğitim emekçilerinin kendi tarihi hakkında bilgi sahibi olmasını istedik. Geçmiş emekçi mirasının bugüne aktarılması gerekiyordu. Bu kültürel, ideolojik, örgütsel sürekliliğin sağlanması açısından önemliydi. Bu kitapta bütün emekçi örgütlerin eğitime bakışı, devletle ilişkileri, örgütlenme tarzları toplu halde ortaya konuluyor. Bu tür çalışmaların devrimci gelenekte kökleşmesi gerekiyor. Eğitim emekçileri tarihi, böylesi çalışmalarla daha bir anlam ve önem kazanıyor. Bizim geleneğimizde mücadelelerimizi belirleme, geleceğe aktarma anlamında özel bir çabamız yok. Böyle bir çabanın yapılmamış olması bunun bir göstergesidir. Biz böyle bir geleneğin yerleşmesine katkıda bulunmak istedik.

Bu da yeni mücadelelere zenginlik kazandıracaktır.

Kitabı hazırlarken hangi kaynaklardan yararlandınız, bu kitaptan ilk kapsamlı çalışma olarak bahsedebilir miyiz?

-Böylesi kapsamlı çalışma ilk defa yapılıyor. Bundan önce parça parça benzeri kitaplar yayınlanmış. 1 yıllık çalışma sonucu oluşturduğumuz bu kitabın kaynaklarına ulaşmada doğrusu biraz zorlandık. Devrimci demokrat örgütlerin sık sık darbelerle önü kesildiğinden, çalışma için kaynak döküman bulmak güç oldu.

Ama bazı duyarlı insanların arşivlerini bize açtılar. Bunlardan biri de emekli öğretmen Yılmaz Elmas'tır. Elmas'ın bize fazlaca katkısı oldu. Ayrıca, Eğit-Sen'in arşivinden de yararlandık.

Hazırladığınız kitapta en çok etkilendiğiniz kişiler ve olaylara değinir misiniz?

-En çok etkilendiğim kişilerden biri Encümen-i Muallimin'den Zeki beydir. Zeki bey, 1900 yılında hareket ordusunun İstanbul'a gelmesiyle tutuklanıyor. Bir de Ethem Nejat var. 1914 yıllarında eğitim emekçilerini örgütlüyor. Ethem Nejat, olaylara sınıfsal açıdan bakan ilk öğretmen önderi. Kendisi daha sonra Mustafa Suphi'lerle birlikte katlediliyor. Olaylara gelince, 1921'de Hakimiyet-i Milliye gazetesi öğretmenleri kurtuluş savaşına katılmaya çağıran bildiri yayınlıyor. Bu beni etkileyen olaylardan biridir. Bir de, TÖS'lü öğretmenlerin inanç boyutları ve sosyalizme olan umutları beni çok etkiledi.

O günden bu yana neler değişti ve gelişti. Bir karşılaştırma yapar mısınız?

-Gerçi o günden bugüne hayatın getirdiği ileri bir nokta söz konusu. İdeolojik atmosfer açısından örgütlülük arzusu ve çabası açısından bakıldığında ise, daha gevşek ilişkiler içerisinde bulunuyor. Bugünün öğretmenleri orta halli bir yaşamın rahatlığına fazlasıyla kapılmış durumdalar. Kendilerine ve ülke geleceğine, dair umutları yeterli değil.

Eğitim emekçileri örgütleri

1906-1963:
Encümen-i Muallimin,
Muhafaza-i Hukuk-u Muallimi,
Cemiyet-i Muallimin,
Neşr-i Maarif ve Teavün-ü Muallimin Cemiyeti,
Mekatib-i İptadaiye Muallimler Cemiyeti,
Türkiye Muallimler ve Muallimler Cemiyeti Birliği,
TÖDMF (Türkiye Öğretmenler Dernekleri Milli Federasyonu),
Ege Bölgesi Öğretmenler Derneği,
Göller Bölgesi Öğretmenler Derneği,
Akdeniz Bölgesi Öğretmenler Derneği,
Kırıkkale Öğretmenler Derneği,
Köy Öğretmen Dernekleri Federasyonu,
Bölgelerde kurulan derneklerin birleşmesi.

1965-1971:
İLK-SEN (İlkokul Öğretmenleri Sendikası),
ÜNAS (Üniversite Asistanları Sendikası),
TEK-SEN (Teknik Öğretmenler Sendikası),
TÖB-DER (Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği).

1971-1988:
EĞİT-DER (Eğitimciler Derneği),
EĞİTİM-İŞ (Eğitim İşkolu Kamu Görevlileri Sendikası),

1990-1995:
EĞİT-SEN (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası),
EĞİTİM-SEN (Eğitim, Bilim ve Kültür Emekçileri Sendikası).

Türk-İş'ten Türkeş'e kolaylık manzaraları ya da 3 T...



Siz hiç, bir işçi yürüyüşünde "Yaşasın işçilerin birliği... Yaşasın halkların kardeşliği... İşçilerin birliği sermayeyi yenecek" sloganları atan sosyalist işçilerin, aynı yürüyüşteki bazı 'işçiler'ce yuhalanabileceğini düşünür müydünüz? Peki, "Tüm Haber-Sen kapatılamaz" pankartı taşıyan kamu emekçilerine ve direnen Eminönü belediye işçilerine yine bir grup 'işçi'nin saldırabileceğini aklınız alır mı?.. Bu, yüzbini aşkın işçi kitlesinin katıldığı 5 Ağustos'ta düzenlenen Ankara'daki 'Emeğe saygı' mitinginde yaşandı...

İşin sırrı, 3 T'nin çözümlenmesinde: Türkiye, Türk-İş ve Türkeş yakınlaşmalarında...

Miting, dolu dizgin bir şovenizmin işçi sınıfına bile şırınga edilmeye çalışıldığı bir Türkiye'de, elindeki kanları gizleme gereğini bile duymayan Türkeş ve şürekasının 'Yükselen değer' olarak cilalandığı bir savaş döneminde ve hep devletle birlikte anılması gereken Türk-İş marifetiyle yapılınca, bu tablo şaşırtıcı olmuyor...

Devletleşmiş Türk-İş, Türkeşleşmiş devletle uyumda zorluk çekmedi bu mitingde.

Ne mi yaptı?..

Ankara dışından gelen kitlenin, çoğunlukla, faşist sendika ağalarının denetiminde olan Tes-İş ve Türk-Metal mensuplarından olmasına özen gösterdi. Bunu, Ankara dışından gelen diğer sendikalara daha az otobüs tahsis ederek gerçekleştirdi. Faşist ve gerici odakların sınıf içerisine sızmış unsurlarının ön sıralarda dizdirildiği mitingte, işçilerin sermayeye olan öfkeleri anti-komünist ve şoven eksene çekilmeye çalışıldı.

Bununla da yetinilmedi, Türk-İş'in denetimindeki kürsünün teşvikleriyle, Tes-İş ve Türk-Metal mensuplarının "Tüm Haber-Sen kapatılamaz" pankartı taşıyan kamu emekçilerine ve direnen Eminönü belediye işçilerinin kortejlerine saldırmaları sağlandı.

Ve işçi sınıfının en büyük düşmanı ve emeğe saygıya en üst boyutta hakaret demek olan faşizmin, resimdekine benzer simgelerinin bir işçi mitingine sızdırılması, bu şekilde gerçekleştirildi.

Türk-İş'in sözkonusu mitingte Türkeş şürekasına sağladığı kolaylıklar bir yana bırakılırsa, şu gerçeği vurgulama ihtiyacı doğuyor: İşçiler, bu görüntüleri içlerinden fırlatıp attıkları oranda işçi ve yaşamı dönüştürebilecek **onurlu insanlardan müteşekkül bir sınıf** oluyorlar; dünya tarihi bunu anlatıyor...

Atom bombası atılışının 50 yılında dökülen timsah gözyaşları ve yine gizlenen gerçek:

Türkiye nükleer silah sahibi

Hiroşima ve Nagazaki'ye ABD tarafından atom bombası atılmasının 50. yılında, yöneticilerce peşpeşe 'nükleer silah karşıtı' demeçler verilirken, Yeşil Barış hareketinin geçtiğimiz nisan ayında yaptığı 'Türkiye'de nükleer silah var' tesbitine ilişkin olarak yine hiçbir açıklama yapılmadı ve akıllara "Sükut ikrardan gelir" deyişi takıldı. Türk basınının görmezden geldiği bu gelişmeyi deşifre ediyoruz.

Dursun YAPRAK

Türkiye'nin nükleer silah sahibi olduğu ve Türk ordusunda nükleer silah kullanımı eğitimi yapıldığı iddialarına, nükleer silahların lanetlendiği 'atom bombası dehşetinin 50. yılı'nda da yanıt verilmedi. Greenpeace (Yeşil Barış) hareketinin 18 Nisan günü New York'ta yaptığı açıklamada dile getirdiği "Türkiye'de nükleer silah var" iddiası hala duyurulmaz ve yanıtlanmazken, yetkililerin Hiroşima ve Nagazaki'ye ABD'nin atom bombası atmasının 50. yılında nükleer silah karşıtı demeçler verme yarışına girmeleri 'ikiyüzlülük' olarak değerlendirildi.

Greenpeace, geçtiğimiz nisan ayında New York'ta düzenlenen Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Sözleşmesi'nin (NPT) Uzatılması Konferansı sırasında yaptığı yazılı açıklamasında, aralarında Türkiye'nin yer aldığı 7 Avrupa ülkesinde nükleer silah bulunduğunu ifade etmişti. Greenpeace, "Topraklarında nükleer silah bulunduran Avrupa ülkeleri" arasında Belçika, Almanya, Yunanistan, İtalya, Hollanda ve İngiltere'nin yanı sıra, Türkiye'nin de gizli nükleer sahibi ülkeler arasında yer aldığı belirtilmişti. Türk basınının 'görmediği' aynı açıklamada, "NATO nükleer planlaması çerçevesinde, Türk askeri personelinin 'savaş zamanında nükleer silah kullanmak üzere' eğitime tabi tutulduğu" iddiası da yer almıştı.

Sözkonusu iddiaya ilişkin resmi bir yanıtın verilmemesi dikkat çekerken, yöneticilerin 'nükleer silah karşıtı' demeçler vermeye devam etmeleri, "Pişkinlik ve ikiyüzlülük" olarak değerlendiriliyor.

ABD'nin, "Japonya'yı teslime zorlamak" gerekçesiyle masum göstermeye çalıştığı, gerçekte ise Kızıl Ordu'ya ve tüm dünyaya bir güç gösterisi amacını taşıyan Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombası atmasının 50. yılında, aralarında bakanların da bulunduğu Türk yetkililer "Nükleer silahların insanlığı tehdit ettiğini" belirten demeçler verme yarışına girerken, Greenpeace'in açıklamasına yine değinmediler ve yine akıllara "Sükut, ikrardan gelir" deyişi takıldı.

Greenpeace'in sözkonusu açıklaması, 17 Nisan-12 Mayıs tarihleri arasında New York'ta düzenlenen Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Sözleşmesi'nin (NPT) Uzatılması Konferansı'nın başlangıcında yapıldı.

Sözkonusu konferans, 'nükleer klüp' olarak adlandırılan ABD, Fransa ve İngiltere'nin nükleer silah sahibi olma tekelini koruma ve buna yönelik olarak üçüncü dünya ülkelerinin tepkilerini yatıştırma işlevine dönüşmüş ve konferans sonrası ABD, İran'ı 'Gizli nükleer silah sahibi ülke' olarak teşhir etmeye başlamıştı. ABD kaynaklı bilgileri yineleyen Türk basını da, daha konferans öncesinde benzer görüşleri dile getirmiş ve gizli nükleer silah sahibi ülkeler sınıfına sadece İran ve Pakistan'ı sokmuştu. *Yeni Yüzyıl* gazetesinin 13 nisan tarihli nüshasında yayınlanan 'Nükleer silahseverler' haritasında bu görüşe yer verilirken, Greenpeace'in iddiasına diğer yayın organları gibi yine değinilmemiş ve yalnız Türkiye değil, Greenpeace'in açıkladığı Almanya, Hollanda, Yunanistan gibi Avrupa ülkeleri de 'temiz' gösterilmeye çalışılmıştı.

Konu ile ilgili çevreler, Türkiye'nin ABD planları doğrultusunda yardım ettiği ve sıkı askeri işbirliği geliştirdiği Pakistan'ın nükleer silah sahibi olduğunu belirttikten sonra Türkiye'yi temiz göstermenin, ayrı bir mantıksızlık olduğunu da ifade ediyorlar.



ABD kaynaklı resmi görüşü yansıtan ve NPT Konferansı öncesi 13 Nisan tarihli *Yeni Yüzyıl* gazetesinde yayınlanan bu harita, Greenpeace'in açıklamasının tersine, Türkiye'nin yanı sıra Almanya, Hollanda, Belçika, İtalya ve Yunanistan'ı da 'temiz' göstermeye çalışmıştı.

TOBB raporu, şovenizm isterisi ve Kürt gerçekliği

Sıracettin KIRICI

İnsanlık boyutuyla evrenselleşen Kürt sorununa, başta ulusararası sermaye ve onun ülkedeki uzantıları "ehlileştirilmiş" çözüm bulma arayışları sürüyor. Bu çözüme bazen sermayenin iç çelişkilerinden kaynaklanan güç odaklarının engellemeleri olsa bile, değişim bir zorunluluk. Bu zorunluluğa rağmen bugün bir gerçek var ki, Türkiye'nin birçok yapısal sorununda belirleyici olanlar, koyu şovenizm ve ırkçılık isterisiyle yanıp tutuşan statükocu kesimin politikalarıdır.

Türkiye'de Kürt sorunu, iç dinamiklerin zorlamasıyla dönem dönem gündemin ilk sıralarındaki yerini alıyor. İç dinamiklere, Gümrük Birliği'ne giriş süreci eklenince devlet, birtakım arayışlara girmek zorunda kalıyor Devletin istemi doğrultusunda TOBB'nin finanse ettiği, Prof. Doğu Ergil'in hazırladığı "Teşhis ve Tesbitler Raporu" da, bu zorlamanın ürünüdür. Özünde Kürtlerin temel sorunlarını çözmeyen bu rapora, şiddeti fetişleştirenlerin; "bölücülere" hizmet eden rapor, "CIA" raporu gibi bazı değerlendirmelerle net olarak karşı çıkıyorlar. Adana'da HADEP pilot bölge çalışmalarında olmamız nedeniyle, bu raporun tesadüfi deneklerinden biri de bendim. Sayın Doğu Ergil ile konuşmamızda da belirtmiştim. Bu anlayışla sorun çözülmez. Kürtlerin temel yaşamsal ihtiyaçlarını, temsilcilerinin düşüncelerini, sorunlarını kaale alın.

Ve rapor kamuoyuna açıkladığında, Kürt sorununda açılımlar yapan bir rapor olmadığı, ulusal, toplumsal gerçeklere ürkekçe yaklaşıldığını gördüm.

Fakat, ürkekliğine rağmen şiddet, göç, faili meçhullerin Kürtleri patlatmaya hazır bir mayın olduğu ve ülkeyi yönetenlerin mayına bastığı teşhisi var.

1267 denek üzerinde yapılan 168 sayfalık rapor iyi irdelendiğinde; Kürtlerin uzun süreden beri talepleştirdikleri güncel demokratik/kültürel istemleri net bir şekide belirlenmiş. Özellikle deneklerin ve raporun bütünündeki şu veriler çok ilginç:

"OHAL çözüm değil, sorunların kaynağı."
"Kültürel kimlik tanınmalı."
"Göçler resmi düşüncenin aksine, radikalleştiriyor."
"Halkın yüzde 89.7'si yeni bir sosyal yapılanma istiyor."
"Yüzde 42 Federasyon istiyor."
"Savaş durur, demokratik ortam yaratılırsa; göç edenlerin yüzde 84'ü, yaşadıkları yere geri dönmek istiyor."
"12 Eylül öncesi denetlerle, siyasi katılım zenginleştiriyordu. Yeniden açılmalarına olanak sağlanmalı."

Bu verili sonuçlara statükocu, ırkçı kesimin "Bölücülere" prim veriyor ve CIA raporu yakıştırmalarını insan daha rahat anlayabiliyor.

Kürtlerin birçok yaşamsal sorununu yerinde tespit eden bu yaklaşım, "Ehlileştirilmiş" çözüm arayışı olsa bile, değişimi zorlayan olumlu bir adımdır. Artık geleneksel yaklaşımlardan, sorunları irdelemeden vazgeçmek gerekir. Yok "Hayali rapor", "Reformist talepler" deyip politika yapamayız. Eğer bu rapor çeşitli defalar ileri sürdüğümüz güncel taleplerimizle çakışıyorsa, karşı çıkmamak gerekir. Zira nihayi taleplerimizin farklılığı biliniyor.

Siyasatçilerin, bilim adamı ve politikacıların, bu tartışmaları yoğunlaştırarak sürece katkıda bulunmaları gerekir. Gerçekten bugün Kürtler, resmi devlet ideolojisi ve yönetiminden bir kopuşu yaşıyorlarsa, bu kopuş hızlı bir toplumsal değişimin altyapısını oluşturuyor.

Bu bağlamda ulusal ve toplumsal mücadeleler, hedefe varmadan en ufak görülen açılımları elimizin tersiye itip "Reformizm" demeyelim. Reformizm ayrı, reform açılımlarını savunarak genel taleplerin hizmetine sunmak ayrı...

Umarız bu rapor, toplumsal mücadele etkisiyle, "Siyasal şiddeti" fetişleştirenlerin önünü keser. Ve kitlelere, savaşın ağır ekonomik faturalarının getirdiği yükte bir soluklanma yaratır.

Ecevit'in 'Pembe Van' düşü Van'a girerken bitti

Bülent şaştı, Rahşan ağladı

Basının Van için yazdığı süslü ve güzel sözlere kendini kaptıran DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit, pembe düşlerle geldiği Van'da düş kırıklığına uğradı. Rahşan Ecevit ise göçertilen köylülerle görüşürken hasta çocuğuna Kürtçe ağıt yakan anne karşısında duygulandı.

Ali ACAR

VAN- Temmuz ayında Ankara'da yapılan valiler toplantısında Çiller'in Van Valisi Mahmut Yılbaş' 'örnek vali', Van'ı da 'huzur kenti' ilan etmesi ve basında daha önce de Van'a ilişkin çokça yaldızlı haberler çıkması üzerine DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit, yerinde incelemelerde bulunmak üzere 7 Ağustos günü Van'a geldi. Üç gün Van'da kalan Ecevit, Van Gölü'nün yükselmesi sonucu evlerin su basanlarla, göçertilen köylülerin kaldıkları çadırları da gezdi. Ecevit basına yaptığı açıklamalarla memnun olmayan, hatta hayal kırıklığına uğrayan bir tavırla Van'dan ayrıldı.

Van'da üç gün kalan DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit, sırasıyla Van Yün İplik, Van Süt ve Van Et fabrikalarını gezdi. Van Valisi Mahmut Yılbaş'ın başarıları arasında sayılan bu üç fabrikanın, üç ortağı daha olduğu ve asıl başarı payının onlara ait olduğunu Ecevit, bu inceleme sırasında fabrika müdürlerinden öğrendi. Fabrika müdürleri Ecevit'e valiliğin yanı sıra, yüzde 25 ile Van Belediyesi Defterdarlık ve Et-Balık Kurumu'nun da fabrikaların ortakları arasında yer aldığını söyledi. Ecevit inceleme sonrasında basın mensuplarının fabrikalara ilişkin olumlu ya da olumsuz hiçbir görüş belirtmezken, düşük kapasitete ve düşük verimle çalışan fabrikalar karşısında memnun olmayan tavırlarını da gizleyemedi.

Pembe düşler Van Gölü'ne düştü

DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit Van'daki üç günlük incelemeleri sırasında Van Gölü'nün yükselmesi sonucu su altında kalan evleri de gezdi. İskele mahallesinde yarım metre su içinde kalmasına rağmen insanların hala evlerinde kaldıklarını gören Ecevit, hayretlerini gizleyemedi. Su içinde yuvarlanan taşların üzerine basarak evine gitmeye çalışan bir kadın, Ecevit'e ayağındaki çizmeleri göstererek "İşte bunları giyerek girip çıkıyoruz. Tek yuvamız bu. Buradan çıkarsak perişan olacağımızı biliyoruz. Bu yüzden evimizi terk etmemek için ne gerekiyorsa yapıyoruz" dedi.



Van'ın diğer yüzünü gören Ecevitler, beklemedikleri duygularla ayrıldılar

Rahşan Ecevit ağladı

Ecevit ise etrafındakilere, "Bize her önlemin alındığı, zarara uğrayanlara yardım edildiği söylenmişti. Oysa burada durum çok farklı" şeklinde fısıldadı.

Bülent Ecevit'in bu olaydan sonra, şimdiye kadar Van için taşıdığı pembe düşleri de Van Gölü'ne düşmüş oldu.

Ecevitlerin Van'daki gezilerinin son durağı göçertilen köylüler oldu. Van Beydüzü köyünde bulunan göç ettirilen köylülere ait çadırları gezen Bülent Ecevit'e, sorunlarını yarı Kürtçe yarı Türkçe'yle anlatmaya çalışırken, kucağındaki elleri ve yüzü yara içinde olan çocuğuna ağıt yakan kadın, Rahşan Ecevit'i ağlattı. Yakılan ağıt Kürtçe'ydi.

Ancak köylülerin sorunlarını simgelediği için sözlerini anlamasa da Ecevit'i ağlatmaya yetmişti. Erbiş (Çağlayan) köy muhtarı Abdulkerim Dalga ise Bülent Ecevit'e sorunlarını anlatırken devletin ilgisizliğini çekinmeden vurguluyordu.

Van'ın diğer yüzünü; yani, basının hiç yanaşmadığı yüzünü gören Ecevitler böylece umutla geldikleri Van'dan kaygı ve umutsuzlukla ayrıldılar.

HADEP ve DDP'den TOBB raporuna ihtiyatlı ilgi

Haber Merkezi- Büyük tartışmalar yaratan TOBB raporu HADEP ve DDP tarafından ihtiyatlı bir bakışla değerlendirilirken, açlık grevindeki tutsaklar, raporu özel savaş politikalarına yeni bir biçimle devam etme amacının hazırlığı olarak yorumladılar.

HADEP Genel Başkanı Murat Bozlak, raporun devlet tarafından hazırlatıldığını öne sürerek, "Sorunların tesbit ve tesisinde belli bir ürkekliğin hakim olduğunu ve belirgin bir yanlılık bulunduğunu" söyledi. Bozlak, "Buna rağmen rapor, ibret verici tesbitlerle ve tesislerle doludur. Devletin teröre başvurduğu açıkça belirtilmiştir" dedi.

DDP Merkez Yürütme Kurulu ise, son toplantısı sonrası yayımladığı bildiride "Her ne kadar nesnel durum bu tür araştırmalara yeterince yansımasa da, rapor, partimizin tezlerini doğrular niteliktedir" ifadesini kullandı. DDP ayrıca, Raporun hükümet tarafından siyasal manevra amacıyla kullanılacağı kaygısı taşıdıklarını da dile getirdi.

Öte yandan İstanbul Bayrampaşa cezaevi tutsakları konu ile ilgili olarak yaptıkları açıklamada raporu "TSE damgalı" olarak tanımladılar ve amacın, "Raporu tartıştırıp 'Sizi istemiyorlar' diyerek, özel savaş politikalarına yeni bir biçimle devam etmek olduğunu" belirttiler.

İadesine karar verilen 15 İranlı aile, 72 kişiyle açlık grevinde

Türkiye iade ediyor, İran asıyor

Haber Merkezi- İran İçişeri Bakan Yardımcısı Naibiyan'ın Türkiye ziyaretinin ardından, mültecilerin iadesinin hızlandığı dikkat çekiyor. Yaklaşık iki ay önce, 14 aile İran'a iade edimiş ve bunlar arasında yer alan Keyvan Necati idam cezasına çarptırılmıştı. Türkiye son olarak, BM'nin dosyalarını ani bir kararla kapatarak İranlı 15 aileyi daha, ülkelerine iade etme kararı aldı. Aileler iade edildikleri taktirde idam edileceklerini söylüyor. BM'ye dilekçe verdiklerini de ifade eden sığınmacılar, dosyalarının tekrar açılmasını talep ettiler.

Son 14 ay içerisinde BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne 824 kişinin sığınma satüsü verilmesi için başvurduğunu ve bunlardan sadece 130 kişinin başvurusunun kabul edildiğini anlatan sığınmacılar, BM'nin kimseye yardım etmediğini ve kendilerine insanca davranmadığını belirterek, "Türk polisi BMMYK'nin yerini almıştır ve başvuran kişilerin sığınma isteğinin yasallığını tanıyan bir ajans rolünü üstlenmiştir" diye konuştular.

Türkiye'den yeni düzenleme

Türkiye, Kasım 1994 yılında yaptığı bir düzenlemeyle Türkiye'de geçici Sığınma Hakkı için başvuruları tekrar düzenledi. Türkiye sadece Avrupa'daki ülkelerden kaçan kişileri resmen mülteci olarak tanıyor. Diğer ülkelerin vatandaşları için ise sığınma talebi olanlara eğer uygun görürse geçici bir süre için Türkiye'de kalma izni veriyor. Buna göre Türkiye'ye sığınan bir kişi öncelikle BM'ye başvuruyor ve o kişiye sığınma statüsü verilerek bir dosya açılıyor. Uygun görülmeyenlerin ise dosyaları kapatılıyor. Türkiye'nin sadece Avrupa'dan gelenlere mültecilik statüsü vermesinden dolayı, BM kendisine başvuranları polise yolluyor ve o kişiye 'geçici ikametgah belgesi' veriliyor. Bundan sonra ise eğer bu kişiler, üçüncü bir ülkeye kabul edilirlerse, o ülke tarafından mülteci olarak tanınıyor.

Tutukananlar da var

Uluslararası İranlı Mülteciler Konseyleri Federasyonu Türkiye Şubesi üyesi 15 siyasi sığınmacı aile, yaklaşık 50 kişilik bir nüfusa sahip. İade edilecekler arasında yer alan 31 çocuğun ise ıslah evlerine gönderileceği belirtiliyor. Uluslararası İranlı Mülteciler ve Göçmen Konseyleri Federasyonu (IFIRC) Türkiye Şubesi Başkanı Ferşad Hüseyni, BM'nin mültecilik başvurularını kapsayan dosyalarını kapattığını ve 21 Temmuz'da 23 kişiye gönderilen bir yazıyla Türkiye'yi terk etmelerinin istendiğini belirtti. Hüseyni, konuyla ilgili kendisiyle yaptığımız görüşmede, "BM, dosyalarımızı bize haber bile vermeden kapattı. Bizim akıbetimizin ne olacağı belli değil. İki üç yıldır buralarda yaşıyoruz. Çocuklarımız okula gitmiyor, çoğu günler açız. İşe giremiyoruz" dedi. Cenevre Konvansiyonu'nun uygulanması için BM'ye dilekçe verdiklerini de ifade eden Hüseyni, dosyalarının tekrar açılmasını talep etti.

Kırşehir'de yakın zamanda Muhammed Enver Rahimzade'nin tutuklanarak Kırşehir Cezaevi'ne konulduğunu da belirten sığınmacılar, Rahimzade'nin durumundan endişe ettiklerini söylediler.

İranlı mülteciler açlık grevinde

İranlılar, ülkelerine iade edilmelerinin gündeme gelmesi üzerine, 72 kişi Birleşik Sosyalist Parti (BSP) Ankara İl Binası'nda süresiz açlık grevine başladı. BM'in dosyasını kabul etmediği 15 ailenin BSP İl Binasından çıktıktan sonra sınır dışı edileceklerini ifade eden Hüseyni, sığınmacılara 15 günlük bir süre tanındığını ve bu süre dolduğu için hiçbir hak idida edemediklerini söyledi. Kendilerine yaşam hakkının tanınmasını istediklerini ve bu amaçla IFIRC'nin örgütlü olduğu bütün ülkelerde bu durumu gündeme getireceğini dile getiren Hüseyni, Türk kamuoyundan destek beklediklerini ifade etti. Mültecilerin herhangi bir ülkeye geçişlerine izin verilmesini isteyen Hüseyni, mayıs ayında İran'a iade edilen 3 kişinin işkenceyle sorgulandıktan sonra tutuklanarak cezaevine konulduklarını belirtti.

Hüseyni ayrıca, 15 kişiden başka 60 kişinin daha dosyasının sırada beklediğini söyledi.

IFRC yetkilileri, 20 Şubat 1995'de Türkiye'deki İranlı mültecilerin durumu konusunda hazırladıkları dosyada, 1994'den sonra gelen mültecilerin Türkiye'de kalma vizesi alabilmesi için Türk polisini ikna etmek zorunda kaldığını ve bu durumun sakıncalarını ifade etmişti. Türkiye'de polisin sicilinin kuşkulu olduğu ve gelen İranlı mültecilere saygıyla davranmasının mümkün olmayacağı belirtilen dosyada; İran hükümeti tarafından Kürt eylemcilerin tutuklanması ve sınır dışı edilmesi karşılığında, Türkiye'nin de İranlı mültecileri sınır dışı etmek için tutukladığı belirtilmişti.

Türkiye'deki İranlı mültecilerin ezici çoğunluğu sol görüşlü. Bunların yüzde 70'ini İranlı Kürtler oluşturuyor.

'Moğollar fillerle, Türk ordusu tank ve topla'

Rıza MURAD

İSVEÇ-İsveç'in başkenti Stockholm'de 6 Ağustos günü Diyarbakır Bölge Baroları Başkanı Hüseyin Tayfun tarafından bir seminer verildi. Konusu "OHAL Bölgesi'nde İnsan Hakları İhlalleri ve Hukuksal Durum" olan seminer, İsveç Kürdistan Dernekleri Federasyonu'nun inisiyatifi ile gerçekleştirildi. Seminer, Federasyon Başkanı Mustafa Aydoğan'ın konuşmasıyla başladı. Aydoğan konuşmasında güncel konulara değindi ve TC tarafından Kürt halkına karşı topyekün savaş yürütüldüğünü belirtti.

Olayların özü siyasal

Ülkede yaşanan olayların özünün siyasal olduğunu söyleyen Diyarbakır Bölge Baroları Başkanı Hüseyin Tayfun, sürdürülen savaşı Moğol istilasına benzetti ve şöyle devam etti: "Moğollar Türk, Kürt köyü ayrımı yapmadan tüm köyleri yakıyorlar ama TC ordusu özelikle Kürt köylerine yöneliyor."

Aynı benzetmeyi bir görüşmede Cindoruk ve Demirel'e de söylediğini belirten Tayfun, Cindoruk'un kendisine "Moğollar fillerle geliyordu, filler de Kürt-Türk köyü ayrımı yapamazdı. Ama Türk ordusu, tank ve toplarıyla birlikte bu ayırımı yapabilecek kabiliyettedir" dediğini belirtti.

Konuşmasında insan hakları ihlallerine de değinen Tayfun, ihlallerin istisna değil, kaide haline geldiğini söyledi. İşkencenin, baskının, gözaltında kayıpların, köy ve orman yakmalarının devam ettiğini söyleyen Baro Başkanı, Türkiye'de en büyük sorunlardan bir tanesinin, mevcut yasaların uygulanmaması olduğunu belirtti. Tayfun, "bugün Türkiye'deki insan hakları ihlalleri Afganistan, İran ve Irak'tan daha fazladır" dedi.

Ceza Mahkemesi Usul Kanunu(CMUK)'nda demokratikleşme adı altında yapılan değişikliklerin uygulamaya geçmediğini ve uygulamanın tamamen farklı yürütüldüğünü söyleyen Tayfun, ayrıca Diyarbakır gibi yerlerde durumun daha da kötü olduğunu belirtti. Tayfun şöyle devam etti:

"Anayasa'da yapılan değişiklikler hiçbir sorunu halletmez, bütün Anayasa'nın değiştirilmesi gerekir. Bölgede cinayetler kol geziyor. Son iki-üç yılda birçok avukat öldürüldü ve bunların hepsi de Kürt'tü. Ülkemizde gözaltına alınanlardan sağlıklı bir bilgi alınamıyor. Gözaltına alınanlar herhangi bir kayda geçmiyor. Bu yüzden emniyetin gözaltı olayını kabul edip etmemesi hayati bir önem taşıyor. Birçok defa gözaltına alındığı inkar edilen insanlar, daha sonra ölü buldu."

Diyarbakır Bölge Barosu Başkanı Hüseyin Tayfun, bu kadar hukuk ihlallerine ilişkin insanım diyen hiç kimsenin sessiz kalmaması gerektiğini söyledi.

BÜYÜTEÇ

Yıldırım çarpmış bir kuş: Ümit Julan

Politik düşünceleri veya eylemleri dolayısıyla ülkesinin dışına çıkmış insanların, istekleri dışında iade edilmeleri can alıyor. Bu can alma kimi zaman, iade edildiklerinde ülke yönetiminin cezalandırması, kimi zaman da iade edilenin ya da yakınlarının canına kıyarak protesto eylemlerine başvurması biçiminde oluyor. Bugün bu sorunu en sıcak olarak yaşıyan politik sürgünlerin başında beki de Kürtler ve İranlılar gelir. 5 Ekim 1989'da Kürt ilticacı Şıho İyigüven ve Doğan Arslan Londra'da hücredeyken, Turan Peköz ise İngiliz Göçmenler Bürosu'nda kendini yakarak, iade edilme kararlarını protesto etti.

Ne zaman bir İranlı üst düzey yetkili Türkiye'ye gelip görüşmelerde bulunsa, ardından hemen iadelerde hızlı bir artış kaydedildi. Aralık 1994'te İran Cumhurbaşkanı 1. Yardımcısı Dr. Hasan Habibi'nin yaptığı pazarlıklar, kısa sürede sonuçlarını vermeye başladı.

Ümit Julan, 17 yaşında İranlı bir göçmendi. Olaydan bir yıl önce ailesiyle Türkiye'ye sığındı. Julan, 1994 Mart ayının son haftası içinde, oturduğu Amasra'da imzasını atmaya gittiğinde, polisler tarafından gözatına alındı. Baba Cafer Julan, Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne başvurarak, oğu için yardım istedi, fakat pek dikkate alınmadı.

Ümit Julan, gözaltına alındığı hafta içinde İran'a iade edildi. Baba Julan, uzun bir süre İran'a geri gönderilen oğlundan haber alamadı. Beş yıl önce, 20 bin kişinin idam edidiği İran'da oğlunun belirsiz akibeti onu çılgına çevirdi. Ümidini kesen İranlı baba, BM Mülteciler Yüksük Komiserliği önünde kendini yaktı.

Halen Ankara'da açlık grevini sürdüren İranlılar ise, iade etme kararının uygulanması halinde kendilerini asacakarını açıkladı. Kimsenin oyun oynamadığı yeterince açık değil mi? Bıçağın bu kadar acımasızca kemiğe dayandığı, az rastlanır trajedilerden biri yaşanıyor.

Elleri bağlı kurşuna dizildiler

Pakistan'ın Karaçi kentinde bir minibüste, elleri bağlandıktan sonra kurşuna dizilmiş bir şekilde 12 kişi bulundu. Polis, kurşunlanarak öldürülen kişilerin hepsinin erkek olduğunu ve yaşlarının 20 ile 30 arasında değiştiğini açıkladı. Kurbanların, elleri bağlandıktan sonra başlarına ve göğüslerine kurşun sıkıldığı kaydedildi. Polis yetkilileri, öldürülen kişilerin kimliklerinin henüz saptanamadığını, bu olayın kimler tarafından ve niçin işlendiğinin de belirlenemediğini söylediler.

Yoksullar polisle çatıştı

Guatemal'da barışçıl süren bir protesto gösterisinin, sonradan şiddetli çatışmalara dönüşmesi üzerine, polis ile yüzlerce gösterici arasında çatışmalar yaşandığı bildirildi. Polis yetkilileri, Guatemala City'nin merkezi caddesinde meydana gelen protesto gösterisinin, aralarında kadın ve çocukların da fazla sayıda yer aldığı yaklaşık 300 kişinin, kötü yaşam koşullarının düzeltilmesi için gerçekleştirdiğini açıkladı. Polis sözcüsü Figueroa Castellanos, yaklaşık 400 güvenlik görevlisinin, kendilerine taş, şişe ve başka maddeler fırlatan göztericileri, gaz bombaları atarak dağıttığını belirtti. Yaklaşık bir saat süren karşılıklı çatışmalar sonunda yaralanan sekiz polis ve üç göstericinin hastaneye kaldırıldığı kaydedildi.

Marcos'un oğlu hüküm giydi

Filipinler'in eski diktatörü Ferdinand Marcos'un oğlu Bongbong Marcos, vergi kaçırma suçundan gıyabında 7 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Ferdinand Marcos'un oğlu, ''diğer adıyla Ferdinand Marcos Jr.'', başkent Manila'daki mahkemede kararın okunduğu duruşmaya katılmadığı için, hakkında derhal tutuklama kararı çıkartıldı. Bongbong Marcos'un, Hawaii'de sürgünde ölen babası gibi, annesi İmelda Marcos hakkında da birçok yolsuzluktan dolayı soruşturma ve mahkeme kararları bulunuyor. Mahkeme, 1982-85 yıllarından yüklü vergi borcu bulunan Marcos Jr.'ın, kefalet hakkını da iptal etti. Mayıs ayında Filipinler Senatosu üyeliğine soyunan, ancak seçimi kaybeden Bongbong Marcos'un ülke dışında olduğu sanılıyor. Bongbong Marcos, hakkındaki 8 ayrı davadan hüküm giydi. Annesi İmelda Marcos, ABD'ye bağımlı siyaset izleyen eşinin 20 yıllık diktatörlük döneminden kalma yolsuzluk davalarından ötürü hapis cezasıyla hüküm giymişti.

Sosyalist Parti 104 yaşında

Bulgaristan'da eski Komünist Parti'nin devamı olan iktidardaki Bulgaristan Sosyalist Partisi (BSP) kuruluşunun 104. yıldönümünü kutladı. Buzluca adlı dağ tepesinde yaklaşık 40 bin kişinin katıldığı kutlamada konuşan BSP Genel Başkanı ve Başbakan Jan Videnov, BSP'nin Bulgaristan'ın en büyük siyasi gücü olduğunu söyledi. Jan Videnov, ''En büyük siyasi amacımız sonbaharda yapılacak yerel seçimlerde başarılı olmaktır. Böyle bir başarı, 1996 sonlarında yapılacak Cumhurbaşkanı seçimleri için iyi bir başlangıç olacaktır'' dedi.

Tahran'da bombalı gece

İran'ın başkenti Tahran'da geçen hafta meydana gelen iki ayrı patlamada, 3 kişi yaralandı. İRNA ajansının haberinde, patlamaların gece yarısına doğru şehir merkezindeki iki ayrı caddede meydana geldiği ve park etmiş otomobillerin altına yerleştirilen bombaların, çevre binalarda hasara da yol açtığı belirtildi. Polis, patlamaların meydana geldiği saatlerde sokakların boş olmasının can kaybını önlediğini bildirdi. Patlamaların sorumluluğunu hiçbir grubun üstlenmediği bildirildi.

Rusya ve Çeçenlerden askeri anlaşma

Rusya ile Çeçenistan arasında barış göründü. Ancak her iki taraf da imzalanan barış anlaşmasını başka anlıyor ve yorumluyor. Gerçekten de görünen o ki yapılan barış anlaşmasının içini önümüzdeki dönemde tarafların yeni çabaları dolduracak.

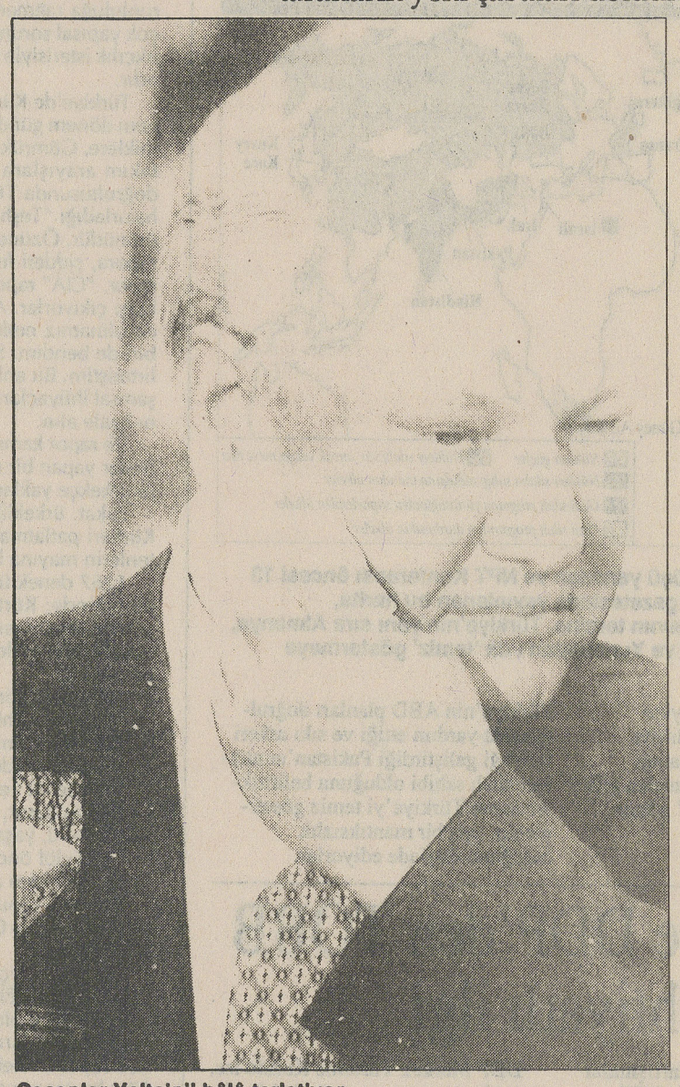

Çeçenler Yeltsin'i hâlâ terletiyor.

Dış Haberler Servisi– Çeçenistan'la Rusya arasında yapılan barış görüşmelerinde, askeri konuları kapsayan bir anlaşmanın imzalandığı bildirilirken, bölgede çatışmaların sürdüğü kaydedildi. İmzalanan anlaşmaya göre Çeçenistan'daki Rus birliklerinin aşamalı olarak bölgeden çekilmesi ve Çeçen milislerin silah bırakması öngörülüyor.

Görüşmelere gözlemci olarak katılan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) yetkilisi Sandor Meszaros, BBC'ye yaptığı açıklamada, ''Grozni'de AGİT gözlemi altında, tarafların çatışmaya çözüm bulmak yolunda bir ay öncesinden beri üzerinde tartıştıkları askeri konuları kapsayan sorunlar üzerinde anlaşmaya vardıklarını doğrulayabilirim. Bu da tarafların savaşı bitirmek için anlaştıklarını göstermektedir'' dedi.

Meszaros'nun yaptığı açıklamalara göre imzalanan anlaşmanın ana maddeleri şunlar:

Askeri operasyonların bir an önce durdurulması.

Zorla göz altına alınanların serbest bırakılması.

Çeçenlerin "terörist" eylemlere son vermesi.

Çeçenistan'daki Rus birliklerinin aşamalı olarak silahsızlandırılıp bölgeden çekilmesi.

Moskova'nın, Çeçenistan'a ne kadar otonomi vereceği sorusuna ise Meszaros, bu sorunun hala çözülemediği cevabını verdi. Buna rağmen anlaşmanın bazı politik noktaları içerdiğini söyleyen Meszaros, anlaşmanın uygulamaya koyulması için Rusya Federasyonu Başkanı Boris Yeltsin'in bölgeye bir garantör göndereceğini ve ikinci önemli bir nokta olarak AGİT'in de gözlemci olarak bölgeye davet edildiğini söyledi.

Rus Interfaks ajansı, görüşmelere katılan Rus heyetinin askeri bir anlaşma imzaladığını doğrularken içeriği hakkında bilgi vermekten kaçındı.

Tarafların, görüşmeler süresince ateşkes ilan etmelerine rağmen, çatışmaların devam ettiği gözönüne alındığı zaman imzalanan anlaşmaya ne derece bağlı kalınacağı merak konusu.

Anlaşmanın başarılı bir şekilde uygulanabilmesinin, önümüzdeki aralık ayında Çeçenistan'da yapılması planlanan seçimler açısından büyük önem taşıdığı belirtiliyor.

Rusya, Çeçenistan Özerk Cumhuriyeti'nin bağımsızlık hareketini kırmak için geçen yıl aralık ayında ülkeye asker göndermiş, aylarca süren savaşta binlerce kişi ölmüştü.

Bugün, bölgenin büyük bir bölümünün Rus birliklerinin kontrolü altında bulunmasına rağmen güneydeki bazı dağlık bölgelerin Çeçen milislerin ellerinde bulunduğu ileri sürülüyor.

Anlaşmanın geleceği şüpheli

Rus ve Çeçen heyetleri arasında önceki gün imzalanan askeri anlaşmanın Çeçen lider Cahar Dudayev tarafından geçersiz sayılması anlaşmanın uygulayamaya konulmasına ilişkin şüpheleri artırdı.

Tarafların, Rus birliklerinin aşamalı olarak Çeçenistan'dan çekilmesini ve Çeçen milislerin silah bırakmasını öngören askeri anlaşmayı imzaladığı gün Çeçen lider Cahar Dudayev beklenmedik bir şekilde anlaşmayı tanımadığı yolundaki açıklaması, yaratılan "iyimser" havanın kaybolmasına neden oldu.

Dudayev blöf yapıyor

Dudai Rusların Çeçen heyetine baskı uyguladığını iddia ederken, Çeçen heyeti başkanı Usman İmai'in görüşmeler ardından yapılan basın toplantısında rahat görüldüğü öne sürüldü. Bazı siyasi çevreler, Dudayev'in, Rus birlikleri tarafından öldürülen yakınlarının intikamını almak isteyenleri yatıştırmak amacıyla böyle bir blöf yoluna gittiğini ileri sürerken, diğer bazı çevreler Çeçen milisler arasında muhtemel bir bölünmeden bahsediyorlar. İkinci iddiayı ortaya atanlar, Rusya İçişleri Bakanı Anatoly Kulikov'un, geçtiğimiz haziran ayında Rusya'nın güneyindeki Budennovsk kentinde bir hastaneyi işgal eden milislerin yakalanması konusunda Çeçen heyetinden yardım sözü aldıkları yönündeki açıklamalarına dikkat çekiyorlar.

Rus heyetinin barış görüşmelerindeki tavrını şiddetle eleştiren Dudayev bağımsızlık konusunda taviz verilmemesini istiyor.

Çeçen lider Cahar Dudayev, Rusya ile 30 Temmuz'da Grozni'de imzalanan askeri anlaşmayı kabul ettiğini bildirdi. Dudayev'in, Çeçen Savunma Komitesi'ni toplayarak, tüm askeri birimlere anlaşmanın uygulanması yolunda talimat verdiği bildirildi.

Dudayev, daha önce yaptığı açıklamada anlaşmayı imzalayan Çeçen heyeti ile yaklaşık bir haftadır bağlantı kuramadığını belirtmiş ve kendisi onaylamadığı sürece bu anlaşmanın uygulanamayacağını kaydetmişti.

Türkiye'deki Çeçenler iyimser değil

Türkiye'deki Çeçen Dayanışma Komitesi Başkanı Ali Yandır, "Çeçenistan'da süregelen çatışmaların sona ermesi Çeçen halkının bağımsızlık talebinin hayat bulmasıyla mümkündür" diyerek bu talep gerçekleşene kadar Çeçen halkının bağımsızlık mücadelesinin süreceğini bildirdi Yandır, yüzyıllardır yaşadıkları vatanlarından sürgün edilmeye çalışılan Çeçenlerin özerklik ve otonomiye sıcak bakmadıklarını söyledi. AGİT'in barışçıl rolüne inandığını kaydetti.

Çeçenlerin mücadelesinin "etnik çatışma" ve Rusya Federasyonu'nun iç sorunu olmadığını belirten Kaf-Der dergisi Yazıişleri Müdürü Erol Taymaz, kasım ayında Çeçenistan'da yapılacak seçimlerin sonucuna bile "toprak bütünlüğünün zedeleneceği" gerekçesiyle temkinli yaklaşan Rusya Federasyonu'nun Çeçenistan'nın tüm taleplerini kabul etmesinin düşünülemeyeceğini ifade etti.

Görüşmecilere tehdit

Taymaz, Çeçen gerilla lideri Şamil Baseyev'in "bağımsızlıktan ödün verilirse görüşmelere katılanları öldürürüz" şeklindeki sözlerini hatırlatarak, yaşanan sürecin barış anlaşması olarak nitelenemeyeceğini, sadece askeri konuları içeren bir görüşme olduğunu ifade etti.

Çeçen Kafkaslar Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı Haluk Kutlu ise, anlaşma zemini doğmasına rağmen "petrol lobisi"nin faaliyete geçerek savaşın bitmesini engellediğini söyledi.

Sri Lanka'da siyasi çözüme doğru

Ana ile kızının yönetimde bulunduğu Sri Lanka'da, devlet nihayet Tamil gerillalarının kararlılığını gördü ve yeni bir yapılanmaya gideceğini açıkladı. Bir tür federasyon formülü olan bu çözüm önerisini her ne kadar Tamiller tek taraflı buldularsa da gelişmeler, hükümetin siyasi çözüm noktasına gelmesi açısından önemli bir aşamaya işaret ediyor.

Dış Haberler Servisi– Sri Lanka hükümeti "Tamil sorununa" bir çözüm bulmak amacıyla anayasa değişikliği için harekete geçiyor. Dışişleri Bakanı Lakshman Kadirgamai, 40 yıldır Sri Lanka'yı meşgul eden ve 1983'den beri kanlı bir çatışma ortamı yaşatan sorunu çözmek için yeni bir anayasa önerisi yapacaklarını belirtti. Hint dinlerine mensup Tamiller, 17 milyonluk Sri Lanka'da nüfusun yüzde 18'ini oluştururken, Cinghalais gibi bölgelerde çoğunluktalar ve Budist dini inancını taşıyorlar. Sri Lanka'da ayrıca nüfusun yüzde 7'sini "Moors" denilen müslümanlar, yüzde 2'sini de Hristiyanlar oluşturuyor.

Hükümet beklemeyeceğini açıkladı

Reuters ajansının bildirdiğine göre, yeni anayasa taslağı Sri Lanka'yı, "Üniter Devlet"ten "bölgesel bir birlik" devletine dönüştürüyor ve bölgesel yönetimlerin kendi seçim yetkileri ve merkezi yürütmenin belli kararlarını veto hakkını öngörüyor. Bazı muhalefet çevreleri ise bu formülün bir "federal yapı"ya benzediğini belirtiyor. Hükümet, bu önerilerini adadaki tüm politik güçlere ve özellikle parlamentoda temsilcisi bulunan güçlere götürerek, referanduma gitmeyi düşünüyor. Hükümet bu referandum için Tamil Kaplanları ile anlaşmaya varmayı beklemeyeceğini de açıkladı. Tamiller adanın batısında çoğunluğu oluşturuyor ve bağımsız bir devlet için mücadele ediyorlar.

Bugüne kadar 50 bin kişi öldü

Velupillai Prabakharam başkanlığındaki Tamil Kaplanları, adanın batı ucunda, adanın ikinci büyük kenti Jaffna'nın başkent ilan edildiği kurtarılmış bölgede devlet ilan ediyor. Verilere göre "Tamil savaşı" 1983'ten bu yana 50 binden fazla insanın ölmesine yol açtı.

28 Temmuz'da ise hükümet 1983'ten bu yana Tamillere en ağır darbeyi vurduğunu açıklayarak 300 Tamil Kaplanının bu operasyonda öldüğünü belirtti. Bilindiği gibi geçtiğimiz yılın Kasım ayında işbaşına gelen Kumaratunga hükümeti, 1977'den bu yana iktidarda olan Conservatör Parti'nin yönetimine son vererek, barış sorununu ilk çözülmesi gereken problem ilan etmişti. 8 Ocak 1995'te iki taraflı ateşkes yapılmıştı.

Ancak 1989'da olduğu gibi, bu sefer de, 19 Nisan 1995'te Tamiller yeniden ateşkesi kaldırarak, eyleme geçmişti. Tamiller, hükümetin oyalama ile sorunu çözmesini istemediklerini açıklamışlardı. Tamil Kaplanları, 100 bin kişilik hükümet ordusuna karşı, 10 bin gerilla ile mücadele ediyor. Nisanda iki askeri uçağı düşüren Tamiller, son dönemlerde donanma güçlerine karşı da etkili eylemler geliştiriyorlar. Sri Lanka askeri güçleri de, 9 Temmuz'da Jaffna'ya karşı büyük bir operasyon başlattılar. Bu çatışmalarda iki taraftan da yüzlerce kişi öldü.

Operasyon durduruldu

Şu anda Sri Lanka ordusu operasyonu durdurmuş durumda. Hükümet, amaçlarının şehri almak olmadığını belirtip operasyonu durduğunu açıklarken, Tamil Kaplanları'nın direnişini kıramamışa benziyorlar. Şehrin, Tamil Kaplanları tarafından güçlü bir geri cepheye çevrildiği görülürken, iki gücün de son dönemlerdeki savaşta, politik çözüm yoluna giren sorun için masada pazarlık gücünü pekiştirme yolunda güç gösterisi yaptığı genel kanısı bulunuyor. Sri Lanka yönetimi artık, sorunun askeri önlemlerle çözülmeyeceğini ve "üniter devlet" mantığına dayalı anayasanın değiştirilerek yeni yönetim biçimlerinin bölgesel özerk yönetim veya federal devlet yönetimi biçimlerinin daha gerçekçi olduğunu kavramışa benziyor.

Filistin görüşmeleri umut vermiyor

25 Temmuz da geçti. ABD'nin araya girip İsrail ile FKÖ arasındaki yeni anlaşmayı imzalalarını istediği son tarih olan 25 Temmuz da geçince, Batı Şeria'nın Filistin'e devredilmesi ve tüm Filistin topraklarında ilk kez özgür seçimlerin yapılması sürekli ertelenmeye başladı.



Vaatler boşa çıkarken, Filistinli göstericiler sık sık İsrail askerleriyle karşı karşıya geliyor.

Dış Haberler Servisi– İsrail ile Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) arasında geçen hafta beş İsraillinin ölümüyle sonuçlanan bombalı intihar saldırısının ardından ara verilen ve hafta sonunda yeniden başlayan görüşmelerde, Filistin özerk yönetiminin genişletilmesi konusunda umutlar uzak görünüyor.

Kızıldeniz kıyısındaki Eliat'ta gerçekleştirilen ve yaklaşık üç saat devam eden tartışmalar sonunda, taraflar dün sabah erken saatlerde pazarlık masasına tekrar oturdu. Askeri birliklerin gazeticileri ve protestocuları müzakere yerinden uzak tutmaya çalıştığı Eilat bölgesi yakınlarında, İsrail-FKÖ barış görüşmelerine karşı olan yahudi yerleşimcilerin bir gösteri düzenledikleri bildirildi.

İsrail heyeti başkanı Uri Sarir, İsrail televizyonuna verdiği demeçte, "Eğer Filistin tarafı 1995 yılı bitimine kadar seçim yapmayı kabul ederse, anlaşmayı ağustos ayında tamamlayacağız" dedi.

İsrail geçiş yasağını kaldırdı

İsrail, geçen hafta altı kişinin ölümüne neden olan intihar eylemi sonunda uygulamaya konan Batı Şeria ve Gazze'den geçiş yasağını kaldırdı. Beş gün süren geçiş yasağı yaklaşık 2 milyon Filistinliyi olumsuz etkiliyordu.

Yapılan açıklamalarda Filistinlilerin yeniden işlerine gitmeye başladığı bildirildi.

Bu arada İsrail ve FKÖ, Filistin özerk yönetiminin Gazze'den Batı Şeria'nın tamamına genişletilmesi için Güney İsrail bölgesi olan Eilat'ta müzakerelere yeniden başladıkları kaydedildi.

İsrail ve Filistin heyetleri geçen hafta Tel Aviv yakınlarında gerçekleşen bombalı intihar saldırısından sonra görüşmeleri askıya almışlardı. İsrail basınında çıkan haberlerde Dışişleri Bakanı Şimon Perez'in heyet başkanları Uri Savir ve Ahmet Korei'yi önceki gün Kudüs'teki evinde konuk ettiği açıklandı.

İsrail müzakere heyeti başkanı Uri Savir, yeni görüşmelerde umutlu olduğunu ancak bunun süresi konusunda net bir şey söylemedi.

Suriye görüşmeleri yeniden başlıyor

FKÖ yetkilileri anlaşmazlığın Batı Şeria'daki İsrail askerlerinin geri çekilmesi ile İsrail ile Filistin polisi arasındaki güvenlik sorumluluğu, Doğu Kudüs'deki Filistinlilerin seçim sorunu ve seçilmiş bir Filistin Konseyi'nin Batı Şeria ve Gazze'yi yönetmesinin boyutları anlaşmazlık konularını oluşturuyor. Suriye, İsrail ile askıya alınan askeri görüşmelere yeniden başlama kararı aldığını ve bu amaçla Washington'a bir askeri heyet göndereceğini açıkladı. Suriye Dışişleri Bakanı Faruk Şara, Suriye'nin İsrail ile Golan Tepeleri konusunu yeniden görüşme kararı aldığını bildirdi.

Ancak, görüşmelerin zamanı konusunda açıklama yapılmadı. Suriye, Genelkurmay Başkanı'nı, İsrail Genelkurmay Başkanı'yla görüşmek üzere Washington'a göndermeyi reddetmesiyle bir kriz dönemine girilmişti. Suriye, İsrail yönetimini, ''önemli konuları görüşmemek için zaman kazanmaya çalışmakla'' suçlarken, İsrail görüşmelerin çıkmaza girmesinden Suriye'yi sorumlu tutmuştu.

Zapatistaların sabrı taşıyor



Dış Haberler Servisi- Meksika hükümeti ile barış masasına oturan ancak görüşmelerin 5. turunda da sonuç alamayan Zapatistalar, hükümetin kendilerini oyalamasından bıktıklarını ve sabırlarının taşmak üzere olduğunu belirterek, savaşmak istediklerini söylediler. Nisan ayından bu yana süren görüşmelerin beşinci turunda da hükümet, ana konulardaki uzlaşmaz tavrını sürdürürken, Zapatista gerillaları hükümete, "idealleri uğruna savaşa hazır oldukları" uyarısında bulundu.

Altı hafta aradan sonra karşılıklı sert tartışmalarla başlayan ve geçen hafta çarşamba günü sona eren beşinci tur görüşmelerde, anlaşmazlığın sürdüğü konularda oldukça sınırlı ilerlemelerin sağlandığı belirtildi. Meksika hükümeti, Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu'nu Chiapas bölgesinde 19 aydır süren ayaklanmanın sona erdirilmesi konusunda çaba harcamamakla suçlarken, gerilla liderleri, Meksika hükümetini ırkçılıkla suçladı.

Görüşmelere katılan Zapatistalar yaptıkları açıklamada, gerilla ordusunun eylem için hazır beklediğini ve askeri eylemlilikten geri dönme konusunda istekleri olmadığını belirterek, "Hükümet ve görüşmelerde yer alan diğer katılımcılar, idealleri uğruna savaşmaya hazır erkek ve bayanlarla görüştüklerini anladıkları zaman görüşmelerde ilerleme sağlanır" dedi. Zapatistaların açıklamasında ayrıca, "onları uyarmak bizim görevimiz, bütün kapılar yavaş yavaş kapanıyor ve bir tek açık kapı kaldı" biçimindeki ifadelerle Meksika hükümeti uyarıldı. İki taraf da ana gündem üzerinde görüş birliğine varamıyor. Hükümet, yapılacak reformları Chiapas eyaletiyle sınırlı tutmaya çalışırken, Zapatista gerillaları ulusal çapta reformlarda ısrar ediyor.

İNC: Saddam'ın siyasi affı, numara

Irak yönetimine muhalif Irak Ulusal Kongresi (İNC), Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'in açıkladığı siyasi affın, Birleşmiş Milletler'i, Irak'a uyguladığı yaptırımları kaldırmaya ikna etmek için bir "numara" olduğunu savundu. Kongre, açıklamasında, "Bu, açıkça, yaptırımların kaldırılmasını amaçlayan bir manevradır" denildi. Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin, geçen Pazar günü, Irak içindeki ve dışındaki tüm siyasi mahkumları affeden bir kararname imzalamıştı. Kongre, Irak yönetimine muhalif bütün grupları içeren bir "cephe" örgütü olarak faaliyet gösteriyor.

Savunma Komitesi eylemlere başladı

Almanya'da bir süre önce kurulan Kürtleri Savunma Komitesi, son günlerde Kürtlere yönelik artan saldırılara karşı Alman şirket ve kuruluşlarına misilleme eylemlerine başladı. Frankfurt'taki bazı gazete bürolarını telefonla arayan bir kişi, 27 ve 28 Temmuz günlerinde Alman benzin istasyonlarına ve bankalara yönelik 8 saldırı gerçekleştirdiklerini belirterek, "Bu eylemleri Almanya'da Kürtleri Savunma Komitesi adına üstleniyoruz. Alman devleti Kürtlere yönelik saldırılarından vazgeçsin. Uyarıyoruz. Bunlar ilk misilleme eylemlerimizdir. Kürtlere saldırılar durmazsa daha büyük eylemler gerçekleştireceğiz. Meydana gelecek olaylardan Alman devleti sorumludur" dedi.

Etruş kampında yangın

Güney Kürdistan'a Şırnak ve Hakkari bölgeleri başta olmak üzere göç eden binlerce köylünün kaldığı Etruş kampında yangın çıktığı bildirildi. Etruş kampında çıkan ve henüz sebebi belli olmayan yangında 100 çadırın tamamen yandığı bildiriliyor. Can kaybının olmadığı yangında, maddi hasarın meydana geldiği öğrenildi. Güney Kürdistan'a göç ettikten sonra siyasi mültecilik hakları verilen kamptaki Kürtler, olayı BM'in sorumsuzluğuna bağladılar. Mülteciler, BM'nin 4 ay önce kendilerine konut yapma sözünü vermesine rağmen hiçbir şey yapmadığını söylediler. Gerekli önlemler alınmazsa daha büyük felaketlerin de başlarına gelebileceğini belirten mülteciler, uluslararası kuruluşları daha duyarlı olmaya çağırdılar. Bu arada Etruş kampındaki mültecilerin PDK'nin ve BM'nin tavırlarını protesto etmek için başlattıkları açlık grevi sona erdi.

Solana, Türkiye'ye DEP'lileri hatırlattı

Avrupa Birliği Dönem Başkanı ve İspanya Dışişleri Bakanı Javier Solana, cezaevinde bulunan DEP milletvekillerinin serbest bırakılması, Terörle Mücadele Yasası'nın 8'inci maddesi ile Anayasa'nın bazı maddeleri konusunda Avrupa Parlamentosu'nun son derece hassas olduğunu belirterek, "Ancak şu bir gerçek ki, son değişiklikler, doğru yönde atılmış önemli bir adımdır" dedi. Tunus'un Tabarka kentinde yapılan Akdeniz Forumu'na katılan Solana, gazetecilere yaptığı açıklamada, Gümrük Birliği'nin Avrupa Parlamentosu tarafından onayı ve öngörülen zamanda yürürlüğe girmesinden ümitli olduğunu belirtti. Avrupa Parlamentosu'nun nasıl bir karar alacağını şimdiden kestirmenin çok zor olduğuna da dikkat çekti.

Kongre üyelerinden Çiller'e uyarı

ABD Kongresi'nin hem Cumhuriyetçi hem de Demokrat partili üyeleri, Başbakan Tansu Çiller'e kayıplar, gözaltında işkence ve diğer insan hakları ihlalerine ilişkin bir uyarı mektubu gönderdiler. Mektupta, 'ölüm timlerinin yargısız infaz yaptığı' gibi kesin tanımlamalar yer aldı.



Çiller, ikinci vatanında da zorda. (Fotoğraf: Osman Vançin)

Dış Haberler Servisi- Türkiye'de son günlerde estirilmek istenen iyimser havaya rağmen Çiller hükümeti, dışarıda da eleştirilmeye devam ediyor. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Helsinki Komisyonu Başkanı Christopher H. Smith, Azınlıklar Komiseri Steny H. Hoyer ile Cumhuriyetçi ve Demokratlardan oluşan ABD Kongre üyeleri, 3 Ağustos'ta Başbakan Tansu Çiller'e gönderdikleri uyarı mektubunda, gözaltında kayıp ve cinayetlere son verilmesini istediler.

Türkiye'deki cinayetler ve bulunamayan kayıplarla ilgili çok ciddi endişelerini ifade etmek için mektubu yazdıklarını belirten AGİT Helsinki Komisyonu Başkanı Smith ile Azınlıklar Komiseri Hoyer, "Bu tür olayların kurbanları çoğunlukla gazeteciler, insan hakları savunucuları, sendikacılar, sosyalist ve Kürt hakları savunucusu olarak tanınan kişilerdir" dediler.

Türkiye'de geçen bir buçuk yıl içerisinde 400 kişinin kaybolduğu ya da ölü olarak bulunduğu belirtilen mektupta, "Bu olaylar özellikle Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı ve savaş hukuku altındaki Türkiye'nin Güneydoğusu'nda meydana gelmektedir. Birçok vakada, insanlar kaybolmadan önce güvenlik kuvvetleri tarafından gözaltına alınmaktadırlar. Gündüz ve gece, kurbanlar evlerinden, işyerlerinden ve sokaklardan alınmaktadırlar. Ölüm timleri yargısız infaz yapmaktadır" denildi.

Kayıp ailelerinin kayıplarla ilgili duyarlılığı artırmak için başlatılan kampanya çerçevesinde İçişleri Bakanlığı'na yürüyerek sessiz bir protesto eyleminde bulunduklarına değinilen mektupta, şöyle denildi:

"Biz kayıplara ve ailelerine olan desteklerimizi bildirmek için ve ülkenizde demokrasinin ilerletilmesi konusunda destek vereceğimizi yazıyoruz. Bu suçların araştırılmasını, suçluların adalete teslim edilmesini ve yanlış anlamaya imkan vermeyecek şekilde korunması taahhüt edilen en değerli insan hakkı olan yaşama hakkı için hükümetinize başvuruyoruz.

Biz aşağıda imzası olanlar sizden Türkiye'de düzenli bir biçimde meydana gelen bu olayları sona erdirmenizi rica ediyoruz.

Gözaltında kayıplar ve cinayetlere, uluslarası insan hakları maddeleri sorumluluğunu yüklenmiş demokratik bir ülkede tolerans gösterilemez. Ümit ederiz ki bu konuda göstereceğiniz mücadelede başarılı olacak ve bu konudaki çabalarınızda desteğimizi alacaksınız."

Çiller'e gönderilen mektubu imzalayan Kongre üyeleri şunlar:

AGİT Helsinki Komisyonu Başkanı Christopher H. Smith, Azınlıklar Komiseri Steny H. Hoyer, Thomas M. Davis, Lucille Roybal-Allard, Carolyn B. Maloney, Peter Deutsch, Peter De Pazio, Lynn C. Woolsey, Nita M. Lowey, Lloyd Doggett, Eliot L. Engel, Gary L. Ackerman, Sue W. Kelly, Henry A. Waxman, Bob Filner, John Lewis, John W. Olver, Barney Frank, Carrie P. Meek, Martin R. Hoke, Elizabeth Furse, David E. Bonior, Patricia Schroeder, Nancy Pelosi, Phil English, Frank Pallone, James L. Oberstar, Azınlıklar Komisyonu üyelerinden John E. Porter, Frank R. Wolf ve Edward J. Markey.

AHİK'te Türkiye davaları devam ediyor

Dış Haberler Servisi- İHD eski Genel Sekreter Yardımcısı Sedat Aslantaş'ın Avrupa İnsan Hakları Komisyonu nezdinde açtığı dava nedeniyle AHİK Türkiye'den savunma istedi. Halkın Emek Partisi (HEP) eski Genel Sekreter Yardımcısı Kemal Okutan'ın Türkiye aleyhine açtığı dava ise devam ediyor.

İHD eski Genel Sekreter Yardımcısı Av. Sedat Aslantaş'ın, Türkiye aleyhine Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na yaptığı başvuru sonucu açılan davada, Türkiye'nin savunması istendi.

Aslantaş, İHD'nin 24 Ekim 1992 tarihinde Genel Kurul toplantısında yaptığı konuşma nedeniyle Ankara 1 nolu DGM tarafından TMY 8/1 maddesi uyarınca 3 yıl ağır hapis ve 150 milyon para cezasına mahkum edilmesi üzerine, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu nezninde dava açılmıştı.

Söz konusu davada Aslantaş'ın yargılanmasının ve mahkum edilmesinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin kişi güvenliği ile ilgili 2., işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin 3., adil yargılanma ile ilgili 6., düşünce ve açıklama özgürlüğüne ilişkin 10., örgütlenme özgürlüğüne ilişkin 11., etkin ve bağımsız yargıyla ilgili 13. ve etnik ayrımcılığa ilişkin 14. maddelerine aykırı olduğu belirtilerek, Türkiye'den savunma istendi. Komisyon başvurularda iç hukuk yollarının tüketilip tüketilmediğini baz alarak Türkiye'den savunma istiyor.

Öte yandan, kapatılan HEP'in 1. Olağanüstü Kurultayı'nda yaptığı konuşmadan dolayı Ankara 1 nolu DGM'de TMY 8/1. maddeden yargılanan ve 6 yıl hapis ile cezalandırılan Kemal Okutan'ın açtığı ve komisyon tarafından kabul edilen dava ise devam ediyor. AHİK, Okutan'ın cezalandırılamasını, aynı şekilde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2, 3, 6, 10, 11, 13, ve 14. maddelerine aykırı buldu.

Almanya'da kamp var mı?

Dış Haberler Servisi- Aşağı Saksonya Anayasayı Koruma Örgütü Başkanı Rolf Peter Minnier'in PKK ile ilgili açıklaması, Anayasayı Koruma Örgütü ile Aşağı Saksonya İçişleri Bakanlığı arasında gerginlik yarattı.

Minnier, geçen hafta örgütü adına yaptığı açıklamada, Aşağı Saksonya Eyaleti'nde birçok PKK kampının bulunduğunu, polisin PKK'nin eylemleri karşısında çaresiz kaldığını açıklamış ve 1993 yılında getirilen PKK yasağının bir sonuç vermediğini bildirmişti. Bunun üzerine Aşağı Saksonya İçişleri Bakanı Glagowski Minnier'i makamına çağırarak, iddialarla ilgili bilgi istedi. İçişleri Bakanı, görüşme esnasında "Eğer PKK'nin Aşağı Saksonya'da eğitim kampları var ise ve PKK'nin eylemlerinden Anayasayı Koruma Örgütü'nün önceden haberdar ise bize bunları bildirmesi gerekiyordu. Ancak bugüne kadar böyle bir bilgi elimize ulaştırılmadı" dedi.

Minnier, bunun üzerine şu yanıtı verdi: "ben açıklamalarımla polisi suçlamak istemedim. Sanırım yanlış anlaşıldı. Elimizde PKK'nin Aşağı Saksonya eğitim kamplarını kurduğunu ancak bunların sürekli yer değiştirdiğini, yer ve zaman hakkında bilgi sahibi olmadığımızı, zaten bunun da zor olduğunu belirtmek istedim."

Minnier, gazetecilere yaptığı açıklamada Türk kurum ve kuruluşlarına yönelik saldırılar hakkında da önceden bilgi aldıklarını iddia ederek, "Ancak ne zaman ve nereye yönelik yapılacağı konusunda bilgi sahibi değildik" dedi.

İHD'ler her yerde 'vatan haini'

Baskı rejimlerinin bulunduğu tüm ülkelerde, insan haklarını ve barışı savunanların ortak yazgısı "vatan hainliği" oluyor. Bu terim, Bask ülkesinin insan hakları örgütü ELKARRI için de gittikçe daha bir yüksek sesle söylenir oldu.

Sosyal Demokrat çizgideki *Moma* adlı İsviçreli haftalık dergi, son sayısını Bask ülkesinin İHD'si ELKARRI (hep beraber) adlı insan hakları ve barış örgütüne ayırdı. Bask'ta İspanya devleti ile ETA arasındaki savaşta barış ve insan hakları için mücadele eden ELKARRI örgütü, İspanya hükümeti ve kamuoyu üzerindeki etkisini gittikçe arttırarak, İspanya hükümetinin Bask sorununun çözümü için ETA ile, bu da kabul edilmiyorsa, Birleşik Halk Hareketi "Herri Batasuna" ile masaya oturulmasını istiyor. Örgüt, hükümete yaptığı çağrılarda Kuzey İrlanda'da yaşanan gelişmelerden iyi ders çıkarılmasını ve dikkatle izlenmesini de talep ediyor. Örgütün sözcüsü, MOMA'ya verdiği demeçte ise şunları aktarıyor: "Bask ülkesi için çözüm önce gizli polis teşkilatının (GAL) uyguladığı işkencelerin kabul edilmesiyle başlamalıdır. Basın Monopolü sadece ETA'nın bombalamalarından, polis öldürmelerinden bahsediyor. İspanya hükümetinin terörünü ve işkencelerini ise hiç görmüyor. Böyle bir mantık daha çok kan dökülmesine sebep olur. "

Moma dergisinin " İrlanda çözümü Bask ülkesi için uygun mu? " sorusuna ise temsilci, "uygun mu, değil mi? Tek yol İrlanda-İngiltere barış sürecini izlemek ve İngiltere'nin yıllardır gizlice IRA ile ve şimdi de yasal olarak Sinn Fein ile yaptığı görüşmelerin benzerini burada gerçekleştirmek ve Herri Batasuna ile ön koşulsuz görüşmeye oturmaktır" şeklinde yanıt veriyor. İşte bu insan hakları ve barış örgütünün bu yönlü artan çabaları, Türkiye'de olduğu gibi ELKARRI'ye karşı gittikçe artan "vatan hainliği" yakıştırmalarına neden oluyor. Örgüt ise kendine yönelen saldırılara aldırmadan, inatla görevini sürdüreceğini ve barış için gerekirse bedel ödemeyi göze alacağını açıklıyor.

'Kürt sorunu şiddetle çözülemez'

Sosyalist Enternasyonal Dış Komisyon üyesi Heinrich Buchbinder, ulusal sorunların şiddet yöntemiyle çözülemeyeceğini belirterek diyolog yönteminin esas alınmasını istedi. Buchbinder, Kürt sorununun çözümsüz kalmasını Kürdistan'ı egemenliklerinde bulunduran devletlerin demokratik olmamasına bağladı. Buchbinder, Kürt ve Türkler arasında sorunların barışçıl ve iki halkın ortak çıkarlarının güvence altına alınmasıyla Türkiye'de gerçek demokrasinin sağlanabileceğini belirtti.



Savaşı sürdüren PKK'nin yer yer yaptığı ateşkes çağrılarına Türk devleti olumlu yanıt vermedi.

Dış Haberler Servisi- Sosyalist Enternasyonal Dış Komisyon Üyesi Heinrich Buchbinder, ulusal sorunların şimdiye kadar hiçbir güç tarafından şiddetle çözülemediğini belirterek Türk devletinin de, Kürt sorununa siyasi bir çözüm bulmak zorunda olduğunu söyledi.

Heinrich Buchbinder, Sosyalist Enternasyonal'in defalarca taraflara çağrıda bulunarak, Kürt sorununa diyalog yoluyla, politik bir çözüm bulunmasını istediğine dikkat çekti. Türk Devleti'nin yapısının, hukuksal normlara ve ulusal azınlıklara uzak olduğunu ifade eden Buchbinder, "Dörde parçalanmış Kürdistan'ı egemenliğinde bulunduran devletlerin hiçbirinde demokratik bir yapı yoktur. Sorunların çözümsüz kalmasında bunun büyük bir etkisi bulunmaktadır" dedi.

Türkiye'deki demokratikleşmenin Kürt sorunuyla doğrudan ilişki içinde bulunduğunu da belirten Heinrich Buchbinder, "Türkiye'deki demokratikleşme, Kürt ve Türkler arasında sorunların barışçıl ve iki halkın ortak çıkarlarının güvence altına alınmasıyla kurulabilir" diye konuştu.

Buchbinder, kimliği için mücadele eden birçok halk olduğunu ifade ederek, kendilerinin de Türkiye'de Kürtlere otonomi verilmesini istediklerini kaydetti.

Daha önce de Kürdistan'daki mücadelenin bir ulusal hareket olduğuna dikkat çektiklerini hatırlatan Buchbinder, terörizmin herkesin farklı normlarla değerlendirdiği muğlak bir kavram olduğunu ifade etti. Buchbinder Cezayir Ulusal Hareketi'ne de terör hareketi dendiğini anlatarak şunları söyledi:

"Cezayir şimdi uluslararası camia içinde bir devlet. Benzer örnekleri çoğaltabiliriz. Kendi kimliği için mücadele eden halklara terörist denemez.

Kimlikleri için mücadele eden halklarla eğer diyalog kurulmak istenmiyorsa terörist suçlaması yapılıyor. Bu Kürtler için de böyle. Her halkın kendi kaderini özgürce belirleme hakkı vardır. Tabii demokratik ve politik olarak. Şiddet esas alınarak bu sorunlar çözülemez. Ne Vietnam, ne Cezayir vb. sorunların hiçbiri şiddetle çözümlenemedi. Bundan sonra da bu sorunlar şiddetle çözümlenemez ve çözümlenememiştir.

Ulusal kimlik sorunları dışında, insan hakları vb. sorunlarda da şiddet bir çözüm değildir. Diyalog esastır."

Sosyalist Enternasyonel yetkilisi Buchbinder, Uluslararası Kürdistan Tarih Konferansı'na da katıldığını hatırlatarak, bu konferasta da Türkiye'de duyduklarının gerçeği yansıtmadığını bir kez daha gördüğünü belirtti.

Kürtler'in ilk uygarlıklardan bugüne, insanlık tarihinde önemli aşamalardan geçmiş ve varlığını bu güne kadar taşımış bir ulus olduğunu ifade eden Buchbinder, "Konferansa katılan bilim adamları bilmediğimiz birçok özelliğiyle Kürdistan tarihini, bir halkın tarihsel var olma mücadelesini gözler önüne serdi" dedi.

Nükleer tepkiye ticari misilleme

Dış Haberler Servisi– Nükleer denemelere tekrar başlama kararı alan ve Pasifik okyanusunda sekiz nükleer deneme yapacağını açıklayan Fransa, nükleer karşıtı protestolarını yoğunlaştıran Avustralya'ya karşı ticari misillemede bulunacağını açıkladı. Fransız yetkililer, Avustralya ile yürürlükte olan üç enerji anlaşmasını gözden geçireceklerini bildirdi.

Kömür ve uranyum ithalatının yanı sıra, Fransa Elektrik Kurumu'nun da Avustralya'ya yatırım yapmasının yasaklanmasını içeren Fransız girişimi, Avustralya'nın, Fransız firmalarına ihale vermeyi yasaklamasından ve Fransa'nın büyükelçisini geri çekmesinin iki gün sonrasına denk geldi.

Misilleme kararı ilk bakışta sembolik görünse de, Fransa'nın Güney Pasifik'teki yeraltı denemelerine karşı sert bir tutum içerisinde bulunan Avustralya'ya karşı daha büyük yaptırımlara gideceğinin işareti olarak değerlendiriliyor.

Fransa, Avustralya Başbakanı Paul Keating'in ticari yaptırımların yersiz olduğu yolundaki mesajını alırken, kabineden bir başka bakan ise devlet bakanlığının Fransız firmalarının kamu ihalelerinden hariç tutulmasında ısrar ediyor.

Bu arada Fransa'nın, Avustralya'yı "dünya ticaretini düzenleyen anlaşmaları ihlal etme" gerekçesiyle, Dünya Ticaret Organizasyonu'na şikayet edebileceği bildirildi.

Avusturya hükümeti, Fransa'nın kömür ve uranyum ithalatı anlaşmasını iptal etmeyeceği konusunda emin olduğunu açıkladı. Avustralya Dışişleri Bakanı Bob McCullan, "Fransa gibi bir ülkenin uzun dönemli anlaşmaları iptal edeceğine inanmıyorum. Kaldı ki anlaşmalar Avustralya gibi Fransa yasalarında da sabittir" dedi.

Chirac'a yeni isim: "Hiroschirac"

Fransa'daki sağcı Jacques Chirac yönetiminin Nükleer denemelere yeniden başlama kararına tepkiler çığ gibi büyüyor. Avusturya, Yeni Zelanda gibi nükleer deneme bölgelerine yakın ülkelerde Fransız mallarına konan boykot kararı ise tüm Avrupa'ya yayılmaya başladı. Avrupa'nın birçok kentinde, mağazalara asılan afişlerde ve dağıtılan bildirilerde Fransız mallarının alınıp satılmaması isteniyor. İsviçre'de radikal guruplar olarak tanınan sol ve alternatif bütün örgütler ise Hiroşima'yı anımsatarak, Jacques Chirac'a " Hiroschirac" adını taktılar.

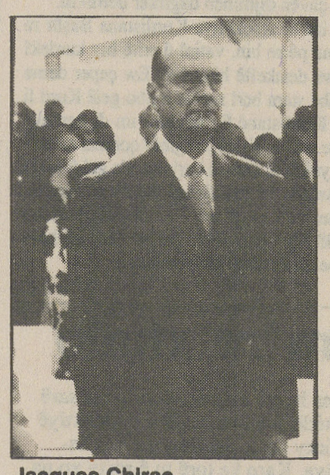

Jacques Chirac

Brezilya, 'kaybettiği'ni kabullenecek

Güney Amerika'daki özür dileme rüzgarına Brezilya da katıldı. Arjantin'deki generallerin yaptıklarını kabul etmeleri gibi Brezilya da kayıpları kabul ediyor. Ancak bu arada aynı ülkede çocuk katliamı sürüyor.

Dış Haberler Servisi– Brezilya yönetiminin, 1964-1985 yılları arasındaki diktatörlük döneminde siyasi faaliyet yürüten 154 kişinin kaybedilmesini resmi olarak kabul edeceği açıklandı. Adalet Bakanlığı'ndan bir sözcü, "desaparecidos" olarak bilinen kayıp siyasetçilerle ilgili bir tasarının resmi olarak kabul edilebileceğini söyledi.

"Bu ileriye yönelik bir adımdır fakat tek başına bunu ilan etmek etmek hükümet için başarı değildir" diyen, işkence kurbanlarının ailelerini temsil eden ve "İşkence-Bir Daha Asla" grubundan Togo Meirelles Neto, "biz, ne olduğunu ve bunun kimin yaptığını öğrenmek istiyoruz. Bu bizim hakkımız" dedi. Neto'nun eski bir gerilla olan babasının da 1974 yılında tutuklandığı ve tutuklandığı tarihten itibaren bir daha haber alınamadığı kaydedildi.

Tasarıyla ayrıca, kayıp ailelerine hükümet tarafından tazminat ödeme yolunun da açılabileceği belirtilirken, 1979 af döneminin araştırmayı imkansız kıldığı ve öldürme olaylarına katılanların isimlerinin belirlenmesinin imkansız olduğu kaydedildi.

Grubunun hükümetten diktatörlük döneminde çeşitli biçimlerde öldürülen 217 kişinin daha yeniden araştırılmasını istediğini belirten Neto, "desaparecidos"ların cesetlerinin ailelerine verilmesini talep ettiklerini kaydetti. Neto ayrıca "bu işe katılan yetkililerin tutuklanmalarını değil, bu işi neden yaptıklarını öğrenmek istediklerini" söyledi.

Sokak çocuklarının durumu bir başka insanlık suçu olarak ciddiyetini koruyor. Rio kentinde bir kilisenin merdivenlerinde sekiz çocuğun öldürülmesinin ardından iki yıl geçmesine rağmen hala sokaklarda çocuklar öldürülüyor.

İnsan hakları grupları, ölüm timlerinin taktik değiştirdiklerini belirtiyorlar. Ölüm timlerinin daha önce çocukları gruplar halinde öldürdüklerini belirten insan hakları grupları, "şimdi ise daha az skandala neden olabilecek şekilde bir orada, bir burada öldürüyorlar" açıklamasında bulundular.

50 Saliya Bûyera Hîroşîmayê

Berî bi çend rojan, du Japonî dê bizewiciyana, lê hevdû berdan. Hew gihabû ku destgirtî bibin. Lê hêviyên ku bî hevdû re hunabûn nebirin serî, hevdû berdan, Zû, lê dîsa jî dereng tê derxistin ku dê û bavê aliyekî ji wan Hîroşîmî ne. Wê yekê, tirsa ku dê zarokên wan seqet çêbibin, ji evîndariya wan girantir kiribû. Bombe mezin bû. Lê dîsa jî baş bû ku hemû neteqiyabû. Hew 1 tenê ji 10 heta 30 kîlo dendikên wê qelişîbûn.

S. BENGÎN

6ê Tebaxa 1945 an, li gora wextê herêmî yê wir, seet 8.15 yên sibehê, mirovatî cara yekem li Hîroşîmayê bû şahida teqandina bomba atomê. Rojeke xweş bû, ezman sayî bû. Lê piştî ku bomba bi navê Little Boy ji 10 000 metroyan giha erdê û teqiya, êdî li ser bajêr ewrekî reş peyda bû. Piştî sê rojan, dora Nagasakîyê bû. Fat Man (zilamê qelew) para Nagasakîyê ketibû. Bombeke mezintir bû, yê bi hinek taybetiyên xwe ji Little Boy cuda bû.

Lê Hîroşîma him yekem bû û him jî li Hîroşîmayê pirtir mirov miribûn. Loma jî pirtirîn Hîroşîma di bîra mirovan de maye. Hîroşîma, him cara yekem bûn şahidên bomba atomê û him jî êşa ku bombê dabû wan, bi awayekî nedîtî kişandin. Hew 500 metroyan tenê dûrî centrumê, dûrî nava bejêr ketibû. Li gora ku tê zanîn, wê bîstikê di navbera çar-pênc deqîqêyên pêşîn 71.000 mirov mirin. Heta roj bû êvar, hejmara mirivan bûbû 80.000. Heta sal zîvirîbû, hejmara miriyan bûbû 140.000 û di pênc salên pêşî de jî hejmar gihabû 200.000 mirovan. Wê çaxê 300.000 mirov li Hîroşîmayê dijiyan. Ji nav yên ku birîndar bûbûn û hîna karibûn bimeşin, bi hezaran mirovan, ji bo ku birînên xwe yên li ber şewatê hênik bikin, xwe avêtibûn çemê bajêr. Birîndar gellek bûn, hinek ji wan jiyan, hîn jî hinek ji wan dijîn. 50 sal bi ser wê rojê ketine, lê hîna jî mirov ji ber bobeleta wê rojê, seqetiyên genetîkî û biyolojîkî digirin û birîndar dibin.

Berî bi çend rojan, du Japonî dê bizewiciyana, lê hevdû berdan. Hew gihabû ku destgirtî bibin. Lê hêviyên ku bî hevdû re hunabûn nebirin serî, hevdû berdan, Zû, lê dîsa jî dereng tê derxistin ku dê û bavê aliyekî ji wan Hîroşîmî ne. Wê yekê, tirsa ku dê zarokên wan seqet çêbibin, ji evîndariya wan girantir kiribû.

Bombe mezin bû. Lê dîsa jî baş bû ku hemû neteqiyabû. Hew 1 tenê ji 10 heta 30 kîlo dendikên wê qelişîbûn. Lê serê sed avayiyên bajêr, hew dud tenê li piyan mabûn. Heger hemû biqelişiya, wê ne tenê Hîroşîma , lê wê Japonya hemû weran bubûna. Wê axa wir bubûna wek axa ser hîvê. Ne dar, ne giya û ne jî heywan û mirov lê diman.

Emrîka, bajarê Hîroşîma, Kokura, Nagasakî û Nîîgata hilbijartibûn. Li gor agahdariyên ku gîhabûn Qesra Spî, ya Emrikî, li wir girtî tunebûn. Dora pêşî ya Hîroşîmayê bû. Lê 23 Emrîkiyên dîlketî di zindaneke 500 salan kevn de, li Hîroşîmayê zindanî bûn. Ew li bîstika pêşî bi çekên welatê xwe şewitîn. Zindan hemû hilweşiyabû. Di dû re li Emrîka hat zanîn ku wilo ye.

Piştî bomba ku li Hîroşîmayê ket bi 9 rojan, şerê cîhanê yê duyem, fermî xelas bû. Lê li gora ku tê zanîn, şer dikarûbû çend mehan zûtir xelas bibe. Almanya û Îtalya ketibûn, Japonya tenê mabû. Lê Japonya jî di warê leşkerî de wenda kiribû. Hew carekê tenê dema balafirên Emerîka êrîş biribûn ser Tokyo, 100.000 mirov hatibûn kuştin. Jiyan li Japonya yê rawestiyabû, êdî wana guhdar nedikirin. Japonya hew dixwest ku Hîrohîto bikaribe Qeyser bimîne. Lê Emerîka qebûl nedikir, dixwest ku Japonya bê şert teslîm bibe Japonya ji bo rawestandina şer alîkarî ji Stalîn xwest. Xwest ku di nabêrê keve û şer rawestîne, lê Stalîn jî tiştek nekir. Delegasyona ku ji bo wê çûbû Moskovayê bê bersiv vegeriya. Stalîn soz dabû ku dê di dûv re bersivekê bigihîne wana. Lê Moskova di dûv re jî tu bersiv negihand wan. Ji bo ku Japonya nikaribe vê xwestina xwe bigihîne derên din, Emrîka xetên wan yên bi hamû balyozxanên wan re birrîbûn. Êdî telgiraf û telefonên wan jî nema dixebitîn, Japonya ji dinê tevî îzolê kirin. Emrîka dixwest ku şer hinekî din dirêj bibe. Ji ber ku bomba atomê hîna ne amade bû. Emrîka dixwest ku xurtbûna xwe pêş dinê bike, bi taybetî dixwest ku Sovyetistanê bitirsîne û bomba ku hatibû ser du milyar dolaran biceribîne. Û gelek Emrîkî di şerê li himberî Japonyayê de hatibûn kuştin. Xwestina peyfstendinê li Emrîkayê pir xurt bûbû. Loma jî Serok Truman bi kêfxweşî û hêsanî emrê bu bombên xwe li bajarên Japonyayê biceribînin dabû.

6 ê tebaxa 1995 an, 50 sal bi ser wê bûyera nedîtî diketin. Loma jî li çar aliyên dinê bi taybetî hat riswakirin.

Medya dinê tevî cî da şirovekirinên di vê derheqê de. Şermezariyeke dîrokî ye hat gotin.

Li çar alîyên dinê gellek mirov bi awayên cuda beşdarî protestoyan bûn. Lê li Hîroşîmayê bi xwe, ew bûyera nedîtî bi awayekî din hat riswakirin. Roja 6 ê tebaxê, hîna sibehê zû 60.000 mirov li hevdû civiyabûn. Ji çar aliyên dinê mirov li wir amade bûbûn. Lê mixabin Emrîka, bi awayekî fermî beşdar nebûbû. Dema seetê nêzîkayî li 8-an kir, gellek beşdaran ew êşa wê rojê ji nû ve dikişandin. Xuya dibû, gellekan jê bi desmalên spî hêstir ji çavên xwe zuwa dikirin. Lê dema saet bû 8.15, dengê zengilê seetan ket bêdengiya ku girtibû hewayê û di ber dengê seetên re keriyekî kevokan firandin. Li wir, li pêşaya beşdaran, agirekî bi rengê fosfor bilind dibû, şîneke kûrd dida wir.

Japonî dizanin şînê bikişînin. Êşen xwe jî ji bîra nakin. Loma jî dikarin bi taybetî bibîr bînin. Çi li Japonyayê û çi jî li gellek welatên din, wê rojê bi gellek awan bibîr tînin. Awayek jî, ji kaxetên rengîn, çêkirina qulingên biçûk e. Gellek qulingên rengîn li gora hunermendiya Origamî, hunermendiya pêçana kaxetan çêdikin. Bi dû re hemûyan bi hevdû vedikin, dikin gilokeke quling. Êdî jê re Senbazuru tê gotin. Senba, bi Japonî hezar e, zuru quling e. Bi wî awayî miriyên Hîroşîmayê bibîr tînin û gazî aşîtiyê dikin. Ji ber ku li gora baweriya çandî ya Japonî, quling hezar salan dilgeş dijîn. Loma jî ji bo ku nexweşên wana jî bikaribin ji nav nivînan rabin, ji wana re qulingên ji kaxetan çêdikin. Loma jî ji bo xwestinên mezin, Senbazuru çêdikin. hezar qulingan bi hevdû vedikin. Li gora ku tê gotin ne karekî hêsan e, lê dîsa jî gellek Japoniyan bi vê munasebetê hezar quling li mala xwe çêkirin. Ji bo ku aşîtiyeke bi hezarsalan bê Hîroşîmayê û dinê tevî Serbazuru çêkirin.

Li gellek welatan, protestoyên bîranîna 50 saliya bomba atomê ku cara pêşî bû para Hîroşîmayê, gihan heta ber deriyên balyozxanên Fransayê. Ji ber ku Fransa dixwaze di demeke kurt de gellek bombên atomê ji bo ceribandinê biteqîne. Loma jî ev heya dor mehekê ye, li çar alîyên dinê, bala greenpeace û organizasyonên aşîtixwaz li ser teqandinên Fransayê ye û dixwazin bikin ku Fransa teqandinan rawestîne. Heta aniha hukûmet û parlementoya Japonyayê jî li ba wana ye. Greenpeace û organîzasyonên aşîtîxwaz dixwazin teqandinên Fransayê rawestînin, çekên atomî li dinê qedexe bikin û bikin ku mirov li tu deverên dinê bobelateke din wek ya li Hîroşîmayê nejîn.



Wêne ya ku wehşeta bomba atomî nîşandide 'Peykerê Aştiyê.'

Li Ser "Kongre û yekitiya neteweyî" Çend Pirs

Z. SORAN

Di 7 ê Tîrmeha 1995 an de, di televîzyona MED'ê û programa "Gotûbêj"ê de, gotûbêjek li ser "Yekitiya Neteweyî" û "Kongreya Neteweyî" hate çêkirin. Bê guman ev tiştekî pozîtîf e ku hêzên siyasî yên Kurdistanê ji bona çareserkirina pirs û pirsgirêkên tevgera neteweyî ya welatê xwe bikaribin rûberû bipeyivin û li ser meseleyên xwe gotûbêjan bikin. Weke ku tê zanîn, rêxistin û hêzên siyasî yên Kurdan di vî warî de ne xwediyê kulturek dewlemend in. Ev rastiya, alîyê herî qels û hejar yê rêxistinên Kurdan e. Ji ber vê yekê ji, pirê caran pirs û pirsgirêkên biçûk dahî di dem û cihên xwe de nayên çareser kirin û di nav hêzên siyasî yên Kurdistanê de dibin sedemên pevçûn, dijminayetî û barbariyên mezin. Ev nexweşî, li pêşiya tevgera giştî ya rizgarîxwaziya welêt dibin asteng û kelemên mezin. Rûpelên dîroka Kurdistanê di vê warê de tije mînaken weha neyînî ne. Aliyekî di yê pozitîf yê gotûbêjên weha jî eve ku partî û grûbên siyasî yên kurdistanê meseleyên xwe yên siyasî bi awakî eşkere û ji raya giştî re vekirî munaqeşe bikin. Heta niha, rêxistinên me xwestinin ku kar û barên xwe yên di derbareyên yekitiyan de dahî li paş deriyên girtî bimeşînin. Raya giştî, pirê caran ji naverok û rastiya wan xebat û gotûbêjan bê par maye. Gava ew xebat biserneki-ne û ketine tengaviyê, wê demê jî her rêxistinê li gor bîrûbaweriyên xwe yên taybetî xwestine wêneyekê li ser çavên gel çibike û sedemên wê yekê li gorî dilê xwe ji raya giştî re şîrove bike. Loma jî, pirê caran rastiya rastî di nav toz û dûxanê de wenda bûye. Ji ber vê yekê; wê gelekî baştir û rasttir be ku gotûbêj û xebatên li ser pirsên siyasî yên ku gel rastûrast eleqeder dikin, bi awakî eşkere bête meşadin û di dema wê de gel ji rewşa van xebatan bibe û rola xwe ya rastî bilîze.

Di derheqê "Kongreya Neteweyî", "Parlamentoya Kurdistanê" ya jî bi awakî giştî "Yekîtîya Neteweyî" de gelek pirsên girîng hene. Di nivîseke ewha kurt de, ez dê li ser her pirsê hûr û kûr ranewestim. Herweha, ez dê analîza gotinên beşdarên "Gotûbêj"ê jî bihêlim nivîseke din. Lê di vê nivîsê de, ez dê tenê bixwazim ku çend pirsên girîng yên di vî warî de ku mirov nikare ji ser gav bike, bi awakî kurt bînim ziman.

Di tevgera rizgarîxwaz û neteweyî ya Kurdistanê de, Yekitiya Neteweyî, Kongreya Neteweyî û Parlamentoya Neteweyî pirsên gelekî girîngin; wezîfeyên neteweyî û dîrokî ne.qet şik tuneye ku tevgera rizgarîxwaz ya Kurdistanê pêwîstiya wê bi avayî û dezgehên weha demokratîk û neteweyî heye. Lê divê em nerînên xwe yên li ser van dezgehên neteweyî zelal bikin. Em ji wan çi fêm dikin? Çerçeweya desthilatdariya wan wê çi be? Em dê bi rastî amade bin ku desthilatdarî û biryarên wan qebûl bikin? Ji bona pêkanîna van desgehan mercên esasî çi ne? û hwd...

Beriya her tiştî, ji bona pêkanîna wezifeyên weha girîng û neteweyî, di nav rêxistinên Kurdistanê, avayiyên neteweyî û demokratîkî û şexsiyetên nîştimanperwer yên ji aliyê civata Kurd ve tênе pêjirandin de, lihevhatineke berfireh pêwîst e. Divê mercê çareserkirina pirsgirêkên weha girîng û neteweyî, li gor girîngiya wan bête amade kirin û tewandin. Be guman ev, ne tenê karê rêxistinekê ya jî çend rêxistinan e. Di vî warî de, divê lihevhatineke heta mumkun be ya herî berfireh çêbibe û her rêxistin wezîfeyên ku bikevin ser milên wan pêk bînin. Di pirsek weha girîng û hevbeş de, tenê beşdariya hinek rêxistinan; ya jî bi zanebûn neqandina çend rêxistinan, kêmaniyeke gelek mezin e. Eger di pirsên weha hevbeş û neteweyî de, hesabên grûbî û menfeetên rojane dêkevin pêş, wê pêşiya xebatên weha bide xetimandin; wê ev xebat bi ser nekevin û nagihêjin armancên xwe yên rastîn.

Gava li ser pirs û pirsgirêkên siyasî peywendî û gotûbêj çêdibin, divê muhatabên wan jî weke hevdû bin. Di mijareke weke pirsa Yekitiya Neteweyî, Enî û Kongreya Neteweyî de, divê nûnerên partî û grûbên siyasî rast û rast rûnin, li ser van pirsan bipeyivin û bi awakî hevbaş wan çareser bikin. Wê ne rast be ku hinek partî û grûb bi nûnerên xwe beşdarî hevdîtin ya jî gotûbêjan bibin û hinek jî bi rêxistinen ku bi wan ve girêdayî ne beşdar bibin. Bi goteneke din; di gotûbêja pirseke weha girîng û siyasî de, muhatabê hêzên ku beşdarî programa "Gotûbêj"ê bûbûn divyabû ne rêxistineke ku bi PKK ve girêdayî ERNK ba; divyabû PKK bi xwe ba. Weke ku tê zanîn, di xebatên beriya niha yên ji bona avakirina Cepheyê de, ne ERNK, PKK beşdar dibû.

Bê guman, çareserkirina pirsgirêk û wezîfeyên weha girîng û neteweyî ne ewqas hêsan in. Ji bona çareserkirin û pêkanîna van pirsgirêk û wezîfeyan, gelek asteng û kelemên objektîf û subjektîf hene. Divê em van şertan bidin ber çavan û li gor wan mercan dest bavêjin van meseleyan.

Weke ku tê zanîn, rêxistinên her çar perçeyên Kurdistanê hemû ne xwediyê yek stratejiyê ne. Hinek ji wan serxwebûnê dixwazin û hinek jî otonomî, federasyonê û mafên kulturî dixwazin.

Hinek rêxistin pêwendiyên wan bi dewletên kolonyalîst yên ku Kurdistan di nav xwe de dabeşkirine hene. Ew hêzên ku di nav van peywendiyan de ne, wê çiqasî bikaribin bi awakî azad û serbixwe beşdarî nav van xebatên hevbeş yên Kurdistanî bibin? Ew têkilî wê çiqasî bikaribin li pêşiya pêkanîna van xebat û wezîfeyan bibin asteng, ji bona ku ev têkilî nebin asteng, divê em çi bikin?

Kultura demokrasiyê û rexneyan di nav tevgera Kurdistanê de gelekî zeîf û hejar e. Loma jî pirê caran hinek rêxistinên Kurdan xwestinin pirs û pirsgirêkên derdikevin holê, bi darê zorê çareser bikin û bi quwetê hebûna xwe bide qebûl kirin. Ji ber vê yekê, îro jî di nava hinek rêxistinên Kurdistanê de barbarî û dijminatiyeke germ heye. Di rewşeke weha de, wê çawa ew rêxistin bikaribin bi baweriyên werin cem hevdu û li ser pirsên weha li hevdu bikin? Gelo em awakî giştî dikarin siyaset û helwestek çawa bimeşînin ku ev kultura paşverû û gemarî ji nav tevgera Kurdistanê rabê ya jî bi kêmanî bê tesîr bimîne?

Di şertên îro de û li gor vê rewşê, gelo wê rêxistinên herçar perçeyên Kurdistanê bikaribin li ser çerçeweyeke hevbeş li hevdu bikin û gavên weha girîng û dîrokî bavêjin?

Ma beriya ku em dest bavêjin Neteweyî, Kongreya Neteweyî ya herçar perçeyên Kurdistanê, wê ne rasttir be ku rêxistinên her perçeyî pêşin yekitiyên perçeyên xwe ava bikin? Gava rêxistinên me nikaribin wezîfeyên acîl û rojane yên ku li ber deriyê wan çareser bikin, wê çawa bikaribin pirsgirêk û wezîfeyên giringtir çareser bikin? Gava em nikaribin li ser axa perçekî Kurdistanê cepheyek neteweyî pêk bînin, em dê çawa bikaribin Yekitiya Neteweyî, Kongreya Neteweyî ya jî Parlamentoya Kurdistanê ya herçar perçeyên kurdistanê pêk bînin?

Eger bi rastî em dixwazin pirs û pirsgirêkên weha giring, neteweyî û dîrokî çareser bikin, divê em pêşî ji pirs û pirsgirêkên acîl, rojane û yên ku ger em bixawzin dikarin çareser bikin, dest pê bikin. Ev xebat û hewldan wê ji bona xebatên weke Yekitiya Neteweyî û Kongreya Neteweyî û Parlamentoya Kurdistanê jî bibe bingeh û pêlikeke esasî.

Türkçe anlamlarıyla bazı Kürtçe deyimler

Ava heft şorba ji dev(êwî)rijîn: Ağzının suyu akmak

Bi ad û wad be :Yeminler olsun

Bi nimê û avdest : Namazında niyazında

Bi parsê ketin :Maddi olarak, bulunduğu durumdan çok daha kötü bir duruma düşmek; dilenecek duruma düşmek.

Cehnima wî kirin(cehnima wî kiriye !) :Cehenme kadar yolu olmak.

Cîyê ar lê tune be dû jê ranabe :Ateş olmayan yerden duman çıkmaz.

Çav (êwî) birrîn : Gözü kesmek.

Çav (êwî) tirsandin : Gözünü korkutmak.

Deqe carê :İkide bir,zırt pırt.

Dest(ê xwe) li qur'anê xistin : Kur'ana el basmak.

Dev(ê wî) ji hev çûn : Hayretten ağzı açık kalmak.

Deyn û dû : Borç harç.

Di hustû ra kirin : Üstüne yıkmak

Eşeda xwe anîn :Şahadet getirmek

Eyba reş : Utanılacak durum, büyük ayıp

Guhê xu kerr kirin : Duymazlıktan gelmek

Gû di xu dan : Çok kızmak, ifrit olmak

Ha bibê ha bibê :Ha söyle ha söyle para etmiyor ki,laf anlamıyor ki

Her ro duro :Her gün her gün, her Allahın günü

Hevalê barê ketî tune : Düşenin dostu olmaz

Hindikê xwe :En azından yoksa yoksa

Ji binê nigê min da :Viz gelir, cehenneme kadar yolu var

Ji dev(ê xwe) revandin :Ağzından kaçırmak

Ji dilê safî : Gönülden, içtenlikle

Ji hal da ketin : Halden düşmek, takatsizleşmek

Ji hal û heş da ketin :Halden takatten düşmek

Ji mirinê xirabtir kirin : Ölümden beter etmek

Kêfa mîra kirin : Bey gibi yaşamak, bolluk içinde yaşamak

Kûçikê Helebê : Züğürt, değersiz, önemsiz, kıymet verilmeyen kimse

Li belê gerîn :Bela aramak

Malê metrûke :Ortalık malı, sahibi olmayan mal

Perr tune ye pê bifire :Sevinçten ne yapacağını bilmiyor,çok sevinçlidir.

Pênc quruşê xwe tê nedan :(birine) Hiç önem vermemek, hiç değer vermemek,

hiç bir şeyden saymamak

Qe mebê :Deme gitsin, sorma gitsin, hiç sözünü etme

Qicix girtin :Birine veya birinin hareketlerine karşı sinir olmak

Revî revî : Apar topar, telaşla, kaçarcasına

Rezîlê alemê kirin : Ele güne karşı rezil etmek

Rika xwe lê girêdan : (birine) Kafayı takmak, başına bela olmak, (biriyle) inatla uğraşmak

Rû (yê wî) negirtin: Yüzü tutmamak

Sed qat :Pek çok, yüz kat, kat kat(bu bir kıyalama deyimidir)

Ser nixamtin :Örtbas etmek

Şûş kirin:Kandırmak, yoldan çıkarmak

Tam nedan:Rahat vermemek, rahatını bozmak, rahatını kaçırmak

Tê derbê mêra bibînî:Sana gününü göstereceğim,görürsün sen!

Tirek kirin:(birini) Çok dövmek pestilini çıkarmak

Tîr lê rabûn: Sancısı tutmak

Wer xuya dike: Öyle anlaşılıyor ki ,öyle görülüyor ki, durum öyle gösteriyor ki

Xew(a wî) revîn: Uykusu kaçmak

Xwe kerr kirin: Duymazlıktan gelmek

Xwedê hez bike:Allah izin verirse, Allahın izniyle

Xwede neke:Allah etmesin, böyle bir şey olmamasını dilerim

Xwede zane: Allah bilir, sanırım, galiba, bana öyle geliyor ki

Yexme ye :Yağma yok ! öyle yapamazsın! öyle şey olmaz!

Zirav(ê wî)qetîn: Ödü kopmak

Kurd û netewebûn

Kamîran Bêkes

Eger em li dîroka avabûn û pêşvaçûna gel û netewan meyze bikin, gerekê di nav rûpel û belgeyên wê de çêkin, wê ji me re xuya û zelal bibe ku şer, ceng û xwînrijandin bingeha vê dîrokê ne. Berî her tiştî netewe xwe wek girsekê, civatekê ku ji hev nayê perçekirin, dinase û hewl dide ku, di hundir çarçevekî sîyasî, di hundir dewleteke milî de hebûna xwe li hember êrîşên neteweyên din biparêze.

Ji nav hemû jîndaran tenê mirov bê gem û firênên zorkeriya lı dijî nijada xwe ye. Mirov dikare bihizire ka çawa mirovekî din tune bike. Ev reng mirov, wek endamên bingehîn, ku di nav neteweyekî de cih digrin wî mirdar û zorker dikin, ku ew jî bi awayekî tevayî dihizire û plana qirkirin û jiholêrakirina netewên din datîne. Ji lewre, dewlet, wek parêzgehenêk, pêdiviyek dîrokî ye ji her milletekî re. Neteweyên bê dewlet, bêyî hebûna xwe ya sîyasî, ekonomîk û kulturî ne jî. Hebûna nirxên netewî yên pîroz, eger hebin jî, herdem di kuşende û tirseke mezin de ne.

Di pêvejoya dîrokê de gelek şêwe dewlet hatine afirandin, ku her yek ji wan li ser pargele parastin û pêşvebirina nirxên cur bi cur hatiye avakirin. Wek mînak; Dewleta oldar, êlperest, navçepereset, neteweperest, çînperest.... û hwd. Helbet pîroztir û birûmettirîn dewlet, dewleta netewî ye ku, wek star ûparêzgeha tevaya netewe ye.

Ma gelo, çima em Kurd, ku ev e ji hezar salan de ye li ser axa Kurdistanê dijîn û hemû mercên netewî di xwe de civandine, heya niha bê Dewlet în ?! Bi a min; bi ser her tiştî de, em Kurd bi xwe jî bi kêrî netewbûna xwe nehatine. Etnonasionalîzma me hîn ji can û dil de negihaye qonaxa parastina netewa xwe. Me hîn xwe wek civateke serbixwe nedîtiye.

Rast e, me Kurdan hemû mercên netewî di xwe de peydakiri û li gor qeyd û bendên ramyarî Em neteweyekîn. Lê jibo ve jînkirina vê rastiyê di realîta jiyan û karvaniyê (pratîk) de, helbet, êtnonasonalîzma me mercê tewrî mezin û girîngtir e. Lew di karvaniyê de tiştê di dîroka me de (û heya radeyekê îro jî) xuya ye ku li gor merc û tenga netewbûnê ye. NEtewbûnî berî her tiştî ruh û hîseke yekbûyî ye. Ew parastina mafên netewî û girtina wan di ser hen tiçtî di nav me kurdan de tu carî nebûye, Em Kurdr hîn ji naveroka netewbûna nûjen dûr in, bîn belengaz, perîşan û bê dewlet in !!

Pir tal e, la rast e. Bay û kalên me xwe Musliman berî Kurd didîn.

Bi navê ol û ayîna hevbeş me bi xwe, demeke dirêj, asîmilasiyona xwe dikir. Me gelek Kurdan jî hîsên xwe yên netewî di nav sînorên êlperestiyê de wendakirin. Dûre jî gelek ji me xwe Sûrî, Irqî, Iranî ya jî Turkî dinasî.... û hwd. mînak gleke in. Lê îro? Iro bi ser gişî de derd û nexweşiyek me dinheye, ew jî ev e: gihîştina koçbera "dabeşiya bîrdozî", ango Em partî û rêxistin in. Em ne êlperest in lê em partî û rêxistinperest in. Her karê partiya min bike baş e, lê hema artiyek din serkeftinên mezin di warê netewî de bidestbîne, baş nîn e. Ew ne serkeftine, "binkeftin"e !! De bes e lo! Ma emê heya kînga xwe kor û kehr bikin?!

Rewşa me ne ev ba, ma wê inek "Kurd" hebûna ku bi behancyên cihê cihê li dijî destkeftina li Başûrê Kurdistanê rewestiyana û Dewleta kurd a Federal ji xwe re dijmin bidîna?! Hêza van kesên "Kurdparêz" çiqas mezin tê xuyakirin bila bê xuyakirin, bi vê helwesta çewt tu carî nikanin alîkariya gelê Kurd bikin û bi kêrî netewbûnê werin.

Dijîtiya li hember Dewleta Kurd rastiya tunebûna gem û firênên zorkeriya li dij nijada xwe, li ba mirov, diyar dike.

En ku dihizirin ku Dewleta Kurd ji holê rakin, meydanê ji xwe tenê re bihêlin, helbet, alîkariya dijminan dikin, "Stiriya" dewleta Kurd ji çavên dijminên dagirker derdixin.

Em îro bi seroketiya Kurdistana Başûr re bin an ne pê re bin, vatinî û erkê her kurdekî ye ku wê destkeftê biparêze, Ew çeper dema ewle bibe stara herî mezin e jibo gelê Kurd li tevaya Kurdistanê.Ez hêvîdar im di demeke nêzîk de wê em Kurd jî bigihin qonaxa netewbûnê û yekîtiya xwe di berjewenda gel û milet de biparêzin, bi yek dengî bi hev re bigîrin: "berî her tiştî em Kurd in". Seydayê mezin Ahmedê Xanî berî sêsed sal gotiye: "bê hevgirtin ne dn dimîne, ne jî dewlet".

POZPELIXÎ Ü LÊVŞINDILÎ

Dilê Hitoyê pozpelixî dikeve hewîka lêvşindilî. Diçe cem wê û dibê "tu min nakî". Hewika lêvşindilî madê xwe li hev dixe û bi rûkî tal dibê "de here işe xwe tu jî! ma ez ê bi wi pozê te yî mîna qûna pîrika min a pelixî re bizewicim hî?

"Ev bersiva gelek tûj û bi mane diçe zora Hitoya pozpelixî û ew jî bersivê awha lê vedigerîne "ma lêva te ya mîna gunnê katikê min şundî ji poza mina mîna qûna pîrika te a pelixî pirr çêtir e qey!.."

ISOYE QAFŞEKAL

Îsoyê Qafşekal di xortaniya xwe de meriveki doxînsist bûye.

Şevekê bi dizi diçe mala Kezoya jinebî ku xerabiyekê bîne serê wê, lê belê kezo di wê hengavê de bi xwe dihese, şekala xwe digre û hem bi qafê îsa dikeve û hem jî dike hewar û gazi.

Gundî li ser vê hewar û gaziyê tên û dinhêrin ku Kezo bi şekala xwe tep û rep li serê îso dixe.

Wele hema gundî jî şekalên xwe derdixin û bi qafê îso dikavin. Welhasil piştî vê mesela şeqlo beqlo îso dibe xwedîpaşnavek manedar û tarixî. Yanê dibe isoyê Qafşekal.

ÇIPOYÊ QUNBEROŞ

Çipoyê Qûnberoş tirekek herî bi nav û deng bû. Navê tirekiya wî ewqas li dunya bela bûbû ku, ji nava welat û ji dervayî welat, ji Tirelo, ji gundê Hîzoya çarfis, ji Emeriqa,ji Ewrûpa û ji gelek cîhên din qefle bi qefle meriv dihatin ji bona tiren wî ên xweşik, xerîbdostê hevhatî guhdarî bikirana. Wî qûna xwe wek aletê muzîkê, yanê wek saz û tembûr û kemançe bi kardanî û pê re wi kilam digot, a wekî evha: *"Ha war nûnim wer nûnim zîrr, zîrr,zîrr / Kûçika biewtinim tirr, tirr, tirr / Zera devşil bisitînim fiss, fiss, fiss / Mala xwe bişewitînim kuss, kuss, kuss"*

(Mustafa Gazî)

Dersîm'ra xhalo

Tu, ju gula wetê na hervê biar de. Serura nat sarê mawo kirmanc têdê evêx xayiniyê evêbibextiyê binê bandira sarê Tirky dero, Serwedana Kurdistany'de tu ji tîîj vejiya. Karo ke torê tu ê roşty xo na xoverestena Xurdistany rosty kerê.

Tavi ke tu na weşênya xo ya nivisnaeny de zof binê zulum de mane kutiky ê feke goneny zof perenê tu. Gurê karunê simara zof gurekarunê sima vênê zere. Hama tu gêrê ke qeweta ke Heşiyanê Kurdistany dovê ti gêrê ka evê na qewete tu nayine serdê bêrê, wastena dismeny thol vez Hama na weşenya gurê xode karo xesaso bin gêrê ke bihet (yansiz), ra her hetra, her cara xeveru biderê. Vengê sarê Kurdistany, xelko nawda; xelko roştber têdê rest bide sima evê qeweta xo qeweta sima bi jê na dawa simawa xêrê de sima teyna niverdo.

Ti weşenya nivisnaenya simare weşenya dergê pêda ve.

Evê tirîşya ROJ'a xo XOVERESTEN'a KURDISTAN'Y reşt ke. DERSÎM'ra XHALO

XAÇEPIRS

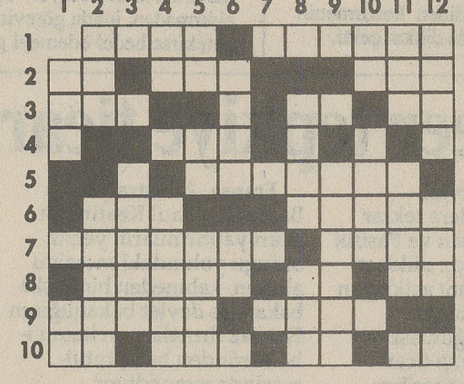

Çeprast:
1- a) Hasret. b) Li hinek ciyan ji çakûç re dibêjin. 2- a) Dîn, mezheb. b) Li ser milê hemala ye (berepaş). c) Hejmarek (berepaş). 3- a) Li hinek ciyan ji dewarên du sali re dibêjin lê bi taybetî tewirek baranê ye (berepaş). b) Tayek ji por. c) Bangek ku ji bo mêran (berepaş). 4) Kesê ku nikare biaxife,bê ziman. 5) a) Di serîhildana 1925'an de serokatiya serîhildanê kir, lê pê re ew û 47 havalên wî di 4'ê îlona 1925'an de bi destê mêtingehkarên Tirk ve bi avakî hovîtî li Diyarbekirê hat kuştin. 6) a) Li hinek ciyan jê re "hep" jî dibêjin, her wekî hebek tirî ,hebek genim. b) Gava ku mirov serma digre pê dikeve. 7- a)Dîroknasê Yûnanî yê bi nav û deng ku di pirtûka xwe de bi her awayî qala Kurdan jî dike. b) Kesê jîr, alîm. 8- a) Bi zaravayê Soranî "lê feqet". b) Di Kurdî de pêşpirtika pirê û her weha di maneya

Bersiva Hejmara berê:
Çeperat:
1- a) Xunavî. b) Dîlan. 2- a)Em. b) Soran. 3- a) Rişk. b) Nîk. 4- a)Adar. b) Lorî. c) Nî. 5- Parî. 6- a)Qîse b) Îro. 7- Kil. 8- a) Ax. b) Dij. c) Şûr. 9- a) Şûjin. b)Ta. 10- a) Têr. b) Nav. c) Gur.
Serejer:
1- a) Xerat. b) Tav. 2- Umid. 3- a) Şapik. b)Şe. 4- a)Kras. b)Dûr. 5-a) Ve. b)Rebij. 6- a) Alî. b) Jin.7- Na. 8- a)Do. b)Kiş. 9- a) Ir. b) Îş. c)Lût. 10- Lan. 11- a) Anîn. b) Ro. c) Tu. 12- a) Kîso. b) Jar.

"gelo ,qey" de jî tê bikaranîn. b)Bi zaravayê Dimilî ji kesên dîn re tê gotin. 10- a) Tewirek nexweşiyê "sitma" (berepaş). b) Rengek. c)Muyê wecê mirovan. d) Kesê bê av mayî.

Serejer:
1- a) Bi zaravayê Dimilî êzing, li hinek ciyan jê re "izim" jî tê gotin. b) Talaz, babelîsk û firotinê bi wê pêk tê. 2- a) Axaftina telefonê (berepaş). b) Tevger,hareket, di maneya "uzuv" de jî tê bikaranîn. 3- Çuwalê mezin, bi taybetî di kişandinê de bi kartînin. 4- a) Agir. b)Bê pere. 5- a) Di axaftînê de mənfî. b)Ciyê ku tê de genim dihêrin. c) Xwarinek ku ji genim (dan) çêdibe. 6- a) Di şûna erê de tê gotin. b) Di Fizîgê de qanûnek.8- a) Xedîyê Tewratê. b) Beg, axa. 9-Ne buhayî, dijîtiyê buhayiyê.10- a) Gava ku bênder li ba dibe genim di cî de dimîne ew diçe (berepaş). b) Di Qurana de sûrreta jinan. 11- a) Bi zimanê Latînî nû. b) Cîhan, gerdûn. 12- a) Qertel. b) Peytextê Sûriyê (berepaş).

Hüseyin Beyaz'ın *'Köroğlu Antep Rivayeti'* ve İlhan Berk'in *'Köroğlu'* eserlerine göre

Kürt Köroğlu ve Köroğlu'nun şiirinde Kürtler

Köroğlu, birçok yapıta da konu olmuştur. Bu yapıtlardan ikisini anacağız. Hüseyin Beyaz'ın 1981'de Karacan Yayınları arasında yayınlanan Köroğlu Antep Rivayeti adlı eseri ve İlhan Berk'in Köroğlu adlı şiir kitabı. Köroğlu'nun Kürtlüğü, Köroğlu öyküsündeki Kürtler, Köroğlu'nun şiirindeki Kürt tiplemeleriyle ilgili ilginç belirlemeler var.

Mirkan DOĞU/W. BURUSK

Halklar, sözlü edebiyat geleneğinin bir parçası olarak efsaneler veya destanlar üretirken, uğradıkları zulmün acısıyla hep bir kurtarıcıya sığınmış, o kurtarıcıların kahramanlıklarını -biraz da abartarak- dilden dile birbirlerine aktarmıştır.

Güneş, Dört Divan Odası'nın üstünde bir gelip bir giderken, sarıya ve kırmızıya boyarken ovayı, bu topraklarda bir Köroğlu efsanesi yaşar... Hani babasının gözlerine mil çeken ve halka kan kusturan Bolu Beyi'ne karşı birkaç arkadaşıyla birlikte isyan eden... Kıratıyla nehirleri, yaylaları, dağları ve köyleri türkü türkü gezen; "Biz fakiriz bizde ne bağ ne bahçe var/ Ama insanız" diyen Köroğlu, birçok yapıta da konu olmuştur. Bu yapıtlardan ikisini anacağız. Hüseyin Beyaz'ın 1981'de Karacan Yayınları arasında yayınlanan *Köroğlu Antep Rivayeti* adlı eseri ve İlhan Berk'in *Köroğlu* adlı şiir kitabı.

Köroğlu, Kürdoğlu mu?

Aylık kültür, sanat ve edebiyat dergisi *Berfin Bahar*'ın son sayısında, Şemsettin Murat'ın ilginç bir yazısı yer adı. Yazının başlığı, "Köroğlu öyküsünde Kürtler." Şemsettin Murat, Hüseyin Beyaz'ın *Köroğlu Antep Rivayeti* adlı eseri üzerinde duruyor.

Murat, Beyaz'ın çalışmasının diğer ilgili öykülerden çok farklı olduğunu belirterek, şöyle devam ediyor:

"İnsanı saran, heyecanlandıran, meraka süren, öfkelendiren, ayağa kaldıran, oturarak dinlendiren olayları güçlü karekterlerle, tiplerle, betimlemelerle vermiş. Bugün bile çağdaş(?) öykülerimizde doğru dürüst yer almayan 'Kürt, Kürdistan' sözcükleri yüzyıllar öncesinin bu öyküsünde yer alır."

Şemsettin Murat, adı geçen kitaptan üç alıntı yapıyor. İkisi Köroğlu'nun Kürtlüğü ya da Kürt görülmesiyle ilgili. Birinci alıntı: "Üsküdar sokaklarında halk (Üsküdar halkı) Köroğlu'na bakıp birbirleriyle konuşuyorlardı:

Hele şu Kürde bak. Parmakları hıyar, kolları çınar gibi, çam oyumunun arasında büyümüş, zaballa bir Kürt. Atındaki ata kurban olsun, ata bak, kendisine bak. Kürtler zaten asbab giymeyi billmezler ki." (S. 44)

Kitabın bir başka bölümünde, aynı konuyla ilgili şu konuşma geçer: "Gasapbaşı Kürdoğlu'na:

-Kürdoğlu sen kimlerdensin?

-Ben mi lo?

-Evet.

-Bana Lo, Kürdistan yaylasında Deli Ali Ağa'nın oğlu Ali derler."(S.60)

Şiirlerde Kürt tiplemeleri

Kitapta, Köroğlu'nun yer yer kendini Kürdoğlu olarak tanıtması, kimilerinin de onu Kürdoğlu olarak anmasının dışında, başka Kürtlerle karşılaşmasıyla ilgili bilgiler ve şiirler de yer alıyor.

Köroğlu bir gün dağda dört kişi tarafından sıkıştırılır. Bu dört kişiden biri Kürt'tür. Bu Kürt, Köroğlu'na kötülük yapmaz. Olaydan etkilenen Köroğlu bir şiirinde şunları söyler:

Bey şehrine ikinci ava giderken
Annacıma çıkdı benim dört kişi
Biri Arap, biri Türkmen, biri Kürt
Öbürünü bilmem ama tat kişi

Türkmen der atından atı alalım
Tat der ki asbabını soyalım
Arap der bunu kuma gömelim
Kürdoğlu der hepimizden mert kişi (S. 83)

Şemsettin Murat, Köroğlu vb öykülerle ilgili ilginç bir belirleme yapıyor ve şöyle diyor: "Günümüzde bile karşılaştığımız temel sorunlarımızı içeriyorlar ve özlemini çektiğimiz yaşam biçimlerini sanatsal bir yapı içinde sergiliyorlar."

İlhan Berk'in Köroğlusu

1955 yılında yayımladığı "Köroğlu" adlı şiir kitabında ilginç yorumlarda bulunur İlhan Berk. Köroğlu, Kürt coğrafyasını dolaşır Kürdü, Ermenisi ve Rumuyla dilleşir, onlara haksızlıklara karşı çıkmalarını öğütler.

.....

Sonra nice bey zulmünden kaçanları
nice Celali kursağını
Tok etmişti
Nice fukaraya
Nice donsuza
Ruma, Ermeniye
Kürde

Çamlıbel'i mekan belletmişti.

İlhan Berk Köroğlu'nun ağzından konuşmaya devam ederken Evliya Çelebi'nin tanıklığına başvurur:

Bu dünyada en güzel şey
Zulüm üstüne seferdi
Ben birçok krallar gördüm
Padişah mendilleri kullandım

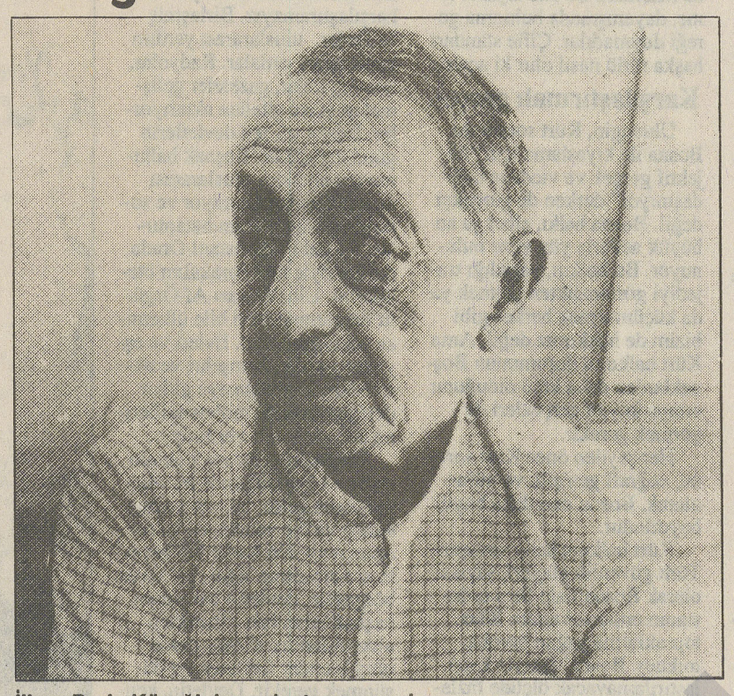

İlhan Berk, Köroğlu'nun destanını yazdı.

Cihanda en güzel şey
Kulluğu yok etmekti
Çamlıbel'de eşitliği sevdim.

Bir de Han Ayvaz var; Köroğlu'nun can dostu... Hani o gül dalının kökünde değil, en güzel onun ellerinde durduğu yiğit Ayvaz... Ve sonunda ferman çıkar yiğitler hakkında: "Nerede yakalanırlarsa ya cellat ya idam!" Düşerler yollara...

Zulüm üzre
Yedi yol önümüzde
Yedi karanlık şehirde katlimize ferman
Zulüm oldukça dünyada
Ayvaz'ın kılıcı gibi bir kılıç
Yüreği gibi bir yürek
Bizimledir
Zulüm oldukça ben her yerdeyim
Benimle bütün Çamlıbel her yerde
Ver elini kanlı Sıvas

der ve girer kente. Sıvas'ın içi ıssız, ağaçları ve paşası karanlıktır. Kentin üstünde gece bin yıl gibi durmaktadır. Köroğlu, yoldaşlarıyla Erzincan'da, Munzur eteklerinde, Erzurum'da arkalarında bin atlı, ellerinde ferman halkla söyleşip, türküleşirler. Köroğlu her gittiği yerde dağları daha bir sever, daha bir yürekli konuşur:

Zulüm oldukça benim vaktim bitmedi
lüzumum hiç azalmadı dünya yüzünden.

Kürt olsun, Türk olsun halk, Köroğlu'da kendisini bulmuştur. Ağaya, beye karşı açılan isyan bayrağının sembolü, türkülerin gürleyen sesi, deyişlerin yanık ezgisidir Köroğlu...

Çocuklarımız yarın bizden utanmamalıdır...

Arkadaşımız M. Sait Alpaslan'ın, oyun yazarı Cuma Boynukara'yla yaptığı söyleşiyi yayınlıyoruz.

Elimizde ikisi basılmış; biri baskı aşamasında üç oyununuz bulunmakta... 'Çok Geç Olmadan', 'Muhtaro' ve 'Günaydınlara Uyanmak...' üç oyunda da temanın aynı olması bilinçli bir tercih mi?

-Bu oyunlar, "Botan Üçlemesi" adını verdiğim oyunlar... Ben her şeyden önce burada yaşıyorum. Ve burada olup bitenleri de, neyin niçin ve nasıl olduğunu ve nasıl olması gerektiği üzerine, günümüze ve bir sonraki kuşağa aktarmanın asli görevim olduğuna inanıyorum. Bilindiği üzere sanatçılar yaşadığı sürecin tanıklarıdır. Bizler bir makinanın dişlileriyiz. Örneğin, 'Botan Üçlemesi' diye nitelendirdiğim oyunlarımın sürece tekabül etmesi rastlantı değildir. Bu üçleme, Türkiye'de yüzyıllardan beri atılan kin tohumları sonucunda, birbirlerini tanımayan insanların, birbirlerine nasıl düşman olduklarını aleni bir şekilde sahneye koyar. Bunu yaparken, her zaman bir insanın yaşamı için olmaı gereken bir ögenin altını, ısrarla çizer: Barış... 'Çok geç Olmadan' oyunumda bu arzu, kendini çok daha fazla dayatır... Bu aynı zamanda, koşulların iki coğrafyada kardeşçe yaşayan insanlara dayattığı bir olgu. Çocuklarımız için cennet yapılmaya layık olan bu toprakları kan gölüne çevirmeye hakkımız yok...

'Çok Geç Olmadan' adlı oyununuzu özellikle önce çıkardınız... Oyun iki heceyle sabitleniyor: Barış... Ama yaşanan bu kirli savaşta nasıl bir barış?

Her şeyden önce katıksız ve art niyetsiz bir barış... Oyunda, bildiğiniz gibi gerilla, koşullarını zorlayarak, bir köylünün tedavisinden dönerken yerli işbirlikçinin ihbarı sonucu, pusuya düşürülerek esir alınır. Ve karakola getirilir. Getirildiği karakol birkaç saat öncesi gerillaların saldırısına uğramıştır ve yaralı askerler vardır. İklim kıştır ve ulaşım olanakları yoktur... Doktor

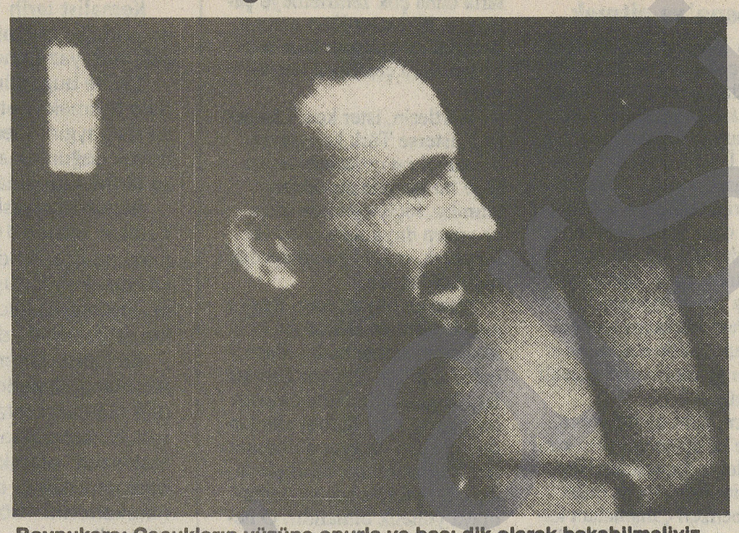

Boynukara: Çocukların yüzüne onurla ve başı dik olarak bakabilmeliyiz.

gerilla; yaralı olan askeri tedavi eder... Ve bir sorgulama başlar. Subayla gerilla arasında süren bu tartışma ve sorgulama; ulaşımın kapalı olmasının da etkisiyle, gittikçe özlem duyulan bir ilişkiye döner... Her zaman söylediğimiz bir söylem doğruluk kazanır: Düşmanımız koşullarımızdır.

Bununla akla ilk getirdikleri bence varılmasını düşündüğümüz noktaya bizi daha da çabuk ulaştırıyor... Cepheye sürülen insanlar asla savaş taraftarı olmak istemediler... İstenen ilişkilerin yaratılması için birilerinin esir, birilerinin de gardiyan olması mı gerekiyor? Elbette gerekmiyor... Çünkü ekmek, su, hava herkese yetecek orandadır. Ama acıları çoğaltmak; birilerinin bu kirli savaşın ganimetlerini paylaşmak, yaşatılan acıların; kan ve gözyaşları içerisinde edinilen yerin ne kadar arzulanamayacağı alenidir.

Size göre istenen barışın bunca saldırıya uğraması ve süren savaşın daha da azgınlaşması bu ganimet paylaşımından mı kaynaklanıyor?

-Şüphesiz... Özlem duyulan sonuca ulaşmak istemeyenlerin bu ganimetten pay aldıkları doğrudur. Bunu da çok daha kötü sonuçlar doğuracak taktik ve strateijilerle azgınlaştırdıkları alenidir. Bunu bir kan davasına dönüştürmek de süren savaşın geri dönülmez ve en çirkin olan boyutudur. Oysa; ekonomi hiç konuşulmamaktadır. Bunun doğuracağı sonuçları ve dörtnala o yöne doğru gidenleri durdurmak halkların en acil ve ortak görevidir. Süren kirli savaşın ne Nusaybin'li Jiyan'a ne de İzmir'li Remzi'ye bir faydası yoktur...

İsterseniz tekrar oyuna dönelim... Gerek ulaşımın kapalı olması, gerek iletişimin olmaması ve oluşan sorgulama ortamı sonucu subay ve gerillanın birlikte yaşayabileceklerine inanması ve gerillanın serbest bırakılması... Oysa kapı önünde, Anadolu'nun bilmem hangi köyünden vatanı kurtarmak(!) için gelen bir erin gerillayı sırtından vurması sanırım oyunun nirengi noktası...

Burada bir alegori yaptığınızı sanıyorum... 70 yıllık cumhuriyet sürecinin daha öncesinde de, yani kurtuluş savaşlarında bu iki kişinin şahsında, iki halk aynı olayları yaşamıştı... Tekrarlanan senaryo halklarımızın kaderi mi?

-Kader değil de, halkımıza karşı gelenekselleşen bir tavır desek belki daha doğru olur. Şimdi Osmanlının katliamcı ve halklar düşmanı Yavuz Sultan Selim Dönemi'ne gitmemize hiç gerek yok. Son 70 yıllık sürece, yani Cumhuriyet dönemine bakalım. Birileri gelir ya da birileri gönderilir; "vay efendim; eskiden şu oldu, bu oldu, bunlar bize yarar getirmiyor... Zararın neresinden dönülse kardır... Bizler etle tırnak gibiyiz" deyip Lozan'a gittiler... Ne oldu? Sonuç ortada... Oyunun finalinde hep bu korkuları yaşadım ve hala da yaşıyorum. Olası bir durum da Kürt halkının yeniden kandırılması ve sırtından vurulması... Biz subayla gerillanın her ne kadar genel bir doğrudan bahsederek ve yaptıkları nokta, bize her zamankinden daha titiz (geçmişte yaşanan örneklerden) düşünmemizi öğütler... Çünkü; paradigmanın söylemleriyle, "Vatanımı korudum" diye katledilen gerilla, sürdürülen kirli savaşa barut dökmekten başka bir şey değildir... Aynı davranış, gerillanın tedavi edebileceği halde, gerilla kurşunuyla yaralanan askeri ölüme bırakmasında da karşımıza çıkmaktadır.

'Çok Geç Olmadan' adlı oyununuz TC Kültür Bakanlığı'nın 1993 yılında açtığı 'Oyun Yazma Yarışması" ödülünü aldı... Kirli savaşı sürdüren devletin aynı zamanda böylesi bir bakış açısına sahip olmasını nasıl yorumluyorsunuz?

-Bu oyun yazma yarışması, denebilir ki, Türkiye'de tiyatro ve oyun yazımı alanında açılmış en büyük yarışmalardan biri... Hatırladığım kadarıyla, en yetkin tiyatro yazarlarının eserleri de birlikte olmak üzere 150'ye yakın oyun katıldı... 'Çok Geç Olmadan' oyununun da aralarında bulunduğu on oyuna ödül verildi. Yarışma şartnamesinde kazanacak oyunların Devlet Tiyatroları'nca sahneleneceğine ilişkin bir madde bulunuyordu.

Ne yazık ki, oyun Devlet Tiyatroları'nın repertuarına girmesine rağmen henüz sahnelenmedi. Diğer dokuz oyun aynı sezon içerisinde Devlet Tiyatroları'nın değişik sahnelerinde oynandı. Ve hala da oynanıyor. Her alanda olduğu gibi, bu alanda da barışa için somut adımlar attırılmasına yönelik engeller yaratıldı ve yaratılıyor.

Yaklaşık bir aydır zindanlarda ve dışarda açlık grevleri sürüyor ve ilk on beşgün içinde 2 şehit verilmiş durumda...

Bu, aynı zamanda Kürt Halkının barışı dayatması açısından gelinen noktayı da açıkça gösteriyor... Barışı eserlerinde yoğunlukla işlemiş bir yazar olarak Kürt halkının barışı bu denli dayatması ve gelinen süreç hakkındaki düşüncelerinizi öğrenebilir miyiz?

-Barışın bizlere daha uygar, daha yaşanılası bir dünyayı sunacağına inancımı her insan gibi ben de koruyorum... Öyle bir ülke düşünün ki; 80 yaşındaki kadınlar seslerine kulak verilmesi için kendi iradelerine hükmederek günlerce aç kalabiliyorlar. Coplanabiliyorlar, tutuklanıp işkence görebiliyorlar...

Yani insanlığı bu kadar ayaklar altına alanlar, farkında olmadan ya da farkında olarak insanlık adına büyük bir suç işliyorlar.. Bunların yargıçları da kendi çocukları olacaktır. Yıllardır cevabını bulamadığım bir soruyu kendime sorup dururum: Bunlar; barışa köstek olanlar, insanlık onurunu zedeleyenler yarın kendi çocuklarının yüzlerine nasıl bakacaklar? Günümüzde en büyük suç barış yanlısı olmak ve barışı istemek(!)

Oysa siz bütün eserlerinizde barışı isteyerek bu yarayı kaşıyor ve büyük bir suç işliyorsunuz(!)... Bu yarayı kaşımaya ve bu suçu işlemeye devam edecek misiniz?

-Ben barışın bizlere hava, su ve ekmek kadar gerekli olduğuna inancımı hiçbir zaman yitirmedim... İnsanlığa karşı işlenen bu suça duyarsız ve tavırsız kalmak, yarın çocuklarımızın bizden utanacağı bir soru hazırlamak anlamına gelmektedir. Onların yüzüne onurla ve başı dik olarak bakabilmek dururken gelecekte bizden utançla bahsedilecek bir konuma düşmenin kimi ne yara olacak ki? Yarın çocuklarımız bizden utanmamalıdır. Onların yüzüne onurla ve başı dik olarak bakabilmeliyiz.

Zonguldak Fotograf Grubu'dan Jamal'e destek

Kültür Servisi- ABD'nin Pensilvanya Eyaleti'nde, 1981'de bir polisi öldürme suçundan idama mahkum edilen siyah gazeteci Mumia Ebu Jamal'ın cezasının, en son 17 Ağustos günü infaz edilmesine karar verilmişti. Bu karar üzerine, Jamal'la ilgili uluslararası çapta yeni bir kampanya başlatıldı.

Türkiye'de de İnsan Hakları Derneği(İHD), çok sayıda kültür merkezi, farklı dünya görüşünden aydınlar, idamı durdurmak için çalışma içine girdi.

Öte yandan Jamal'in avukatının, halen hapiste bulunan yeni bir tanığın, Jamal'in suçsuzluğunu kanıtlayacak bir ifade vermeye hazır oduğunu söyledi. Bütün bu gelişmelerin etkisiyle, Philadelphia Temyiz Mahkemesi, idam hükmünü süresiz erteleme kararı aldı.

Bu arada, Zonguldak Fotoğraf Grubu, Türkiye'deki Jamal'i destekleme kampanyasının bir parçası olarak, Zonguldaklı bir grup işçi, sanatçı, esnaf ve aydınla birlikte, ilgili mahkemenin yargıcına ulaştırılmak üzere ortak bir metni imzaya açtı. Gerekli imzalar toplandıktan sonra, metin mahkemeye gönderilecek.

Zonguldaklı girişimcilerin imzaya açtığı metin şöyle:

"Sayın Yargıç,

Gazeteci, yazar Bay Ebu Jamal'in ölüm cezasına çarptırılmış oduğu ve infazın 17 Ağustos günü gerçekleştirileceğini öğrenmiş bulunuyorum.

Düşüncem uyarınca, sebep ne olursa olsun ölüm cezası hukuka dayalı bir devlette planlanmış cinayetle özdeştir.

Sizden önyargılardan ve ırkçılıktan arınmış bir mahkemede yeniden yargılama hakkına mutlaka sahip olması gereken Bay Jamal'in infazının engellenmesini talep ediyorum."

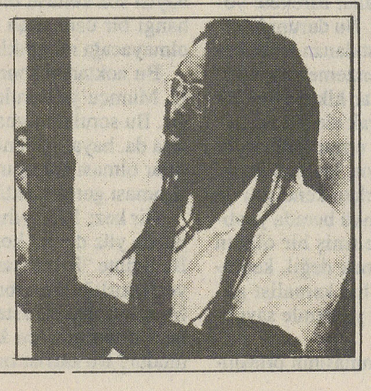

(Ulusal) ruhi şekillenme ve sanat

Ali BİÇER

Ulusal sanatın (daha geniş kavramla 'ulusal kültür'ün) ne olduğunu açıklamaya kalkışan birinin, 'ulus'un ne olduğuna da kısaca yanıt getirmesi gerekir. Voltaire, "Bir kavimi diğerlerinden ayıran karaktere, törelere, temel geleneklere, hatta kusurlara bir ulusun öz niteliği denir" der. 20. yy'ın hemen başlarında R. Springer ise, ulusun "bir ve aynı biçimde düşünen ve aynı biçimde konuşan insanlar birliği (assaocation)... toprağa bağlı olmayan bir çağdaş insanlar grubunun kültürel topluluğu" olduğunu ileri sürer.

Marksistlerin ulus konusundaki görüşleri ise, 1913'te Stalin'in "Marksizm ve Ulusal Sorun" adlı makalesiyle netlik kazandı. Lenin'in de katıldığı Stalin'in ulus konusundaki tanımı şöyledir: "Ulus, tarihsel olarak oluşmuş, kararlı bir dil, toprak, iktisadi yaşam ve kendini kültür ortaklığında dile getiren ruhsal biçimlenme birliğidir." Stalin'in bu tanımı, birçok burjuva bilim adamı tarafından da geçerli kabul edilmiştir.

Stalin'in bu tanımının günümüzde, özellikle Avrupa dışındaki ulus oluşumlarına tam yanıt verdiğini söylemek oldukça güç. Ama bugüne kadar bu tanımdan daha doğru bir tanımın yapılmadığı da ayrı bir gerçek. Bizi asıl ilgilendiren, bir ulusun ruhi şekillenmesi ve onun özünü oluşturan sanattır. Ruhi şekillenme de sadece ulus içinde değil, ulusal azınlıklar ve kimi özgün halk toplulukları için de var olan bir olgudur.

Ulus tanımını yapan bütün araştırmacılar ruhi şekillenmeyi vazgeçilmez ölçü olarak görür. Springer, ulus için toprağa bağlılığı şart görmez. Stalin "Eğer tek bir dili konuştukları halde, İngiltere, Kuzey Amerika ve Irlanda gene de üç ayrı ulus oluşturuyorlarsa, bunda birbirlerinden farklı yaşam koşulları sonucu, bu ülkelerde kuşaktan kuşağa meydana gelmiş bulunan, özgül ruhsal biçimleniş oldukça önemli bir rol oynamıştır" der. Aynı dili konuştukları halde iki farklı ulus, üç farklı dili konuştukları halde (İsviçre gibi) tek ulus olan halklar vardır; ama aynı ruhi şekillenme içinde olup da ayrı iki ulus oluşturan halklar yoktur. Diğer yandan, kimi uluslar içinde "özerk" ruhi şekillenmeler olsa da, kelimenin tam anlamını dolduran iki ayrı ruhi şekillenişten bir tek ulus olamaz.

Kuşkusuz ruhi şekillenmeyi oluşturan dil, toprak ve en önemlisi de iktisadi yaşam birliğidir. Bu genel olarak doğrudur; ama kimi özel durumlarda bu ölçüler olmadığı ya da çok zayıf olduğu halde de bir ruhi şekillenmeden söz edilebilir. Bu durum sadece ulusal azınlıklar için değil, ulusal azınlık olmayan kimi topluluklar için de geçirlidir. Marksist literatürde dil, toprak ya da iktisadi yaşam birliği gibi herhangi bir özelliğini kaybeden halkların ulus değil, ulusal azınlık konumuna düşeceği belirtilir.

Yahudiler yıllarca dünyanın dört bir yanına dağılmış ve herbiri kendi içinde yaşadığı topluluğun dilini konuştuğu halde ve birbirleriyle sıkı bir ekonomik içinde olmadıkları halde, kavim ve daha çok dinden gelen özelliklerle bir Yahudi ruhi şekillenişini koruyabilmişlerdir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Filistin topraklarına yapılan göçler, emmperyalistlerin desteği ve zorla, zaman içinde bir İsrail ulusu oluşturuldu. İsrail ulusu oluşturulurken Yahudilerin en önemli ortak yanları dinden gelen ruhi şekillenmeleriydi.

Bir başka örnek de, Alevilerin konumudur. Alevilerde dil, toprak ve iktisadi yaşam birlikleri olmadığı; hatta farklı kavimlere mensup oldukları halde, ortak bir ruhi şekillenişten söz edilebilir. Türkler, Kürtler, Araplar vs. farklı halklardan oluşan Alevi topluluğunun gelenek, görenek ve yaşam biçimleri gibi ortak değerleri vardır. Toroslardaki birAlevi (Tahtacı Türk) ile Dersim'deki bir Kürt Alevi karşılaştıkları zaman paylaşacakları değerleri bulmakta zorlanmazlar. Bunun için dilleri, kökenleri, toprakları iktisadi birlikleri, kısacası ulusları farklı olduğu halde, ortak bir Alevi edebiyatı ve kültürü oluşturabilmişlerdir. Kuşkusuz Aleviler bir ulus değil, farklı ulusların içinde bulnmaktadırlar. Ama bu farklılıklarına rağmen, deyim yerindeyse, "özerk" bir ruhi şekillenme oluşturuyorlar. Bu "özerklik" Alevi bireyin ulusal, yani Kürtlük ya da Türklük kimliğini zayıflatan değil, tam tersine zenginleştiren bir etkendir. Tıpkı modern matematikteki küme sisteminde olduğu gibi...

Yukarıdaki her iki örnek de dine dayalıymış gibi algılansa da, tam olarak öyledir denemez. Yahudiler için sadece din değil, zayıf da olsa, başka etnik özellikler de gözlemlemek olanaklıdır. Ama Alevilerde hiçbir etnik (kavim) bağlılık yoktur. Ayrıca her din kendine bağlı olan birey ve topluluklarda belli bir ruhi şekillenme oluştursa da, çoğu zaman sözü edilir bir düzeye ulaşamaz.

Anlatmaya çalıştığımız her dinin ortak bir ruhi şekillenme oluşturduğu değil; kuşkusuz din olsun, dil olsun ruhi şekillenme üzerinde belli bir etki oluşturmaktadırlar. Ama, buna dayanarak bir genelleme yapılamayacağı gibi, bir belirleyicilikten de söz edilemez. Ruhi şekillenme dil'e, toprağa, iktisadi birliğe doğrudan bağlı olmadığı gibi, dine de bağlı değildir.

Burada kendilerine özgü yaşama biçimlerini yaklaşık bin yıldır koruyagelen Çingenelere değinmek gerekir. Bugün Çingenelerin üzerinde yaşadığı ortak bir coğrafya olmadığı gibi, ortak bir pazarları da yoktur. İnanç olarak ortak bir inanca sahip değillller. Avrupa ve Amerika'daklier arasında Katolik, Ortodaks ve Protestan Hıristiyanlar olduğu gibi Anadolu'dakiler arasında da Alevi ve Sünni müslüman olanlarına rastlamak olanaklıdır. Çingenelerin ruhi şekillenmesi üzerinde en az rol oynayan etkenin din olduğunu söylersek, hiç de yanlış olmaz. Keza dil'in de pek etkili olduğu söylenemez. "Temeli Hindistan'ın eski dili Sankristçe"ye dayanan çeşitli lehçeler kullansalar da, buna daha çok gizliliğe gereksinim duyduklarında başvururlar. Genelde içinde yaşadıkları halkların dillerini kullanırlar. Çingeneler, dünyanın her tarafına yayılmış olmalarına rağmen, ortak bir ruhi şekillenme içinde bulunurlar. Dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar, hemen hemen hepsinin yaşama biçimi birbirine benzer. Ve başka halkların kendilerine benzetme, kendi içlerinde eritme çabalarına karşı hep direnmişlerdir. Çingenelerin ruhi şekillenmesinin yansımalarına yazılı edebiyatta rastlamak pek olanaklı olmasa da, müzikte sözü edilir bir etkinlikleri vardır. Çigan müziği, Çingene ruhunun aynasıdır.

Biz sanat (edebiyat)'ın bir ulusun halkın ve topluluğun -diğer birçok etkenin yanı sıra asıl belirleyici olarak-ruhi şekillenmesinin ürünü olduğunu düşünüyoruz. Ruhi şekillenmenin halklar ve topluluklar içindeki önemi yukarıda verdiğimiz örneklerle ortaya çıktı. Söz konusu olan sanatsa; dil, din, coğrafya, renk, iktisadi birlik, ırk vb. etkenlerin hepsi ruhi şekillenmeden sonra gelir. Sanatın içeriğine doğrudan yansıyan, halkların-toplulukların temel özelliklerinin ifadesi olan, ruhi şekillenmedir. Bir halkın sanatı, o halkın ruhi şekillenmesinin aynasıdır. Bir sanat yapıtının hangi ulusa, halka ve topluluğa ait olup olmadığını, o ulusun, halkın, topluluğun ruhi şekillenmesini ifade derecesiyle ayırt edebiliriz.

Bir halkın ruhi şekillenişi kapitalizmle başlamadığı gibi, ulus olmakla da doğrudan bağlantılı değildir. Bilindiği gibi ulus olgusu kapitalizmin bir ürünüdür. Ruhi şekillenme ise alet kullanma ve topluluk bilincinin gelişmesiyle zamandaş, ulusal sanat-edebiyat dediğimiz zaman, aslında kavranılması gereken, bir halkın uluslaşma sürecine girdikten sonra ulusal özelliklerini işleyerek yarattığı yapıtlardır. Ama birçok halk uluslaşma sürecine girmeden önce de edebiyata (sözlü ve yazılı) sanata sahipti. Örneğin Yunan edebiyatı, İran edebiyatı Kürt edebiyatı... Kürt ulusal edebiyatı Ehmedê Xanî ile başlar ama, Xanî'den önce de Elî Herîrî, Melayê Cizîrî, Feqîyê Têyran gibi Kürt edebiyatçıları vardır.

Atika'nın 8. sayısı çıktı

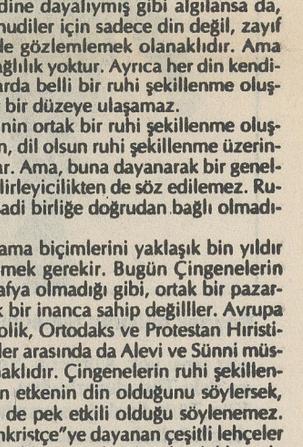

Aylık yazın dergisi *'atika'*nın 8. sayısı çıktı. "Bu bahçe onların bahçesi değil/şiir bahçesi"dir sunuşuyla başlayan yazıda, "Şunu belirtmeliyiz ki *'atika'* 'niçin çıkıyor' sorusuyla beslenerek çıkıyor; ama tam olarak 'şunun için çıkıyor' gibi bir yanıtın peşinde değil, edebiyat hamallığı yapmak gibi bir niyeti hiç yok. Biraz da devrimci estetiğin sanatsal bilinçle oluşacağına inanıyor; bu yüzden de ideolojileri değil sanatın ideolojisini ön plana çıkarmaya çalışıyor (du). Bir başka söyleyişle emdiği güneş ışınlarını renk olarak yansıtmaya çalışıyor" biçiminde görüşler yer alıyor. Sayfalarını sadece şiire ayıran dergide, Müslim Çelik, Yavuz Özdem, Pablo Neruda, İrfan Yıldız, Turgay Kantürk, Nuh Ömer Çetinay, Mecit Ünal, Altay Öktem, Küçük İskender, Filiz Özdem, Serdar Koçak, Mustafa Köz, Zeynep Aliye, Berdan Karagöz ve Oğuz Özdem gibi şairlerin ürünleri yer alıyor. Derginin sayfaları şiiri özümseyen herkese açık. İsteme adresi: Mühürdar Cad. Akmar Pasajı- 70/21 Kadıköy-İst.

Bosna, 'Tunceli' ya da Kürt gerçeği

B. ŞİLAN

Türkiye'de "Bosna Kampanyası" tüm hızıyla sürerken, Kürt halkının durumu da ister istemez karşılaştırmalı olarak gündeme geliyor ve izlenmekte olan çifte standart politikasının tartışılmasına neden oluyor. 1 Ağustos tarihli *Hürriyet* gazetesindeki "Bosna-Tunceli" başlıklı köşe yazısında, Hadi Uluengin de aynı konuya değinme gereği hissetmiş.

Uluengin, "Bosna'ya gidelim ama önce Tunceli'ye gidelim" cümlesiyle biten, bir arkadaşına ait mektubu ele alırken, Kürdistan'da yaşanan kimi gerçekleri kabul ediyor, hatta bir *Hürriyet* yazarı için cesurca sayılabilecek saptamalarda bulunuyor. Ancak yaptığı tesbitler arasında, öyleleri var ki, katılmak mümkün değil. Bunları da şu başlıklar altında özetleyebiliriz:

Birincisi Uluengin'e göre; "...Kürt sorununu Bosna ile kıyaslamak objektif gerçek ve vicdanla bağdaşmıyor."

İkincisi, kendi deyimiyle "angaje" Kürt aydınlarının, "Bosna İçin İnsanlık Girişimi" adındaki girişimin, bu ülkeye yapmayı düşündüğü yürüyüşte, en önde olmaları gerekiyor.

Üçüncüsü, Kürt sorunun çözümünde "Türk çoğunluğun duyarlılığını ıskalayacak", "ülke çoğunuluğunun hissiyatını hafife alacak" bir çözümün badarttır .

Her şeyden önce çifte standart, Uluengin'in yazısının başlığında göze çarpıyor. Öyle olmasaydı, bu yazının başlığının aslında "Bosna-Tunceli" değil, "Bosna-Kürdistan" olması gerekirdi. Yok eğer resmiyette adı Tunceli olan yöreye vurgu yapılmak isteniyorsa, o zaman da "Bosna-Dersim" denmeliydi. Demek istediğim, Bosna bir ülke, bir coğrafi alan olarak kendi ismiyle çağrılırken, Kürdistan ve Dersim ambargolular. Elbette bu, Uluengin'in kişisel eksiği olmaktan öte, Türkiye'de var olan çifte standartın bir yansımasıdır ama varlığı da bir gerçektir.

Yine çifte standart

Öte yandan Bosna'da savaş başlayalı üç yılı biraz aşıyor. Kürdistan'da ise ırkçı-şoven terör, 1924 yılından beri yürütülmektir. Bu 71 yıllık dönemin 25 yıldan fazlası, ülkemizde sıcak savaşla, yakıp yıkma ile geçmiş. 1925-38 soykırımını bir yana bırakalım; son 15 yıldır olanlar, herkesin gözü önündedir. Kimilerinin sandığı gibi, köy boşaltma işi son birkaç yılda ortaya çıkmış değil. Bu, 1980 darbesiyle birlikte hızlandırıldı. Örneğin, aralarında benim köyümün de bulunduğu Kiğı'nın 60 dolayında köyü, 1983'lerde tamamen ya da kısmen boşaltılmıştı. Daha Bosna sorunu ortada yokken, Yugoslavya parçalanmamışken, "Bosna İçin İnsanlık Girişimi"ni oluşturan çevreler, yakılıp yıkılan Kürt köylerinin, kent ve ilçelerinin durumunu görmezlikten geldiler. İşkenceye, toplu tutuklamalara, sürgünlere, faili meçhul cinayetlere; dil, kültür ve doğa katliamına gereken tepkiyi göstermediler. Hatta çoğu ona destek verdi. Cizre'ye, Şırnak'a, Hakkari'ye, Yüksekova'ya, Silvan'a ve benzeri öteki yerlere gitmek, akıllarına bile gelmedi. Topraklarından sürülmüş aç ve yoksul Kürtleri, yerleşmeye çalıştıkları Çukurova, Ege ya da Marmara'da bile ziyaret etme, dayanışmada bulunma gereği duymadılar. Çifte standart başka türlü nasıl olur ki acaba?

Karşılaştırmalı gerçek

Uluengin, Kürt sorununu Bosna ile kıyaslama için "objektif gerçek ve vicdana bağdaşmıyor" derken de gerçekçi değil. Bosna halkı, elbet şu an büyük acılarla yüz yüze bulunuyor. Bu halkın, yaşadığı trajediyi görmezlikten gelmek ya da küçümsemek herkes gibi bizim de hakkımız değil. Ama Kürt halkının durumunun Boşnaklardan daha kötü olduğunu ortaya koyan gerçekleri de görmek gerekir.

Her şeyden önce Kürt sorunu, coğrafi genişlik ve nüfus olarak, Bosna'dan daha büyük boyutludur.

Kürt halkına karşı savaşan Türk güvenlik güçleri, sayısal olarak Bosna'daki Sırp ordusunun onlarca katıdır. Kürt topraklarına yağan bomba miktarı, Bosna'dakiyle karşılaştırılamayacak ölçüde fazladır. Kürdistan'ı bu yönden, olsa olsa ABD işgali dönemindeki Vietnam'la karşılaştırabiliriz. Şu an tümüyle insansızlaştırılmış Kürt toprakları bir araya getirilirse, bütün Bosna'nın yüzölçümünü çok aşan bir alan ortaya çıkar.

İkincisi, yukarıda da değindiğimiz gibi, Kürt sorununun yaşandığı süreç, Bosna sorunundan çok daha uzun bir zaman dilimini kapsamaktadır. Her iki ülkedeki savaşların eşit yoğunlukta olduklarını kabul etsek bile, daha uzun süreli savaşın, tahribatının daha fazla olacağı ortadadır.

Üçüncüsü ve en önemlisi ise Bosna halkının kendine ait kurumlarının var olmasıdır. Yani bu halk, parlamentoya, hükümete, radyo ve televizyona, orduya; sağlık, eğitim, dini ve öteki kurtuluşlara sahiptir. Oysa Kürt halkı bunlara sahip değil.

Dördüncüsü, Bosna sorunu ile Kürt sorununu, uluslararası alandaki durum itibariyle de karşılaştıramayız. Birleşmiş Milletler, uluslararası yardım kuruluşları ordalar. Radyolar, televizyonlar, gazeteler gelişmeleri günü gününe aktarıyorlar. Bosna tek tek devletlerin gündemindedir. Boşnak halkının temsilcileri, uluslararası alanda resmen tanınıyor ve sorunun çözümüne muhataptırlar. Ya peki Kürdistan! Orada durum öyle mi? Bırakalım ötekilerini, Uluslararası Af Örgütü'nün temsilcileri bile ülkemize sokulmuyorlar. Evleri ve eşyaları yakılan hemşehri ve akrabalarıyla görüşmeye giden delegasyonlara, milletvekillerine bile giriş izni verilmiyor.

Ülkemizde, Bosna'dakinin on katı büyüklüğünde bir olay meydana gelse, bu, dünya basınına ya hiç yansımaz, ya da onun onda biri kadar bir önemle zor ele alınır. Eğer, bir savaş bölgesine, devletin bakanları, başbakanları bile girmekten alıkonulabiliyorlarsa, orada olup bitenler üzerinde iyi düşünmek gerekir. Devletin, kendi kimi yöneticilerinden dahi gizleme gereği duyduğu şeyler nelerdir acaba?

Dünya politikasına yön verenler, Bosna'daki savaşın adına "Sırp saldırganlığı", "soykırım", "etnik temizleme" vs. diyor. Ama sıra Kürdistan'a gelince, vahşetin adı "terörizme karşı mücadele" oluyor. Clinton, Kohl ve Chirac gibi suç ortakları, daha fazlasını yapsın diye Türk yönetimine ekonomik, politik ve askeri destek vermekten kaçınmıyorlar.

"Türk duyarlılığı"

Son olarak, Kürt sorunu "Türk duyarlılığı" ya da "ülke çoğunluğunun hissiyatı" arasındaki bağlantıya da değinmek istiyorum.

Kuşkusuz, ilke olarak sorunun çözümü için Türk ve Kürt halkları arasında bir diyalog kurulabilse ve gerekli barışçıl adımlar atılabilseydi, bu her iki halkın da yararına olurdu. Aynı şey, bundan sonrası için de geçerlidir ve bu konuda her demokrata, her barışsevere büyük görevler düşmektedir. Ama ne yazık ki pratikte durum hiç de iç açıcı değil. Türk halkı, öylesine şoven duygularla şartlandırılmış ki, Kürt sorununda "çözüm" sözcüğünü duymaya bile tahammülü yok. Dün "Bulgaristan Türkleri", bugün "Bosna" için sokağa dökülenler, Kürdistan'daki durum söz konusu olduğunda, ya hepten kör ve sağırlar, ya da yapmaları gerekenin tam tersini yapıyorlar.

Başka bir deyişle, halk kitleleri belli dönemlerde, iktidar sahipleri tarafından aldatılabilir ve kötü bir politikanın kuyruğuna takılabilirler. Hitler'in arkasındaki kitle desteği az mıydı? ABD halkı, Vietnam savaşının ilk yıllarında yönetime az mı destek verd? Türkler, Kıbrıs işgalini çılgınca alkışlamadılar mı?

Demek oluyor ki, iki halk arasında yakın ilişki ve diyalog kurulsa bile bu, Kürt halkının kaderinin Türk halkı eliyle çizilmesi gerektiği anlamına gelmez. Her halk gibi, Kürt halkı da, kendi kaderini özgürce belirleme hakkının yegane sahibidir. Türk halkının geleceğini başkaları; örneğin, Ruslar, Araplar, Farslar belirlesin diyor muyuz?

Zaten eğer ilkesel ve pratik açıdan böyle olmasaydı, ulusal kurtuluş mücadelesi, kaç ülkede başarıya ulaşabilirdi? Hindistan, sömürge olmaktan çıksın mı, çıkmasın mı diye İngilizlere, Cezayir'i Fransızlara sorsalardı, kaç kişi "evet" derdi acaba? Onu da geçerek daha yakın dönemden örnekler alalım. Daha üç-beş yıl öncesine kadar koca Sovyetler Birliği vardı. Rus halkı orada çoğunluktu ve ayrımlara karşı çıktı.

Bosna'ya gitmek

Ama Türkiye de dahil kimse, Rus çoğunluğunun ne düşündüğünü gözönüne almadı ve Baltık ülkeleriyle, Kafkas ve Ortaasya cumhuriyetleri ayrıldılar. İyi mi, kötü mü oldu tartışması bir yana, o halklar kendileri istediler ve ayrıldılar. Önemli olan buydu. Eritre, aynı şekilde daha iki yıl önce, ülke halkının "evet" demesiyle, Etyopya'dan ayrılmaya karar verdi. Peki başkaları için geçerli olan tüm bu haklar, sıra Kürtlere gelince neden sürekli ters dönüyor?

Bence, Kürt aydınlarının, Türkiye'de şu an var olan kimi girişimler çerçevesinde Bosna'ya gitmeleri, ya da öteki türden benzeri çalışmalara katılmaları yanlıştır. Bu, Kürtlerin "Mehmetçik" olarak Kıbrıs'ı fethetmeye gitmelerinden farklı değil. "Bosna İçin İnsanlık Girişimi" içerisinde şovenist duygularla hareket etmeyen, iyi niyetli insanlar olabilir, vardır da. Ama bu noktada genel seyir nasıldır ona bakmak gerekir. Türkiye'deki ırkçı ve şoven çevrelerin, bu ve benzeri olayları nasıl istismar ettikleri, sömürdükleri ortadadır.

Türk egemen çevreleri, insan haklarına değer verdikleri için Bosna sorununa eğiliyor değiller. Onlar bunu, bir yandan "Adriyatik'ten Çin Denizi'ne kadar Türk dünyası" sloganıyla ifade edilen yayılmacı amaçlarla yapıyorlar. Bosna, onlar açısından gelecekte, Avrupa'da ayak basacakları bir kaledir.

Öte yandan bu sayede, zaten yeterince zehirlenmiş olan kitleler, ırkçı ve şoven duygularla daha çok zehirlemeye çalışıyor, dikkatler Kürt sorunu ile açlık ve yoksulluktan başka taraflara çekilmek isteniyor.

Kürtlerin, ister kendi başlarına, isterse Türk barışsever ve demokrat çevreleriyle birlikte bu konuda atacakları adımlar, hiçbir şekilde ırkçı ve şoven duygulara prim vermeyecek, onlara yaramayacak biçimde olmalı.

Hem en büyük acıyı Boşnaklar çekiyor olsalar da, Bosna'da ezilen halk sadece onlar değiller. Yer yer Hırvatlar, Boşnaklarla Hırvat kuvvetlerinin ele geçirdikleri alanlardaki Sırplar da aynı durumdalar. Yaklaşımımız tümüyle insancıl, eşitçi ve adaleti sağlamaya yönelik olmalıdır. O nedenle de bu tür baskıların, kimden geldiğine ve kimlere yöneldiğine bakılmasızın, bütünüyle mahkum edilmeleri gerekir.

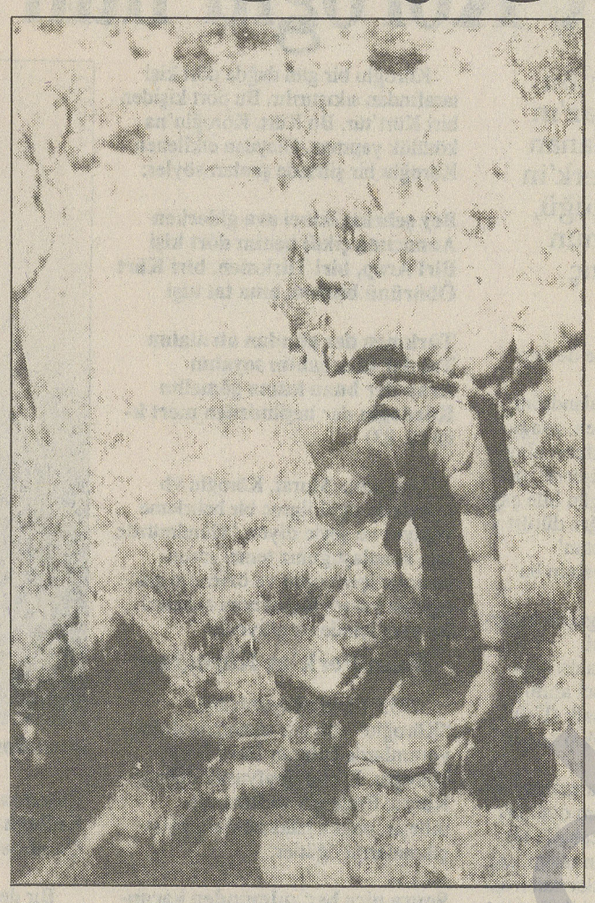

Kürt sorunu, Bosna'dan daha büyük boyutlu.



Boşnak halkının temsilcileri, uluslararası alanda resmen tanınıyor. Peki ya Kürtler?..

şarı şansı yok. Kürtlerin, Bosna'daki Türk duyarlılığını, Kürt,Türk diyaloğu açısından da gözönünde tutmaları gerekir.

Yine Uluengin'e göre "Bosna İçin İnsanlık Girişiminin", bu ülke ile ilgili olarak gösterdiği "hassasiyet", "Demokratların hiçbir konuda çifte standartlı davranmayacağını" da gösteriyor.

Ulengin'in görüşlerine, en son belirlemeden başlayarak değinmek istiyorum. Bence söylenenin tam tersine, amacı ne olursa olsun, söz konusu 'Girişim'in tutumu, çifte stan-

Türk-Yunan savaşında pazar ekonomisinin silahları! (2)

Hasan YILDIZ

Oysa bu tür siparişler çok daha önceleri zaten yapılmaktaydı. Ankara'nın aradığı ise hükümetlerin bilfiil müdahalesini sağlayarak Yunanistan'ı yalnızlaştırmaktı.(*)

Ankara ve Atina'ya bildirilen hükümetlerin tarafsızlık kararı Bağlaşık güçlerin kendi aralarındaki ilişkilerde sorun yaratmamak ve uluslararası yasalara uyulduğunu göstermek içindir. Yoksa hangi "özel" nedenler altında olursa olsun İngiliz subaylarının İnabolu'da silah işlerine bulaşmaları bugünün ölçüleriyle gerçek bir skandaldır. O günkü şartlar altında ise skandal resmi yazışmalar içinde kaybolup gitmeye mahkumdur.

İtalyan hükümeti ise silah sevkiyat işini yarı resmi olarak kendisi üstlenir. Bağlaşık güçler arasında en zayıf ülke olması, dönemin gerektirdiği ekonomik ve siyasal çıkarlardan pay alabilmek için hiç de "uluslararası prensipleri" görünürde bile olsa uygulama niyetinde değildir. Bir İtalyan gemisi 1 Aralık 1921'de durdurulduğunda silah sevkiyatı açığa çıkar. Gemide bulunan Türk subayı saklanarak kurtulur (A.g.e. cilt 242, s.156).

Ankara hükümetine silah sevkiyatı "özel-resmi" ilişkilerle devam ederken, Yunanistan yanlısı birçok tanınmış şahsiyet hükümetler nezdinde girişimlerde bulunarak bu ülkeye de askeri yardımın yapılmasını sağlamaya çalışırlar. Ancak elçi Pelle her seferinde Fransa'nın politikasına ters olan bu istemi geri çevirir. Raporlarında "Yunan ordusuna hiç güvenilmeyeceğini" belirtmekten çekinmez (A.g.e. cilt 241, s.72).

Bu belgeler ışığında Tuncay-Mumcu tartışmasına geri döndüğümüzde, ortada gerçeği aramak yerine kendisine ait ya da resmî tarihe ait şartlandırılmış bir bilgiyi doğrulamaya çalışmak için zorlama yorumlara gidildiğini görmekteyiz. Çünkü U. Mumcu ele aldığı yanlış belgelerin hızıyla daha da ileri giderek Şeyh Sait hareketinin İngiliz kışkırtması olduğunu mantık yoluyla açıklamaya çalışmaktadır İngiliz-Kürt işbirliğini teorik olarak pekiştirmek için silah ticaretinin o yıllarda hükümetlerin denetiminde olduğu savında boş yere direnmektedir.

Ancak silah ticareti konusunda soru sorulacaksa önce anti-emperyalist olarak sunulan kemalist harekete yönelmek gerekecektir. Bu durum Kürtlere Londra'dan postalanan silah katologlarına hiç benzememektedir. Üstelik bu katologlar hikayesini bir devlet politikası olarak ele almak, aynı zamanda İngiliz emperyalizmini küçümsemektir. Sayın Mumcu tezini kuvvtlendirmek isterken kendisini de ele vermektedir. Çünkü burada yaptığı tarihsel, olmuş-bitmiş bir olayın gerçekliğini araştırmak değil, kendisine de empoze edilen kemalist görüşleri bilim-dışı bir yöntemle savunmaya çalışmaktadır.

Şeyh Sait ayaklanmasının ortasında "dünya silah ticaretini" elinde bulunduran bir ülkenin dünyadan habersiz bir şekilde "Kürdistan Kraliyet Harbiye Nazırlığı"na silah katalogları göndermesi ancak iyi bir kara mizah örneği olabilir. Sadece bu olayın kendisi bile İngilizlerin aykalanmayla direk bağlarının olmadığını göstermektedir. Eğer en ufak bir bağ kurulmuş olsaydı İngilizler, güney hududu boyunca silahların kataloglarını değil, orijinallerini pekala gönderecek imkan ve kapasiteye sahiptirler. Buradaki güldürü, bir halkın kaderiyle ilgilidir ve bu nedenle affedilmez bir acılığı vardır.

Dünya ile oyun oynayan İngiliz diplomasisinin henüz nereye varacağı belli olmayan bir isyan hareketinin ertesi günü, katologlarla kendisini deşifre etmesi nasıl beklenebilir? Bu, onların politik kültürüne ve tecrübelerine aykırı bir durumdur. Silah sanayisi söz konusu olunca, bunun herhangi bir özel silah tüccarının da işi olmayacağı rahatlıkla anlaşılır.

Bu noktadan sonra resmi tarihe ve U. Mumcu'ya sorulacak sorular vardır. Bu sorular kaynağını belgelerden alsa da, hayal gücünü de zorlayan sorular olması bakımından ihtiyatla ele alınması gerekecektir.

Bir kez; 1925 yılında Posta İdaresi yüzde yüz devlet kontrolü altındadır. Bu tarihte "Kürdistan Kraliyet Harbiye Nazırlığı-Diyarbakır" adresli zarfın nasıl olup da İstanbul Posta Merkezi'nden gözden kaçtığı sorulmuş mudur? Bu zarflar nasıl olup da yolu-na devam etmiştir?

Geriye iki şık kalmakdadır:

Birincisi: Ya silah ticaretine yeni başlayan acemi bir tüccarın işidir.

İkincisi: Ya da Kürt-İngiliz işbirliğini kanıtlamak için yaratılan bir provokasyondan ibarettir.

Katologların, hiçbir hukuksal yanı olmayan İstiklâl Mahkemelerinde önemli bir belge olarak sunulması gözleri Londra'ya çeviriyor. Eğer gözler görmek isterse Londra'da bulunan bir 'Türk Teşkilat-ı Mahsusa' ajanını neden görmesin?

Yoksa devlet bilgisi dışında, üzerinde ürkütücü kelimelerle dolu adrese postalanan katologların Diyarbakır'a ulaşması düşünülemez. Şüphesiz bir kayıtla; "Suç delili yerine ulaşsın" diye emir verilmemişse!..

Kürt isyanlarında yabancı parmağı aramak o kadar önyargılı hareket noktasıdır ki, bu konuda bilimde var olan "şüphe" tamamıyla ortadan kaldırılmaktadır. "Doğu Anadolu İsyanlarında Yabancı Parmağı" adlı araştırmasında Prof. Dr. Bayram Kodaman çok daha ileri giderek, 1937-1938 Dersim İsyanı'nı Fransız kışkırtması olarak açıklayabilmektedir.

Dünyadan ve bölgeden oldukça bağımsız durumda yaşayan Dersimlilerin Fransızlarla ne tür bir ilişkiye geçtikleri hiçbir somut veriye dayanmazken, bir varsayım olarak aynı yıl alevlenen Hatay sorunu arasında bağ kurarak isyana mutlaka bir "yabancı parmağı" bulaştırmaya çalışmaktadır (Tercüman gazetesi 15 Temmuz 1987).

İşte Kürt ulusal hareketi kendisini, böylesi sudan suçlamalarla savunmaya zorlamaktadır.

(*) 20 Mayıs 1921'de Ankara'daki Fransız Ticaret Temsilciliğine yapılan başvuruda firmalardan istenen malların çeşitleri herhangi bir sorun yaratmamıştır.

Liste şöyledir:

1-Askerler için 200.000 çift yün çorap.

2-Askerler için 200.000 çift deri ayakkabı.

3-Askerler için 200.000 yün elbise.

4-Askerler için 200.000 yün palto.

5-Askerler için 200.000 yün kuşak.

6-Askerler için 200.000 su geçirmez sırt çantası.

7-Askerler için 200.000 demir veya alüminyum matara.

8-Askerler için 200.000 battaniye.

9-200.000 Amerikan tipi 4-6 kişilik portatif askeri çadır.

10-250.000 savaş sargı paketi.

11-Taşınması kolay 3 bin km mesafelik bir radyo istasyonu.

12-Uçak aletleri.

13-50.000 kg gazete kağıdı.

Bu siparişlerin Antalya ve İnebolu limanlarına teslim fiyatlarıyla hesap edilmesi istenir. Karşılığı ise yüzde 40'ı hemen mal tesliminde ödenecek, kalan daha sonra Antalya'da bulunan iki bankadan Banco di Roma ve Osmanlı Bankası'na veya Merkezi Paris'te bulunan İnebolu'daki Osmanlı Bankası'na yatırılacaktır (A.g.e. cilt 96, s. 271).

Tarih teorisi ve yöntem

Sait ÇİYA

Tarihin değişik tanımları var. Her tanım, tanımlayanın önceliklerine göre değişiyor. En genel anlamıyla tarih bugünden önceki dönemin toplam ifadesidir. İnsanlar arası her türlü ilişkiyi ve insanla doğa arasındaki ilişkileri, kendisine temel alır tarih teorisi. Dinlerin büyük çoğunluğunda ölümden sonra cennet ve cehennem inanışı var. Tarihe de, insanlığın bugünden önceki cennet ve cehennemi, öteki dünyası diyebiliriz.

Zamanı, dün-bugün ve yarın olarak üçe bölüp, dünü tarih olarak ele alırsak, yaşanılanın değiştirilemeyeceği gerçeğini görürüz. Bugünü değiştirebilir, yarını kurabiliriz. Ama, geçmişi değiştirip-yeniden kuramayız. Tarihçi ilk olarak tarihte olanları olduğu gibi kabul etmeli, onu kendi keyfiyetine göre değiştirmemelidir. Tarihçi, politik görüşüne göre tarihsel olaylardan belli sonuçlar çıkarsa da, bu salt bir yorumdur. Buna tarih bilinci de diyebiliriz.

İşgal edilmiş ülkelerin ve yenilmiş siyasi hareketlerin tarihleri de gasp edilir. Bir ulusun ve siyasi hareketin tarihinin, düşmanları tarafından yazılması büyük talihsizliktir. Zira böylesi bir tarih yazımı, yazarların politik ihtiyaçlarına göre tarihin değiştirilmesini beraberinde getirir. Ne var ki, "tarihe malolmuş" deyiminin ifade ettiği gibi tarihsel gerçekleri değiştirmek mümkün değildir. Hatta böylesi bir çaba ters teper. Tarih, başka bir zamanda ya da yerde gerçek yüzüyle ortaya çıkar. Tarih aynı zamanda yazıdır, alettir. Yol, köprü, heykel, insanın yarattığı her şeydir. Tüm bu insani yaratmalar arasında bir ilişki vardır. Birisi diğerini koşullandırır ve hakkında ipuçları verir. Tarihe ait gerçekler gizlenemez. Tarih bugüne aktardığı birikimlerle intakımını da alır.

Osmanlı döneminde tarih yazımı, daha çok sarayın gözüyle olayların kaydedilmesiydi. Padişahların hayat hikayesi de diyebiliriz, bu tarih yazımına. TC dönemi ise her şeyin resmi tanımına uygun olarak, tarihin de resmileşmesi dönemi oldu. Türkleştirilen (!) Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının karşısında yıkıcı ve talancı olmanın yarattığı psikolojik arka planın da baskısıyla, on bin yıllık uygarlıklar ve halklar bir gecede Türkleştirildi. Bozkır kültürünün kendine güvensizliğinin, Batı karşısındaki aşağılık kompleksinin sonucu olarak Ermeni, Rum, Laz, Kürt ve halklarının tarihleri Türkleştirildi ama, sahip çıkıldığı iddia edilen uygarlıkların yaşayan mirasçıları ise fiziki tasfiyeye tabi tutuldular. Bunun başka şeylerin yanında önemli nedenlerinden birisi de, gerçek sahipleri varken hırsızların sözlerine kimsenin inanmayacağı olgusuydu.

Türk tarih tezi, henüz yazıldığı dönemde etkisini ve geçerliliğini yitirdi. Yazanlar bile inanmıyorlardı. Dünyanın bir-iki halkı hariç herkesi Türk yapan tarih profesörleri, aynı dönemde Atatürk'e, Milli Şef'e, orduya, Kürtler, Aleviler, Rumlar, Zazalar ve öteki halklar hakkında gizli raporlar sunuyor, bastırma ve asimilasyon planları hazırlıyorlardı.

Açık ki, Türk tarih tezi Osmanlı'nın mirası üzerine suni olarak yaratılmış ve Türkiye'nin olmayan tarihini yaşıyor ve onu tarihin meşru çocuğu olarak göstermek istiyordu. Yazılanlar, gerçeklere uymadığı için bu tezler arşive havale edildi, onun savunuculuğuna soyunduğu gayr-i meşru çocuk ise tarihin cehennemine yolcu yapılmak üzere...

Kemalist tarih tezi inandırıcılığını yitirdi ama, etkide bulunduğu coğrafyada bazı izler de bıraktı. Bunu daha çok tarih yazımında izlenilen yöntemde görüyoruz.

Tarihe bugünün siyasi ilişkileri, ulusal-sınıfsal değerleri ile bakmak yöntemi, Kemalist tarihin muhalifleri arasında da yaygın. Gerçi bu konuda bazı istisnalar var. Ama, büyük çoğunluk aynı yöntemle Kürt tarihi, Laz tarihi, Zaza tarihi, Gürcü tarihi yazıyor.

Bugünkü siyasi ilişkilerden, ulusal-sınıfsal olgulardan hareket ederek 100-200 yıl, hatta bin yıl öncesini yazmak, açıkça kendi hayallerini tarihe mal etmektir. Tarih yazıcısı kendi düşüncelerini, hayallerini tarihsel süreçlere, kişilere havale edemez. Bilim-kurgu yöntemi ile tarihin sayfalarında dolaşmak akıl kârı değildir.

Kemalist dönemi, 19 yy'ın olaylarını yakın tarihsel süreç olarak değerlendirebiliriz. Hatta, 1921-38 arası yaşanan olayların taraflarından yaşayan çok sayıda tanık da var. TC kendisine karşı gelen her türlü toplumsal hareketi "eşkiyalık" olarak değerlendirdi. Katliamları haklı göstermek için halkın direnişine, "Ayaklanma" dedi. Kürtlerin hareketlerini "bölücülük ve yabancı kışkırtması"olarak gösterdi.

Şimdi bu dönemin tarihini yazma iddiasındakilerin büyük çoğunluğu Kemalist tezleri "olumluyor", yüzeysel yaklaşımlarla tarih kuruluyor. Kemalist tezlerde "eşkiya" yere "kahraman", "bölücü" yazılan yere de "Kürt yurtseveri" yazılarak tarih yazıldığı iddia ediliyor. Daha da ileri gidenler var. Kendi görüşlerine göre, o günkü direniş ve isyanlar "bağımsızlık istiyordu", ya da "federasyon istiyordu" diye tespitlerde bulunanlar var.

Gerçekte ise, Kemalist tarih tezlerinde, suçlamalarda ancak bazı ipuçları bulabiliriz. Tarihçi başka kaynakları, o dönemdeki ulusal-siyasal süreçleri, varsa birinci elden belgeleri birleştirip tezini yazmalıdır.

Aşiret ilişkilerinin belirgin olarak öne geçtiği, dinsel farklılıkların ulusal-siyasal süreçlerde etkili olduğu, ortak bir ulusal edebiyat ve iç ilişkinin olmadığı koşullarda, bir aşiret önderini bugünün siyasetçisi gibi konuşturmak siyasal ajitasyon yapmaktır. Tarih yerine masal anlatan birisinin dediği gibi "heyecan vermek için" kalemi oynatmaktır.

Her siyasi-ulusal, dinsel hareket kendi döneminin ürünüdür. Eğer gerçekçi bir değerlendirme yapılmak isteniyorsa, o dönemdeki ekonomik ilişkileri, siyasal şekillenmeleri, ulusal boyutta, dinsel yapılanmaları dikkatle inceleyip, mevcut kaynakları (belgeleri) değerlendirerek bir sentez yapmak gerekiyor.

Kaldı ki, bundan yüz-iki yüz yıl öncesinde günümüzdeki anlamda ulusal duygular belirleyici değildi. Olsa bile bugünkü biçimini almamıştı. Mesela, Osmanlı tarihinde Hıristiyan-Müslüman, Kızılbaş-Sünni çelişkisi daha belirgindir. Dinsel farklılıklar ve hareketler belli etnik temellere, sınıfsal ayrımlara tekabül etse de, günümüzün ulusal hareketleri ve istemleri oluşmamıştı.

K.Kürdistan kökenli tarih yazarlarının büyük çoğunluğu sosyalist etkilenme içerisinde olmasına rağmen tarih, isyan liderlerinin, aşiret beylerinin tarihi olarak yazılıyor. Botan Miri'nin kahramanlıklarını anlatmak, fakat Botan köylülerini unutmak, dahası Botan beylerinin kestiği Asuri ve Yezidilerden hiç bahsetmemek tarih yazıcılığı değil, "Ulusal kahramanlar" yaratmaktır.

Kemalist tarihin başka bir etkisi de Kürt olmayanların Kürt gösterilmek istenmesidir. Bir ailenin seceresini yazmak gibi, bir ulusun tarihini, kimliğini, yazmak mümkün değildir. Fırat ve Dicle arasındaki tüm uygarlıkları Kürtlere ait göstermek, uygarlık ürünlerinin ilklerini hep biz bulduk demek, Kemalizmin Kürt kopyasını çıkarmak demektir.

Masal ayrı, tarih ayrıdır. Gerçek devrimcidir.

Doğu Ergil ile birlikte barış için çağrı metni hazırlayan İsmail Nacar:

Silahların susması önemli

Şerif KAPLAN

Çağrı metni ve girişimleri konusunda, İsmail Nacar sorularımızı yanıtadı.

Kısaca ne yapmak istediğiniz konusunda biraz bilgi verir misiniz?

- Elimizdeki metni pazartesiden itibaren imzaya açtık. Her kesimden insanların kendini bulabileceği isimler olacaktır. Kürt, Türk, İslami, siyasi parti temsilcileri, aydınlardan her kesimden bu metine imza koymalarını isteyeceğiz. Belli bir aşamaya geldikten sonra halkın da katılımıyla Ankara'da bir basın açıklaması yapacağız. Bu metni halkın bilgisine sundukan sonra bir ateşkes çağrısında bulunacağız. Ateşkes çağrısının ardından Kürtler ile Türklerin yoğun olarak bir arada yaşadıkları kentlerde barış toplantıları yapacağız. Mersin, Adana, Diyarbakır, gibi illerde toplantılarımızı yapacağız.

İstediğiniz noktaya gelebilir misiniz?

- Barış, Kardeşlik Komitesi, 1992 yılından beri kurulmuş, o günden bugüne kadar çalışmalarını sürdürüyor. Bu konu ile ilgili herkesin görüşlerini aldık. Bu metni Doğu Ergil ile birlikte hazırladık. Bu metin nihai bir metin değildir. Birtakım eksiklikler olabilir, bazı kesimlerin katılmadığı noktalar olabilir. Objektif, tarafsız bir şekilde yazmaya çalıştık.

Metni kimlerin imzasına açtınız?

- Herkesin imzasına açtık. Şu anda İlahiyat Fakültesi'nde bazı arkadaşlar imzalıyorlar. Salı günü Meclis olağanüstü toplanırsa, Meclis'te imzaya açacağız. Gazeteci bazı arkadaşlar imzaladılar. Temel amacımız, her kesimin imzalamasıdır. Sağcısı, solcusu, İslamcısı, Kürdü, kim olursa olsun imzalarını alacağız. Bu girişim, mahşeri vicdanın gönüllü bir girişimidir. Halkın talebi olarak ortaya getirmek istiyoruz.

Girişim içinde kimler yer alıyor?

-Şu anda isim söylemek istemiyorum. Zamanla ortaya çıkacak. Tabi ki, baştan beri beraber olduğumuz bazı eski bakanlar, milletvekilleri, Mikail Elçin, İsmail İlhan, Hasan Cemal, Cemalettin Azman, Recai İskenderoğlu gibi ilk çekirdek kadroyu oluşturanlar...

Şimdi daha geniş bir katılım var. Meselenin en zor tarafı, kamuoyunda ürkeklik var. Böyle bir barış girişimine ihtiyaç olduğunu herkes söylüyor. "Belli bir düzeye gelsin, ondan sonra biz de katkı koyalım" diyorlar.

Metnin TOBB raporu ile aynı güne denk gelmesinin bir amacı var mıydı?

-Bölgeyle ilgili, halkımızla ilgili ciddi sayılabilecek ilk rapor TOBB raporudur. Bu çalışmanın bizim için bir önemi vardı. Birincisi silahların susması çok önemli. Şu anda Türkiye o noktaya geldi. Silahsız bir ortamda sorunun tartışılması gereği noktasına gelindi.

Rapordaki birtakım gerçekler ve bilgiler çerçevesinde biraz daha meselenin akılcı düşünülmesi üzerinde durulabileceğini düşündüğümüz için, raporla aynı döneme denk getirdik. Bu rapor, devletin yönlendirdiği bir rapor değil. Doğu Ergil mümkün olduğu kadar objektif bir araştırma yaptı. Kendisinin Türk tarafı ya da Kürt tarafı gibi bir meselesi yoktur.

Öncelikle 3 aylık bir ateşkes öneriyorsunuz. Daha önceki ateşkes gözönünde bulundurulduğunda bunu mümkün görüyor musunuz?

- Teorik olarak oturduğunuz yerde birtakım şeyleri tartıştığınız zaman ve şu andaki atmosfere de baktığınızda hiçbir şey yapmamanız gerekiyor. Herkesin evinde oturup, hiç barıştan söz etmemesi, ateşkesten söz etmemesi ve bu mücadelenin ilelebet devam etmesi lazım. Barış girişimlerine ve çabalarına ihtiyaç var. Burada gazeteniz aracılığı ile söylemiş olayım. Benim komite sözcüsü olarak, özellikle PKK'den ricam, PKK'nin tek taraflı da olsa, elindeki silahları bırakarak, buna son vermeleri... Türkiye'de herhangi bir şeyden bahsettiğinizde, adamlar hemen "Terör var, adamlar öldürülüyor, PKK'nin saldırıları devam ediyor. Bu ortamda bunlar konuşulur mu, tartışılır mı?"diyorlar. Bu mazeretin ortadan kaldırılması için en azından PKK'nin çok samimi bir şekilde bunu arzu etmesi gerekir. Bizim çağrımız ortada, taraflar içindir.

Bu işin Türkiye'de daha rahat tartışılabilmesi için, her kesimin talebi olan bu barış girişimi için PKK'nin silahlı saldırılarına samimi bir biçimde son vermesi lazım. PKK bunda samimi olursa, tahminlerimizin üzerinde gelişmeler olacaktır. O bölgedeki sıkıntılarımız PKK ile doğmuş değil. Aşağı yukarı 150 yıldır bu memleket toprakları üzerindeki bir kimlik bunalımı sonucudur. Yani sorunlu yapıdan kaynaklı bir şeydir. Onun için soruna gerçekçi yaklaşmak lazımdır. Sorunu PKK olarak görmemek lazım. Barış girişimimiz hiçbir şeye koşullu değildir. PKK böyle bir kolaylık sağlarsa, çalışmalarımız daha da rahat olacaktır.

Ateşkes için belirlenmiş bir zamanı mı düşünüyorsunuz; yoksa hemen mi böyle bir talebiniz var?

- İmzalar bittikten sonra, Ankara'da yapacağımız bir basın toplantısı ile birlikte, böyle bir çağrı yapacağız. Bu çağrı için bir zaman tespit etmiş değiliz. Sürekli kan kaybı oluyor. Ne kadar erken davranır, erken sonuç alırsak, o kadar bizim lehimizdedir.

İlk ateşkes döneminde olduğu gibi tek taraflı ateşkes ilan edilirse ve devlet buna uymazsa, tavrınız ne olacak?

- Birtakım siyasi parti liderleri ile görüştük; başta ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz olmak üzere herkesle görüştük. Herkeste edindiğimiz izlenim şu: Demokrasi konusunda birtakım eksiklikler var.

Bu coğrafyada yaşayan değişik kültürlerin birtakım sorunları var. Bunların halledilebilmesi için kavganın bitmesi lazım.

Böyle bir çok sesli girişim sonunda PKK samimi bir adım atmazsa, böyle bir şeyin olabileceğini zannetmiyorum. Devlet de yaraları sarmak için birtakım adımlar atar.

İsmail Nacar kimdir?

1950'de Malatya'da doğdu. Ankara Üniversitesi Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun oldu. 1973 'ten itibaren *Yeni Anlım* dergisini belli aralıklarla çıkardı. Nacar'ın çeşitli gazete ve dergilerde çok sayıda makale ve araştırması çıktı. Şu anda beşten fazla kitabı basılmaya hazır bir şekilde bekliyor. Nacar, İslamcı bir yazar olmasına karşılık, tarikat ve hurafelere karşı çıktığından dinci kesimler tarafından da pek sevilmiyor.

DEP'li Kılınç: Özal, Öcalan'la görüşmüştü

● Baştarafı 1. sayfada

Doğan'ın mektubunda, Özal tarafından Kürt sorununun çözümü için hazırlanan ve "Silahların bırakılması" koşuluna dayanan Kürt Planı 4 aşamadan oluşuyor: 1-Oluşturulacak tarafsız bir birim, dağdan inen PKK'lilerin yazılı ifadelerini alacak. 2-Eyleme katılmayanlar silahlarını bırakarak normal yaşama dönebilecekler. 3-Eyleme katılanlar seçme ve seçilme hakkı dahil her türlü vatandaşlık hakkından yararlanabilecekler. 4-Beş yıl süre ile herhangi bir eyleme katılmazlarsa verdikleri ifadelerin belgeleri imha edilecek.

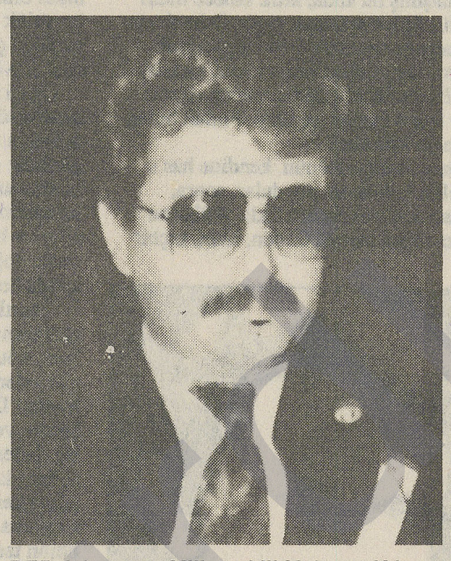

DEP Adıyaman Milletvekili Mahmut Kılınç

Özal'ın bu planında, demokratikleşme yolunda birtakım düzenlemeler yapılması da öngörülüyor. Cumhurbaşkanı Özal'ın akan kanın durması için kendilerinden yardım istediğini kaydeden Doğan, "Özal'ın hiç beklemediğimiz bu yaklaşımından Newroz'dan önce bir ateşkes olabileceği mesajını almıştık. Bizden istenen bu sürece aktif biçimde katılarak, olası ateşkesin kalıcılığını sağlamaktı. Oysa ateşkes olacağı, 27 Şubat 1993 tarihinde Demirel ve Özal'a iletilmiş. Bunu daha sonra öğrendik" dedi.

Kılınç'ın iddiası

Halen yurt dışında bulunan DEP eski Adıyaman Milletvekili Mahmut Kılınç da, Ölmez'in kitabında Özal'ın PKK lideri Öcalan ile görüşmüş olabileceği iddiasını ortaya attı. Kılınç, şunları söyledi:

"Ben Kürt sorunu konusunda Özal'ın Öcalan ile temas kurduğuna inanıyorum. Özal askeri çözüm yolundan yana değildi. Ateşkes ilan edilmeden önce biz Özal ile görüşmüştük. PKK'nin bu işi bırakacağı ile ilgili duyumlar aldığını, söyledi. "Yani nasıl duyumlar?" sorumuza Özal, "Birtakım insanlardan edindiğimiz bilgilere göre artık PKK ve Abdullah Öcalan da bu işin silahlarla çözümlenemeyeceğine inanıyor. Böyle duyumlar alıyoruz" dedi.

Özal ayrıca "Bu ülkenin nüfusunun üçte biri Türk. Türk olmayanlara birtakım kültürel haklar vermek lazım. Bu diyolog ile olur. Bazı şeyleri aşmak zor. Bana bile söylediğim bazı sözlerden dolayı vatan haini dediler. Ama Türkiye'nin geleceği için bunların gerekliliğine inanıyorum" dedi. Bu sözleri bizzat duydum. Onun ölümü ile dengeler değişti, Genelkurmay'ın ve MGK'nın inisiyatif oranı arttı.

'Türkiye Siyasetinde DEP Depremi'

Gazeteci A. Osman Ölmez'in legal Kürt mücadelesinin tarihsel gelişimini anlatan "Türkiye Siyasetinde DEP Depremi" adlı kitabı Dorok Yayıncılık tarafından yayınlandı.

Türkiye'de yaşayan Kürtler, 1919 yılında kurulan Kürdistan Teali Cumhuriyeti'nden bugüne kadar olan legal mücadele süreci ilk kez kitaplaştı. Ölmez, kitabında Anadolu'daki Kürt legal örgütlenmelerinin tarihsel bir dökümünü yapıyor. 1990 yılına kadar geçen olaylar özet olarak verildikten sonra ağırlıklı olarak Kürtlerin partileşme süreci anlatılıyor.

HEP'in devlet tarafından kurulduğundan, HEP Genel Başkanı Fehmi Işıklar'ın MİT kuryesi olduğuna kadar pek çok iddianın üzerine gidilen eserde, bu iddialara verilen yanıtlarda tarafsızlık korunmaya çalışılmış ve karar okuyucuya bırakılmış.

HEP ve DEP sürecinin dönüm noktaları olan Vedat Aydın'ın öldürülmesi, milletvekillerinin TBMM'deki yemin töreni, HEP-DEP-PKK ilişkisi, legal Kürt partilerinin birleşme çabaları, HEP'in kapatılmasına ilişkin bilinmeyen pek çok noktanın aydınlatıldığı kitapta, PKK'nın ilan ettiği ateşkes sürecinde yaşanan gerçekler ortaya sordiyor.

Süreç içinde yaşanan ve olayları yönlendiren politikacıların ağzından ateşkesi anlatan Ölmez, dönemin Cumhurbaşkanı Özal'ın Kürt Planı'nı da açıklıyor.

Kitabın son bölümünde DEP'in kuruluşundan kapatılmasına ilişkin bilgiler yer alıyor.

'Mutabakat metninde buluşalım'

Barış, Kardeşlik ve Dayanışma Komitesi Sözcüsü İsmail Nacar ve Prof. Dr. Doğu Ergil imzası ve "Aziz milletimize" başlığıyla kamuoyuna sunulan çağrı metnini özetleyerek veriyoruz.

Ülkemiz, büyük savaşlar dışında en kapsamlı ve dramatik bunalımlarından birini yaşıyor. Kardeş kanının akmasına neden olan mücadele, milletimizin unsurlarının birbirine yabancılaşmasından değil, onları yeterince bütünleştiremeyen yetersiz politikaların sonucudur.

Çağı anlamak ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalan politikalar, bir sistem bunalımına yol açmıştır. Bu bunalımın günlük hayata yansıması, ekonomik kriz, işsizlik, adaletsizlik, eşitsizlik, ahlaksızlık, köktençilik, otoriter yönetim ve denetim anlayışıdır.

Hemen hemen her gün çatışmalarda hayatlarını kaybeden güvenlik kuvvetleri ile onlarla çatışan yerel gençlerin ölüleriyle ürperiyoruz. Cenaze törenlerindeki dramatik manzaralar, hayatının baharındaki çocukları için ağıt yakan Türk ve Kürt anaların feryatları, ülke genelinde husumet ve ayrılıkları istemeden körüklüyor. "İntikam" diye haykıran insanlarımız ise, süren bu kirli savaşı daha da yaygınlaştırıyor. Aslında, onlar daha çok ölüm, daha çok gözyaşı ve intikam değil, çözüm istiyorlar. Fakat kendilerine farklı bir çözüm yolu önerilmiyor. Hatta, "şiddete karşı şiddet" politikasının dışında çözüm arayışları engelleniyor. Ama, artık kanın kanla yıkanamayacağı, olayın milli bir intihara yol açtığı görülüyor. Sevgili milletimizi bir mutabakat metni etrafında birleştirmek istedik. Mutabakat metnini maddeler halinde sunuyoruz.

1. Haklı ile haksızı ayırdedilemez hale getiren, toplumda kin ve intikam gibi ilkel duyguları besleyen silahlı mücadeleye son vermek gerekir. Bunun için, makul bir süre (mesela 3 ay) kavgasız bir çözümün yolları tartışmaya açılmalı.

2. Ülkemizin yönetiminde bulunanlar, gerek Doğu Anadolu'yu ve gerekse Kürt yurttaşlarımızı ilgilendiren kararları tek başlarına alıp uygulamaktadır. Bu bakımdan, bu zihniyet ve uygulamalardan vazgeçilmelidir. Doğu ve Güneydoğu halkımızı temsil eden insanlar, bu bölgelerimizle ilgili karar ve uygulamalara dahil edilmelidirler. Temsil ve karar mekanizmalarının nasıl oluşacağı ve çalışacağı, çok taraflı bir komisyonca belirlenmelidir.

3. Ülkedeki siyasal şiddet, salt bir asayiş sorunu olarak değil, yaşadığımız bozuk düzenin bir sonucu olarak değerlendirilmelidir. Bunun için, şiddetin esin kaynağı olan "sorunlu yapı"nın tümüyle incelenmesi ve bilimsel ölçütlere göre yeniden yapılandırılması şarttır. Bu amaçla, ilan edilecek "barış ayları"nda, barışı devamlı kılacak düşünce, öneri, proje üretmiş veya üretecek herkesi göreve çağırıyoruz.

4. Siyasal şiddet, artık basit bir iç güvenlik sorunu olarak görülemez. Bu çaptaki karşıtlıkların siyaset bilimi sözlüğündeki adı, "sosyal anlaşmazlık"tır. Sosyal anlaşmazlıklar, önce anlaşmazlığın anlaşılması, sonra tarafların çözümler konusunda anlaşması, ondan sonra da üzerinde uzlaşılan çözümlerin uygulamaya konulması ile giderilir.

Bu süreçte devlet, hakem ve gözetmendir. Eğer değilse, öyle olmalıdır. Devlet, sosyal anlaşmazlıklarda taraf olursa, mücadele alanına iner. Bu nedenle, devleti taraf değil, hakem olmaya çağırıyoruz.

5. Siyasi eylemcilerle mücadele, ülkenin yoksullaşması, yakılması, bombalanması, yurttaşların kamplaşarak birbirine karşı şahinleşmesi bedeli karşılığında olmamalıdır. Vatanı kurtarmak adına, vatandaşı gözden çıkarmak türünden bir vatanseverlik anlayışı, mekanik ve eksik bir sevgidir. Çözüm, çok kültürlülük temeline dayalı bir çoğulculuk anlayışındadır. Bu anlayışın siyasal adı demokrasidir.

6. Resmi veya siyasal kimliğimiz, bağlı olduğumuz devletin vatandaşlığı ile belirlenir. Oysa, sosyal ve kültürel alanda her birimiz farklı kimliklere sahip olabiliriz. Bu farklılıkların bir ayrılık ve bölünme değil; tarihsel, doğal, sosyal ve kültürel olduğunu kabul etmek, hem ilişkilerimizi olağanlaştıracaktır ve hem de devletin, bu farklılıklardan kuşku duyup, onları siyasallaştırması girişimi son bulacaktır.

"Olağanlaşmanın" bir başka yararı da, her şeye karar veren, her yerde var olan, her şeyi yapmaya çalışan bir devlet teşkilatına karşı; sosyal, inançsal, kültürel kümelerin "özel yaşam alanlarını" siyasal vesayetten kurtarmak için, sürekli devletle çekişmelerinin son bulacak olmasıdır.

7. Devlet, bütün milletin olmalıdır. Egemenlik, milleti oluşturan bütün topluluklar için bir özgürlük, refah, güven ve kıvanç kaynağı olmalıdır. Bunun için, toplumsal uzlaşmanın temel belgesi olan anayasının yeniden yazılması gereklidir. Bu milli mutabakat belgesi, farklı sosyal ve kültürel kümelerin bir arada, huzur içinde yaşayabilmesinin, koşullarını ve ilkelerini tesbit etmelidir.

8. Toplum artık yaralarını sarmalı ve geçmişin defterlerini, gereken dersleri aldıktan sonra kapatmalıdır. Siyasi suçluların tümü, bir kereye has olmak üzere affedilmelidir. Atılacak bütün bu adımlara rağmen, eğer yine de silaha yönelenler olursa, artık onlar siyasal eylemci değil, kamu vicdanında suçlu olarak yerlerini alacaklardır.

9. Kürtlere ve Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı yerlerdeki olağanüstü yönetim, farklılıkları ayrılığa, ayrımcı muameleye dönüştüren bir uygulamadır. Sosyal anlaşmazlıklarda uygulanan her politika, anlaşmazlık sonrası dönemde nasıl birarada yaşanacağı düşünülerek kotarılmalıdır.

10. Hiçbir inanç, ideoloji, mezhep ve etnik ayrımı yapmadan herkesi; milletimizin birliği ve dirliğine inanan herkesi bu mutabakat metninde buluşmaya çağırıyoruz.

Emekli-Sen Adana şubesi kuruldu

ADANA/Roj- DİSK'e bağlı Tüm Emekliler Sendikası (Emekli-Sen) uzun çalışmalardan sonra Adana'da kuruldu. Emekli-Sen Genel Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Hasan Burgaç yaptığı açıklamada, geniş tabanlı bir yönetimle Türkiye'nin emek yoğun tüm illerinde yöneticiler belirleneceğine dikkat çekti. Burgaç, yasal zeminlerde örgütlü bir güç olarak insan onuruna yaraşır yaşam koşullarının mücadelesini vereceklerini belirtti. 4 milyonun üzerinde emekli bulunduğu ve bunları sendika çatısı altında toplamak amacında olduklarını belirten Burgaç şöyle dedi:

"Emekliler bu gün toplumun en mağdur kesimi olarak uzun çalışma sürecinden sonra açlık yokluk ve haksızlığa kayıyorlar. Oysa ki hayatlarının en güzel günlerini geçirmeleri gerekirken, banka ve hastane kuyruklarında ömürlerini tüketiyorlar."

Özel time karşı çıkan köy yakıldı

Mardin'e bağlı Dârâ (Oğuz) köyünde özel timin baskılarına dayanamayan köylüler, 5 Ağustos sabahı köydeki bir grup özel time saldırdı. Saldırı sonucu bir özel tim elemanı ağır yaralandı. Olayı duyarak Nusaybin'den Dârâ köyüne hareket eden gazeteciler, köyün girişinde askerler tarafından karşılandı. Köye sokulmayan gazeteciler, Mardin'e döndü. 6 Ağustos günü köye girebilen köylülerden alınan bilgiye göre, olayın ardından yakılan köy, harabeye dönmüş durumda. Köydeki genç, yaşlı, kadın, erkek ve çocuklar gözaltında sorgulanıyor. Köyün bazı bölümleri halen yanıyor. Gözaltına alınan köylülerin ise nereye götürüldükleri bilinmiyor. Köylüler endişe içinde olduklarını belirterek, herkesi köylerini görmeye ve akıbeti belli olmayan köylülere sahip çıkmaya çağırdı.

(Bedran SERBAZ/NUSAYBİN)

Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu:

Gazeteci Altındağ, gazetecileri hedef gösteriyor

Yeni Sayfa ile Diyarbakır Söz gazetelerinin sahibi M. Ali Altındağ, gazetelerinde yazdığı köşe yazılarında OHAL Bölgesi'nde görev yapan gazetecileri karanlık güçlere hedef gösterdi. Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu yaptığı açıklamada, Altındağ'ın yazdığı köşe yazılarıyla kendini "yargının da üstünde" gördüğünü belirterek kınadı.

DİYARBAKIR/Roj- Türkiye genelinde yayınlanan *Yeni Sayfa* ile Diyarbakır'a yönelik yayın yapan *Diyarbakır Söz* gazetelerinin sahibi M. Ali Altındağ, gazetelerinde yazdığı köşe yazılarında OHAL Bölgesi'nde görev yapan gazetecileri karanlık güçlere hedef gösterdi.

Geçen hafta sonunda konuyla ilgili bir basın açıklaması yapan Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu, Altındağ'ı "hedef gösterici" yazılarından dolayı kınadı. Altındağ'ın yazdığı köşe yazılarıyla kendini "yargının da üstünde" gördüğü kaydedilerek, parası ile gazete çıkarıp insanlara saldırmanın, insanları hedef göstermenin hiç kimsenin hakkı olmadığı vurgulandı.

Altındağ yazdığı köşe yazılarında cemiyeti ve cemiyetin üyesi *Milliyet* gazetesi temsilcisi ile diğer gazete muhabirlerini çok açık bir dille hedef gösterdi.

Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu yaptığı açıklamada, iki yıl önceki gazete bürolarının kapatılması olayını gündeme getirildi.

M. Ali Altındağ yazılarında, PKK ile görüşen 10 gazeteci hakkında herhangi bir kanuni işlem yapılmadığını vurgulayarak, bununla da yetinmediğinden yakındı. Altındağ'a göre bu gazetecilerden "hesap sorulmadı ve medya çevresinde ellerini kollarını sallayarak" dolaşıyorlar. Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu'nun açıklamasında ise, "yazar"ın neyi arzuladığının, niyetinin ne olduğunun açık olduğu belirtildi.

"Gazetecilik yapmaya devam"

Cemiyet üyelerinin açık olarak kurşunlara hedef gösterildiği vurgulanan açıklama, "Sayın yazar, 'yargının yapmadığını bir takım güçler yapsın' demek istemektedir. Sayın Altındağ şunu unutuyor, arkadaşların yargılanacak bir olayı yoktur.

Gerçek gazetecilik yapanlar, gazetecilik yapmaya devam edecekler. Arkadaşlarımız hiçbir gücün, hiçbir organizasyonun borazancısı değildir" şeklinde devam etti.

Açıklamada ayrıca *Milliyet* gazetesinin PKK'nin elindeki askerlerle ilgili haberine Altındağ'ın getirdiği yoruma dikkat çekilerek, "Olmayan bir şeyi yazmak; gazeteci olmadığı halde parası ile gazete çıkarıp sağa sola saldıranların işidir" denildi.

Saldırıya muhatap olan arkadaşlarının gazetecilik yaptığı vurgulanan açıklamada, bundan sonra hedef gösterilen cemiyet üyelerine yönelecek olan en ufak bir saldırının sorumlusunun Altındağ olacağı kaydedildi.



Altındağ, bu haberi yapan gazetecilerden hesap sorulmadığından yakınıyor.

İş bırakma eylemine destek

ADANA/Roj- BSP, DDP, HADEP ve SİP olarak açıklama yapan Partiler Platformu, 5 Ağustos ve 8 Ağustos'taki kamu çalışanları eylemine ilişkin açıklama yaptı.

Enflasyonun yüzde 160'larda olduğu ülkede, ülkeyi yönetenlerin, emekçilere sıfır zam önerdiklerini belirten Platform sözcüleri, "işçiler, toplumun geniş bir kesiminin desteğini alarak 5 ve 8 Ağustos tarihlerinde üretimden gelen güçlerini kullanarak, Türkiye çapında iş bırakma eylemliliğini gerçekleştirdiler.

23 işçinin bir aylık toplam maaşına tekabül eden ücreti alan milletvekilleri, bu yetmiyormuş gibi bir gecede kendileri için kıyak emeklilik yasasını çıkarabiliyorlar" dedi.

Milyonların oyları

Milyonlarca emekçinin oylarını alıp, sadece bir avuç azınlığın çıkarlarını koruyan milletvekillerine dikkat çekilen açıklamada şöyle denildi:

"Hükümet ülkede yaşanan krizin faturasını işçilere ve emekçilere çıkarmaya çalışmaktadır. Bunların sonucunda işçi kıyımı, taşeronlaştırma ve özelleştirme yaygınlaştırılıp, işsizlik ve yoksulluk çığ gibi büyümektedir. Bu nedenle halkoyu, bir sefalete karanlık bir geleceğe sürüklenmektedir. Siyasal iktidar, bütün gücü ile direnen işçi sınıfı ve emekçilerin üzerine saldırmaktadır. Kürt sorununu çok yanlış ve ateşle oynarcasına zorla bastırmaya çalışmaktadır.

Türkiye bütçesinin yarısı yürütülen kirli savaşa aktarılırken, bir taraftan köyler yakılıyor, milyonlarca insan sürgün ediliyor, bir taraftan da faili meçhul cinayetler ve infazlar yaygınlaştırılıyor.

Bu çağdışı ve emek düşmanı politikalar elbette beceriksizlik ve ehliyetsizlikten değildir.

Bu tamamen halkın başına çöreklenmiş, halkı hiçe sayan ve bu gidişatın sürmesini isteyen küçük egemen azınlığın iktidar erkini ellerinden bırakmak istememelerinden kaynaklanmaktadır. Bu olumsuz duruma karşı, bu çılgın gidişatın önüne geçmek için başta işçiler, emekçiler ve Kürt halkı olmak üzere insan sorumluluğu taşıyan herkesin ayağa kalkması ve mücadele etmesi gerekir."

Roj

Nûjen Basın Yayıncılık San. ve Tiç. Ltd. Şti. Adına:
İmtiyaz Sahibi: Adıgüzel İNCESU
Genel Koordinatör: Yakup KARADEMİR

Genel Yayın Yönetmeni: Mehmet MUTLU
Sorumlu Yazışleri Müdürü: O. Erdal KURT
Haber Müdürü: Hüseyin ŞİMŞEK
Kültür: Safa FERSAL
Hukuk Müşavirleri: Ercan SEZGİN,
Dilek İNCESU, Doğan ZENGİN
Yönetim Yeri: Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sok. Utku Apt. No: 18/7 Aksaray-İST Tel: 530 65 24 - 530 64 73 Fax: 530 65 58

Yurtiçi Temsilcilikleri:
Diyarbakır: Şair Sırrı Hanım Sok. Maruf Apt. Kat: 1 Ofis-Diyarbakır Tel-Fax: (412) 221 80 74
Ankara: Konur Sk. 9/13 Kızılay Tel: 417 75 54
Antep : Karagöz Cad. Gören İşhanı Kat: 4 No: 45 Tel-Fax: (342) 234 59 31
İzmir: 859. Sok. Saray İşhanı Kat: 2 No: 3/203 B. Blok Konak Tel-Fax: (232) 445 46 50
Adana: Cemal Gürsel Cad. Vakıf İşhanı Kat: 4 No: 407 Tel-Fax: (322) 352 05 20
Mersin : İstiklal Cad. Camii Şerif Mah. 29. Sk. No:5/6 Tel: 324 237 04 77

Yurtdışı Temsilcilikleri:
Avrupa Temsilcisi:
İbrahim BETTEFELD: Ross str. 18, 50823 Köln/ Tel-Fax: 0049 221 51 059 04
Danimarka:
Adnan AĞACANOĞLU-D.Kültür evi- Nansens gade 32 st. tv. 1366 Kobenhavn/K. Danimarka- Tel-Fax: 004533338565.
İsviçre:
Halis KINALI
Kehrgasse 10 3018 Bern
Tel : 00 41 31992 26 50
İsveç:
Lokman POLAT-Tensta Allé 43, 2 Tr 163 34 SPANGA 004686052398-
Almanya:
Kasım ARAS - Bahnhof str. 110 44629 Herne Tel-Fax: 0049 232313304
Hollanda:
Ferhat AMEDİ - PB 1092 68 01 BB ARNHEM Tel: 0031 85 23 26 95 fax: 003185 21 91 16
Fransa:
Paris Tel:1-4824 1795
Avusturya:
Postfac 58 1022 Wien
Belçika:
N. Bişeng SÜSLER
st. Gummarus str. 56 2060 Antwerpen.
İngiltere:
Seyda ALPŞEN Tel/Fax: 0044 171 61 30699
Yunanistan:
Süleyman ŞAHAN Tel: 0030 182 51487

Baskı: BASMAT
Dağıtım: YAY-SAT

Ferhat, Akif, Eşref ve Mahmut: Dörtlü ölüm dansının destanını ateşle yazdılar

Parçalanan bin yıllık yalnızlık

Hasan ASGAR

Ferhat, olabildiğince dingin yüzüne yayılmış bir çocuk saflığındaki gülümsemesiyle diğer üç arkadaşını yatağının yanına götürdü ve bir ağabey sıcaklığı içinde onlara şunları söyledi: "İnsan, sonlu varlık olarak kendini ancak insan soyunun sonsuzluğu düşüncesinden aşar, böylece, kendi öznel bireyselliği üzerinde yükselirken tümsel yaşamını da kendinde tanır ve insanlaşır..."

An'ın içeriğine varılmış bilinci bir yerde bütün bir yaşamın anahtarını verir. Madem ki yaşam yalnızca an'lardan oluşan ve an'ların içeriğince belirlenen sonsuz bir akıştır, o zaman, Ferhat'ın, içinden geçmekte oldukları bu anları bütün doluluğuyla yaşamanın zaten anlamlı kılınmış ve soylulaştırılmış yaşamın ta kendisi olduğunun bilinciyle mutlanmış olarak derin bir nefes almasına şaşırmamak gerekirdi. Daha sonra söyledikleriyle aynı mutluluğun dalga dalga yayılarak arkadaşlarını sarması da bu nedenle çok doğaldı.

"... Eğer insan soyunun sonsuzluğu düşüncesine ve bilimsel kanıtına inanmamış olsaydık, bu dünyada yaşamanın hiçbir anlamı olmazdı ve bugün, başka bir şeye değilse, özünde insan onuruna azgınca ve pervasızca saldırının yaşandığı Diyarbakır zindanında, bizzat insanlık onurunun yükseltilmesi için insan, illa ki bilincinde tasarlayarak ve hemen uygulayarak kendini ortaya koymazsa, o zaman da bu düşünceye inanmanın bir hükmü kalmazdı..."

"Ölüm, ölümün hiçlenmesiyle aşılacaktır"

Bütün koğuşun uyumakta ve yalnızca dört kişinin ayakta olduğu bu sıralarda Ferhat, sözcükleri kendini saran bilinci ve biraz sonra gerçekleşecek olan o müthiş olayın son hazırlıklarının derin etkisine batmıştı. Bir anda zamanı soyutlayarak bütün zamanlarda ve mekanı soyutlayarak her yerde olmanın ve böylece Kürtlerin kahreden ve mutlandıran, aşağılayan ve yücelten bütün bir tarihsel yaşamının büyüsüne kapılarak durmadan konuştu:

"Şimdi, burada, Kürtlerin ve onların demokratik haklarının sonsuza kadar bizzat kişiliklerimizde öldürülmeye çalışıldığı bu koşullarda, dolu dolu yaşadığımız mücadele yaşamlarımıza bir son vereceğiz. Burada ölüm, ölümün hiçlenmesiyle aşılacaktır; ama bizzat yaşamın kendisi gibi her şeyin saçma olduğu bu dünyada ölüm de bir hiçtir düşüncesiyle değil, aksine, anlamlı kılınmış bir mücadele yaşamının bu koşullarındaki mantıksal sonucu olarak anlam kazandırılmış bir ölüm olacaktır bu. Böylece burada ölüm, belki hiçbir yerde ve zamanda bu kadar anlamlı olmadığı bir şekilde, insanlıkları çalınmış ve bir tür gerçek dışılığa mahkum edilmiş Kürtlerin kendilerini gerçekleştirmelerinin yeni bir ifadesi olacaktır. Çünkü, kendisinden başka daha anlamlı ve güzel bir sözcüğün olmadığı özgürlük için ölüm, bunun bütün içeriğini oluşturacak ve öyle yorumlanacaktır.

"İşte, geride bırakacağımız bildiride diğer şeylerin yanı sıra bunlar da var. Şimdi, eğer bir diyeceğiniz yoksa eylemimize başlayabiliriz. Gerçekte kendinde kötü olmayan dünyamızı yaşanmaz kılan karanlığa bir isyan, bir insani protesto olarak ve aslında bir sevdalı düş uğruna aylardır tasarladığımız ve her anını yeniden yaşayarak hazırlıklarını yaptığımız 'ölüm'ü, tam orada, biraz sonra ve yanarak karşılamaya hazır mıyız arkadaşlar!"

Ne var ki, aylardır tasarlanmış ve en küçük ayrıntısına kadar hesaplanmış olsa da, bu eylem öncesi şaşırtıcı bir şekilde aniden oluşan ve yalnızca sözcüklerin gücüyle anlam kazandırılan böyle bir anda, dört arkadaşın birden eşzamanlı bir yanılmsama yaşamalarını engelleyemedi. Öylesine, bir kerelik ve yinelenemezliği içindeki o anda, birden, sanki eylemlerini gerçekleştirmiş ve kendi dışlarına çıkarak sonuçlarını görmüş gibi oldular. Dehşetli bir şaşkınlık içinde ürküp, insan bilincinin ve eyleminin kendini böylesine nesnelleştirmesi karşısında bir an için donup kalmaları işte böyle oldu. Sonra, tepeden tırnağa mutluluğa keserek birlikte "Hazırız!" dediler.

Dört kibrit çöpü

Yine de son bir kez, hep kötü koşullarda yaşayıp, ölmeye mahkum edilmiş bin yıllık yalnızlığı içindeki bir yaşamla ilişkili olsa da, kendi hayatlarından kesitler düşünüp aç gözlerle baktılar dünyaya. Ancak, ne yazık, bütün görebildikleri gelip insanlık dışı koşullarıyla Diyarbekir zindanın duvarlarında parçalandı ve belirsizleşti. İnsanlık dışı olan her şeye karşı insanda oluşan o müthiş öfke ve isyan dalgası içinde yeniden gerçeğe dönmelerini sağlayan da bu oldu.

Başka hiçbir şeyin bu kadar gerçek olmadığı, ya da her şeyin gerçekliğini yitirdiği ve bu nedenle milyonlarca kez yoğunlaşmış bu anda, artık sadece ölüm ve ölümle hesaplaşma vardı. O halde, bu an kaçırılmamalı ve artık düşüncenin oluşturduğu eylem onun yerini almalıydı... Birden dört kibrit çöpünün alev alması işte o zaman görüldü. Ferhat hırsla çakmıştı kibritleri!

Önce, kibrit özünün, kendine has o güzelim kokusunu duydular, sonra, şaşılacak bir eşzamanlılıkla akıllarına sigara düştü ve hep birden, ilkin, hiçbir

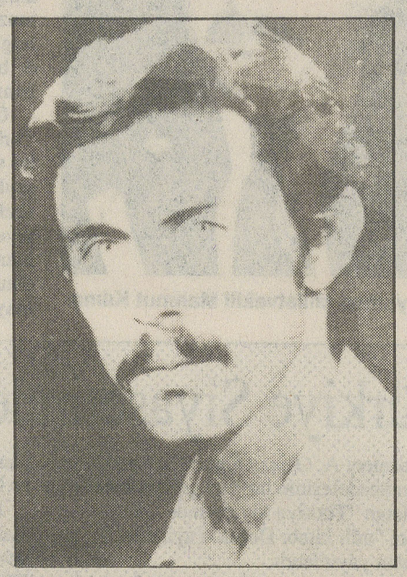

Ferhat Kurtay

ölüm biçiminin kendi ölümleri gibi bir sigara içimi tadında olamayacağını neşeyle düşündüler. Sonra, katlanarak büyüyen neşeleri içinde, ölümlerinin, gerçekte, daha yazılmamış güzellikteki bir senfoni tadında olduğuna karar verdiler.

Ateş yazılmamış senfonidir

Acının bilinçlerinde, bir sevinç ve mutluluğa dönüştüğü ve silme özgürlük dolu eylemlerinin bu anında, bu dehşetli güzel tadın sonsuza kadar sürmesini kurgulamaya başlarken Ferhat aniden, "Bir sigara içimi tadı, daha fazla ateş, daha fazla alev demektir" diye haykırdı. Sonra, mükemmel bir özgürlük ve kurtuluş eyleminin yetkin bir ifadesi olarak, "Yakın, söndürmeyin ateşi! Bu anda ateş, daha yazılmamış güzellikteki bir senfoni tadındadır!" diyerek ortak ve eşzamanlı haykırışlarını sürdürdüler. Ve ölümle bu kesin hesaplaşma anında, gereksiz alçak gönüllülük gösterisine düşmeden, kendi ölüm biçimlerinden gurur duyarak yumruklarını sıkarken, yalnızca, "işte bu, özgürlük dolu düşleriyle yaşamın ölüm karşısındaki zaferidir" diyerek bütün olup biteni özetlediler.

Sonra, üzerlerinde alev alev ve kıvrılarak yanmaya başlamış olan tiner, neft ve yağlı boya karışımı, çılgınca yanışını sürdürdü; alevler, kendi dillerinden konuşmaya ve gerçekte ölümsüzlük olan bu **dörtlü ölüm dansının** destanını yazmaya başladılar. Artık önemli olan şifrelerini çözmekti ve bütün olup bitenin, öldürüldükçe dirilen ve inatla yaşamak isteyen ama ne yaşamak ne de ölmek için bir parça özgür vatan toprağı olan Kürtlerin, bin yıllık yalnızlığının bir kez de işte bu alevlerin gücüyle parçalanmaya başlaması olduğu böylece anlaşıldı.

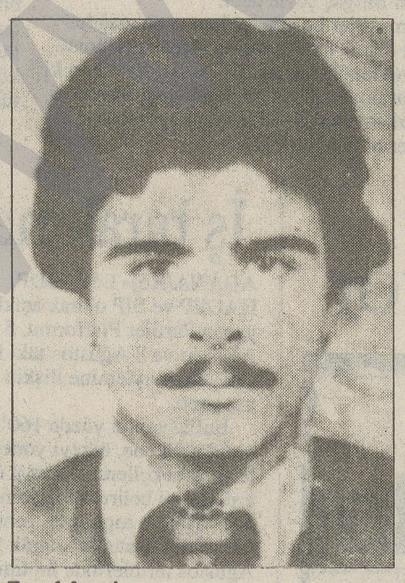

Eşref Anyık

Bir an geldiğinde, daha o zamana kadar duyulmamış bir patlama işte bu nedenle oldu. Birden yer, gök ve bütün evren birbirine karıştı. Her şey gerçekliğini yitirdi. Ve dünya kendi temellerinin yeniden tartışılmasının bu gücü karşısında dönüşünü, yalpalayarak sürdürmeye başladı. Dünyanın bütün dillerinden, bütün sözcükler bilinçlerini yitirdiler. Ama yine de, ürünleri oldukları insan bilincinin bu dehşet verici fakat özgürlük yüklü eylemini tanımlama güçlüğü çektiklerinin bilincinde olarak boşlukta öylece asılı kaldılar.

(Hani gökkubbenin altında söylenmemiş söz yoktu!) Sonra, koca insanlık tarihinin tam ortasından çatladığı görüldü; efsaneler dünyası gelmiş geçmiş bütün kahramanlar ve tarih yapıcıları anlamışlardı, bu dehşetli patlamayı kendi yerlerine bir göz dikiş olarak yorumlayıp hırsla doğruldular ve müthiş bir merak içinde hemen toplandılar.

Tanrıların insanlar arasındaki var oluşlarının gerçek ve sürekli bir kanıtı olarak kötülüklerle belirlenen kendi öz niteliklerini vermiş oldukları bir kısım insanın Diyarbekir zindanında yaptıklarının ve bütün varlıklarını yadsınışının bir ifadesi olan, insanoğlunun bu soylu eylemi karşısında Zeus'un bütün tanrılar adına kendinden utanç duyması işte bu sıralarda oldu. Bu nedenle, arkasına bütün tanrıları alarak insanlıktan özür dilemek amacıyla Olympos'un doruklarından aşağılara inmeye çalıştı ama artık çok geçti...

Ateş hırsızı Promete

Olymposluların egemenliği yerine insanlığın egemenliğini getirmek amacıyla **Özgürlük ve Bilinç** anlamı yüklediği ateş'i tanrılardan çalan, ama bunun için Vulkan'ın zincirlere vurduğu Promete'nin soylu eyleminin devamı olarak, bir kısım insan öz niteliklerini kendilerinin kılmak için özgürleşme sürecine girmişti. Hemen kısa sürede bütün Kürdistan coğrafyasına yayılması güçlenecek olan bu süreç yüzünden yapacak hiçbir şeyleri yoktu tanrıların; Olympos'un doruklarında ve utanç içinde öylece donup kalmaları bu nedenleydi.

Kürt Olymposu da denilebilecek Diyarbekir'deki Karacadağ'da sonsuza kadar uzanabilecek güçteki seslerin duyulması tam bu sıralarda oldu.

Ey Promete, Promete!

Duydun mu, insanın insanlaşmasında çok önemli bir etken olan ateşi çalarken tanrılardan, böylesine soylu ve görkemli bir amaç için kullanılacağını da biliyor muydun? Duymuştu Promete!

Prangaya vurulmuş, ıssızlığın ortasındaki kayalıkta sonsuza dek işkenceye mahkum edilmiş ve daha kötüsü, ölümsüz olduğu için, yeni bir protesto eylemi olarak canına kıyma özgürlüğüne de sahip olmayan Promete'nin hırsla ve mutluluktan dolup taşarak silkinmesi, bu yitirildiği sanılan coğrafyadaki sesler yüzünden oldu. Pranga ve kayalığın bu silkinişin gücü karşısında işlevlerini yerine getirmesi olanaksızdı; artık hiçbir şey, yüzünde tanrısal ve zafer dolu bir gülümsemeyle doğrulan Promete'nin yalnızca koca insanlık aynasında o denli parlak bir şekilde yansıyacak olan bir zafer işareti yapmasını engelleyemezdi. Zafer işaretinin tam da yitik ülke Kürdistan gibi ve tam da onun kadar yeni bir işarete dönüşmesi artık kaçınılmazdı. Sonra, sonsuzluğa karışıp bütün insanık tarihi içindeki onurlu yerini aldı Promete, artık mutlak özgürlüğe kavuşmuştu.

Ey Heraklit, Heraklit! Mükemmel kafası ve mükemmel yüreğiyle antikçağın "bulanık" adamı, duydun mu Düşünce ile bağıntılı kıldığın sözü, anlatım gücü ve belirleme yeteneği nedeniyle evrensel yasa kıldığın halde, bu insan eyleminin gücü karşısında bütün sözcüklerin bilinçlerini yitirişine ne diyorsun? Ama daha çok da, evrenin ve doğanın oluşumunu hazırlayan ve değişik biçimlerde nesnelerin ortaya çıkmasının ilk nedeni olarak gördüğü ateşin, değişik halklarca bir tapınma nesnesi olarak görülmüş olduğunu bilse de, asıl bu kullanılışı karşısında hırsla ve müthiş bir sevinç duyarak doğruldu. Eğer böylesine soylu bir amaç için kullanılacağını bilseydim ateşin, daha ona ne anlamlar yüklerdim, diye düşündü, ama imkansızdı bu... Artık, o sonsuzluk içinde bir sonsuzdu ve dünyaya hasret dolu bir öfke içinde öylece uzanıp kalması bu nedenleydi.

Kawa, Karacadağ eteklerinde

Bu arada, "Yeni Gün"ün habercisi olarak yaktığı koca bir öbek ateşin yanında tarihsel eyleminin tatlı yorgunluğunu çıkarmakta olan Demirci KAWA, tam bu sıralarda ateşin aniden harlanması ve bir top halinde göğe ağmasıyla irkildi. Dört ortak ve soylu ölüm eylemcisinin kendi bilinçlerinde mutluluk ve sevince dönüştürdükleri korkunç acılarını ta içinde duyarak hızla kalkması işte böyle oldu. Aniden karar vererek ve belli **tarihsel uğrakları** eylem anına taşımak ve böylece Kürtlerin bütünsel tarihini gerçekleştirmek için, Roma'da, yenilmiş ama yine de muzaffer kölelerin



"Spartaküs benim! Spartaküs benim!" haykırışlarının doldurduğu arenadan Spartaküs'ü aldı ve mağrur Romalıların korku dolu bakışlarına zerrece aldırmadan bir anda Paris'e ulaştı. Oradan, İngiliz istilacılara karşı Fransız halkının geleneksel yurtseverlik ruhlarını uyandırmak olmanın bedelini ödemek için atıldığı ateşlerden Jeanne D'arc'ı ve göğü titreten Parislilerin en önündeki Eugene Potier'i alıp bir anda Karacadağ doruklarına vardılar.

Demirci KAWA'nın gelişini hemen duyan Diyarbekirliler, bir anda, ayrışması gerekenlerle ayrışıp ve onları bir başlarına bırakıp Karacadağ eteklerinde toplandılar. Binbir umut içinde ama yine de tümüyle utanca batmış olarak başları önlerinde doruktakileri kaçamak bakışlarla süzmeye başladılar. Demirci KAWA, belli belirsiz sevgi ama daha çok da tarihsel eyleminin mantıksal sonuçlarını hala göremeyişinin verdiği öfkeyle ve daha çok hüzün karışımı gazap dolu gözlerle baktı onlara...

Sonra, bu gelşini, her halkın kendi "Bastilleri" olmalı ama mutlaka olmalı düşüncesiyle taçlandırarak arkasında Diyrabekirliler ve yanında Spartaküs, Jeanne D'arc ve Eugene Potier olmak üzere Diyarbekir Cezaevi'ne doğru yürüyüşü başlattı.

Kawa, cezaevine yalnız başına ve etrafına hiç bakmadan girdi. Ferhat, Eşref ve Mahmut'un hala alev alev yanmakta olan cesetlerini saygıyla ve kollarında dengeleyerek kucakladı ve bir an öylece kaldı. Çatışmalı insanlık tarihinin bir an için öylece donarak, an'ın gerçek içeriğini çözümleme anı olarak da bakılabilirdi buna. Sonra, koridorda dizili bir sürü subay ve asker arasında hiçbirinin de yüzüne bakmadan bir onur abidesi olarak yürümeye başladı.

Az sonra, akıl almaz ama tarihsel olarak tamamen mantıklı ve kaçınılmaz bir tablo Rambrandvari renklerle ve bir halkın bütün tarihinin özlü bir ifadesi olarak ışık saçmaya başladı. İnanılmaz gibi görünen bir kez de böyle gerçekleşmişti; hani yenilmiş ancak yine de muzaffer Avusturya işçi sınıfının ölülerini taşırken aralarından birinin "Selam dur!" komutuyla selama duran generalleri gösteren retrospektif tablo gibi...

Alev alev yanan ve üzerinden duman-

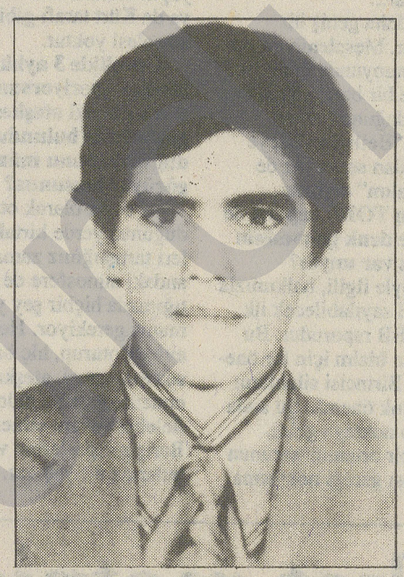

Necmi Öner

lar yükselen ancak hala yaşamakta olan Necmi, inanılmaz bir güçle, gerçeküstü bir öyküden çıkıp gelmiş gibi ve tepeden tırnağa mutluluğa batmış olarak doğrulduğunda olanlar olmuştu. Demirci'nin ardı sıra yürümeye başlarken, birden ve daha o zamana kadar duyulmamış bir arılıkta ama yine de gülen bir sesle "Selam dur!" diye haykıran Necmi'ydi işte. O anda, her şey silme sessizliğe kesmiş ve sessizlik bütün bir tarihin çatışan güçlerinin son hesaplaşma anı olarak yoğunlaştıkça yoğunlaşmıştı... Ve nihayet kaçınılmaz olan gerçekleşmişti; işte, geçmişi geleceğe bağlayan bu tarihsel anın tablosu bu anda donup kalmıştı. Bütün tükenmiş görevliler, tümüyle utanca kesmiş olarak, topuklarını sertçe çatarak selam durmuşlardı. (Özgürlük dolu bir ölüm dansı karşısında başka ne yapılabilirdi ki!)

Bu nedenle çılgınca mutlu ama asla mağrur olmayan dingin bir yüzle Necmi, son bir gayretle ve belli belirsiz gülümseyerek Demirci'nin kollarına tırmandı ve başını Ferhat'ın başına dayayarak sonsuzluğu doğru bir yıldız gibi kayarak akıp gitti...

Artık ne Diyarbekir zindanı, ne mahkumları, ne görevlileri ve ne de Diyarbekirliler eskisi gibi olabilir ve eskisi gibi yaşayabilirdi. Alevlerin keskin dili, Diyarbekir zindanında yaşanan vahşetin sonu için bir başlangıca işaret

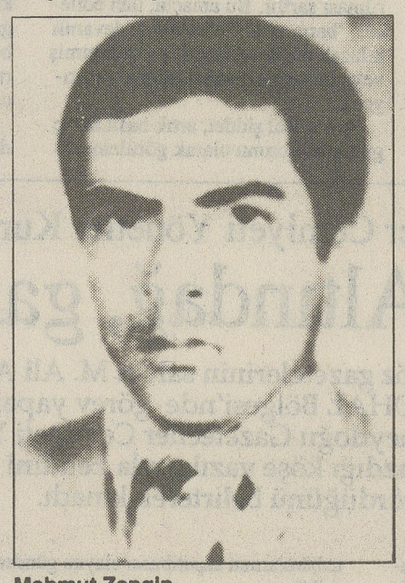

Mahmut Zengin

edecek ve insanlık onuru, bir kez daha ve görkemli bir şekilde yükseklere çıkarılışının bu örneğiyle daha da onurlanacak ve insan soyunun sonsuzluğu düşüncesi, insanlık onurunun bu yükselişiyle koşut olarak daha da somutlaşacaktı.

Bu kılıç mazlum kölelerin kılıcıdır

Bu yaşananlardan tümüyle sevince ve biraz hüzne kesmiş olarak Demirci'nin müthiş demir dövme isteği o zaman canlandı. Önlüğünü takarak ve arkasında bütün Diyarbekirliler olmak üzere Diyarbekir Çarşısı'na yürüdü. Spartaküs'ün kılıcını aldı ve örse koyarak dövmeye başladı; bir anda, dünyanın bütün dillerinden bütün sözcükler, ayrışması gerekenlerle ayrışmış ve yepyeni anlamlar yüklenmiş ve böylece gerçek anlatım güçlerine kavuşmuş olarak çıkıp geldiler. Her halkın küllerinden yeniden dirilişinin parlak örneklerinde olduğu gibi, şimdi de, çekicin ritmik vuruşlarıyla oluşan insan soyunun sonsuzluk müziğinden bir bölüm, o ana dek daha duyulmamış güzellikteki ezgilerin mükemmel armonisiyle oluşan ve gerçekte senfoni olmayan bir senfoni eşliğinde, o ana kadar daha yapılmamış güzellikte bir dansa başladılar. İnsanın yaşanmış ve daha yaşanmamış ancak çok güzel olacağı kesin olan görkemli tarihi, bir kez de işte böylece Kürtleri de kapsayarak ifade edilmiş oldu.

Spartaküs'ün, "Bu kılıç, Roma arenalarında gladyatörlere karşı değil, onların efendilerine karşı kullanılan Batı'nın ve Doğu'nun mazlum kölelerinin kılıcıdır" dediği ve sevinçle 'ritm tuttuğu an işte tam bu sıralarda gerçekleşti. Eugene Potier'in ise, "Bu müzik, her halkın kendisinden bir şeyler kattığı insanlığın daha tamamlanmamış evrensel müziğinin bütünsel bir parçasıdır" derken aklının hala göğü titreten Parislilerde olduğu belliydi.

Spartaküs ve Potier'in bu sözlerini beğenen Demirci'nin onaylayıcı bir tavırla onlara ve diğerlerine baktığı sıralarda gün ağarmış ve Diyarbakır'ın her yanı ateşe kesmişti. Demirci, bu ateşle bir kez daha aydınlanan ve yoğunlaşan insanlık tarihinin bütün yükü omuzlarındaymış gibi yorgun ve yüzünde hiç kaybolmayan hüzün dolu gülümsemesiyle dört ortak ölüm eylemcisini ve diğerlerini yanına alarak ve Diyarbekirlileri öylece bırakarak Karacadağ doruklarına ulaştı. Birden arkalarında korkunç sesler duydular ve döndüler. Demirci'nin ilk anda bu seslere bir anlam verememinin kaygılı ve meraklı bakışlarıyla öylece durduğu görüldü. Bunu anlayan Jeanne D'Arc şu sözleri adeta tarihin Kürtleri de kapsamış olarak bütünleştiğini ortaya koyar önemdeydi:

"Diyarbekirliler kendi Bastillerini kendince yaşıyor ve ayrıştırılması gerekenleri ayrıştırıyorlar. Şan olsun Diyarbekirlilere! Eğer ateşin insanın bilinç ve eylemindeki bu gücünü bilseydim, daha İngilizler beni yakmadan kendimi yakmaz mıydım!"

Demirci'nin gözlerindeki öfke ve hüznün kaybolduğu ve neşeyle güldüğü an işte o zaman gerçekleşti. Tarihsel zincirin halkalarının nasıl birbirine geçtiği ve kimsenin bu halkalardan birini koparmaya ve yok saymaya gücü yetmeyeceği bir kere de Demirci'nin bu gülüşünde nesnelleşti. O zaman, Demirci'nin Spartaküs ve Pottier'e neden göz kırptığı, Jeanne D'Arc'ın hala duman tüten saçlarını neden sevgiyle okşadığı ve kahramanlar katına çıkmış dört ortak ölüm eylemcisinin bir kor gibi yanan alınlarını neden öptüğü yerli yerine oturdu.

Birden bu dünyayla bağlarının kesilmesi de işte o anda gerçekleşti; bir halkı ve bir dizi kahramanı daha kazanmanın sevinci, ancak yine de gerçek dünyadan ayrılmış olmanın burukluğu içinde Karacadağ doruklarından ayrılmışlardı. Bir anda, dünyanın gelmiş geçmiş bütün kahramaları, tarih yapıcıları ve efsane kahramanlarının oturup bu yeni durumu tartışmakta oldukları tarihsel sofraya ulaştılar. Demirci KAWA yanındakilerden ayrıldı ve Spartaküs'ün kılıcını elinde dengeleyerek tam sofranın ortasına fırlattı; kılıç bir saat sarkacı gibi sallanmaya başlarken şaşkınlıktan kurtulan bütün kahramanlar, tarih yapıcıları ve efsane kahramanları öfkeyle kalktılar ayağa...

Gordion'un Düğüm'ü parçalanacaktır

Bunun bir meydan okuma olup olmadığı, tartışmalarına ayrı bir renk ve öfkelerine ayrı bir tat kattı.

"Öyledir," dedi Demirci Kawa, "bu, tarih dışına itilmiş ve ilkel bir yaşama mahkum edilmiş Kürtlerin onu parçalayarak tarihe girişinin yeni bir örneğidir..."

O zaman, sonsuz güzellikteki bir sessizliğin her yanı kapladığı görüldü. Az sonra, Demirci'nin Kürdistan'dan getirmiş olduğu Şemdinli tütününden doldurduğu piposundan derin bir nefes alan Magripli, "Doğrudur, eline Kürt kılıcını alacak olan proletarya Ortadoğu Gordion Düğümü'nü parçalayıp atacaktır" dedi ve onaylayıcı sesler arasında başladı anlatmaya. Demirci Kawa, sevinç içinde koşup aldı Spartaküs'ün kılıcını; hepsini şövalyece bir referansla selamlayarak başladı kılıcı döğmeye. Yine canı demir dövmek istemişti. Böylece, sonsuz insan soyunun müziği, sonsuzluğun gerçekte bir senfoni olmayan senfonisinin ezgileri bütün evreni sarmaya başladı.